

શ્રી

કવિ માળદાસકૃત.

પ્રહ્લાદ આખ્યાન.

કલ્પું ૧ લું—દોહરા.

પ્રથમ સ્તવું પરમાત્મા, આદ્ય અકળ અવિનાશ;	
આદ્યશક્તિ સેવા કરે, નિકટ નિરંતર પાસ.	૧
શેષનાગ ને શારદા, સુર નર બ્રહ્મા ઈશ;	
તે પદ સેવે એહતું, પરમ જ્યોતિ જગદીશ.	૨
શુદ્ધ સનાતન આત્મા, પુરુષોત્તમ પરબ્રહ્મ;	
નિર્મળ નિશ્ચળ શ્રીહરિ, કાળ નહીં ગુણ કર્મ.	૩
નીરંજન અંજન નથી, નહિ માયા લવલેશ;	
જ્ઞાનરૂપ આનંદમય, સાધુ કરે પરવેશ.	૪
અનુભવ દષ્ટે ભાળિયે, વચ્ચે કલ્પો ન જાય;	
સાચા સદ્ગુરુ સેવિયે, મૂકે તે પદમાંય.	૫
આદ્ય નિરંજન એક છે, નથી થયો બહુ ખંડ;	
પરમ શક્તિ પોતાતણી, સરજે બહુ બ્રહ્માંડ.	૬
ઈન્દ્રિયથી તે વેગળો, સદુનો પ્રેરક સોય;	
ભોગવતોજ અભોગતા, લેપ કરે નહિ કોય.	૭
સુખ દુઃખથી અળગો વસે, તે છે ત્રિગુણાતીત;	
સદ્ગુરુ દષ્ટે ભાળિયે, તો આવે પરતીત.	૮
દેશે ને કાળે કરી, વિચિત્ર ક્યેમ ન થાય;	
છે આત્મા અવિચિત્ર એ, નિગમ નિરંતર ગાય.	૯
તે તો ગુરુ સાચો ખરો, પુરુષોત્તમ સમ જાણુ;	
ગુરુ ગોવિન્દ અભેદ છે, નિશ્ચય તું પરમાણુ.	૧૦

શ્રીગુરુ એવા જાણુજો, સેવો તેના ચર્ણુ;
મનસા વાચા કર્મણુ, રહોને સદ્ગુરુ શર્ણુ.

ચોપાઈ.

- બેહુ કર જોડીને નામું શીશ, પ્રથમે ગુરુ વંદું જગદીશ;
મદ મચ્છર મનથી પરહરે, માન ધરે નવ દંભ ન કરે. ૬
- અવિરોધે શીતલ યુધ સાર, ધટમાં કેવળ તત્ત્વ વિચાર;
તે સદ્ગુરુને ચરણે નમું, કૃષ્ણપુરી ગુરુને પ્રણમું. ૨
- કોટી જન્મનાં કાપે કર્મ, કૃષ્ણપુરી કેવળ પરબ્રહ્મ;
ગુરુ ગરવો મોટો મહંત, શરણુ ગયા તે કીધા સંત. ૩
- અંતર દષ્ટિ ઉઘાડી કરી, સધળે દેખાડયા શ્રીહરિ;
આતમજ્ઞાન ત્દેહમાં ધરે, એવો ગુરુ તારે ને તરે. ૪
- ગુરુને જે જાણે દેહવાન, તે મોટો કહીએ અજ્ઞાન;
ગુરુ ગોવિન્દ ગોવિન્દ ગુરુ એક, અંતર નથી લગારે રેષ. ૫
- ગુરુ ગોવિન્દમાં આણે ભેદ, તે મહામૂર્ખ કહેછે વેદ;
ગુરુ ગોવિન્દમાં અંતર કરે, તે નર નરક વિષે સંચરે. ૬
- અવગણુના કીધી ગુરુતણી, પોતે કીર્તિ વધારી ઘણી;
ઓલંધી આચારી થયો, મહાપુરુષે અપરાધી કહ્યો. ૭
- આભડવાને નહિ અધિકાર, વેદ વચન બોલ્યા નિર્ધાર;
માટે એજ શિષ્યનો ધર્મ, સદ્ગુરુને જાણે પરબ્રહ્મ. ૮
- ગુરુ તે દેવતણો મહાદેવ, મનસા વાચા કીજે સેવ;
તીરથનો તીરથ ગુરુ સહી, વેદ વેદાન્તે વાણી કહી. ૯
- સગુણ નિર્ગુણનો નિર્વાહ કરે, ઉપનિષદ્ મુખથી ઉચ્ચરે;
તત્ત્વમસીની સમજે વાત, સમદર્શી કહીએ સાક્ષાત. ૧૦
- એવો ગુરુ તો મુજને ગમે, ત્રિગુણાતિત કૈવલ્ય પદ રમે;
તે ગુરુચરણુ કરી પરણામ, ગાદીશ નરહરિના ગુણુઆમ. ૧૧
- કોટી વિઘ્ન નામે પરજળે, યંત્ર મંત્ર ભય સધળા ટળે;
શ્રીનૃસિંહને સેવે જોહ, નિર્ભય નર પદ પામે તેહ. ૧૨
- સકળ મનોરથ પૂરણુ થાય, નૃસિંહનો મોટો મહિમાય;
એકમતા જે સેવે કોય, વાંછિત ફળ પરિપૂરણુ હોય. ૧૩
- અનેક ભક્ત સેવે હરિદાસ, નરહરિ નામતણો વિશ્વાસ;

કોઈ શરણુ ગયા એતણે, કોડી અમંગળ તેનાં હણે.	૧૪
ને શ્રીનૃસિંહ રખવાળ, તેથી થરથર ધ્રુજે કાળ;	
કુલે કો રાખ્યો પ્રહ્લાદ, મહા મોટો ક્રીધો પ્રસાદ.	૧૫
સાંભળવાને ભાંજી ભીડ, વિષ્ણુભક્તની ટાળી પીડ;	
સંતોને કોઈ પીડા કરે, પૂર્ણ શ્રદ્ધા અવતાર ત્યાં ધરે.	૧૬
રૂપ રંગ નથી જ્યાં રેષ, દુષ્ટ નિકંદન કારણુ વેષ;	
તે દુખ હરિયે ન સહેવાય, સંત પીડથી પરગટ થાય.	૧૭
સંતતણી અંતરમાં દાઝ, જન્મ ધરે સેવકને કાજ;	
ભક્તવત્સલ પ્રભુ દીનદયાળ, વિપત પડે પ્રગટે તત્કાળ.	૧૮
એવા નરહરિ છે નિષ્કર્મ, સેવા કરજો ટાળી ભર્મ;	
તેનાં ચરિત તો ગાશું અમો, સેવક જન સાંભળજો તમો.	૧૯
સાંભળતાં સકળ દુઃખ જાય, નામતણો મોટો મહિમાય;	
ગાતાં સુણતાં પહોંચે આશ, કર જોડી કહે ભાણુદાસ.	૨૦

કડવું ૨ જું—દોહરા.

સાંભળજો ગુણુ સાધુના, હરખ ધરી મનમાંય;	
પાવન કથા પ્રહ્લાદની, તન મન શીતળ થાય.	૧
સેવક જન સહુ સાંભળો, શ્રીભાગવત પુરાણુ;	
સપ્તમસ્કંધતણી કથા, પામો પદ નિર્વાણુ.	૨
જ્ઞાન ભક્તિ વૈરાગ્ય છે, શુદ્ધ સનાતન ધર્મ;	
ભાવ ધરી પ્રેમે કરી, સુણતાં લઈએ મર્મ.	૩
પ્રથમ પહેલો પાળીએ, પોતાનો નિજ ધર્મ;	
જ્ઞાન ભક્તિ તો પરગટે, તો પામો પરબ્રહ્મ.	૪
મૂળથકી માંડી કહું, કથાતણો મહિમાય;	
શ્રીનૃસિંહજી પ્રગટિયા, સાંભળતાં સુખ થાય.	૫
પીડા ક્રીધી પ્રહ્લાદને, ભૂર ભંજન્યું સ્કંધ;	
નખવડે નર વેધિયો, બોલીશ તે સંબંધ.	૬
હિરણ્યકશિપુ મારિયો, ઉગાચ્યો પ્રહ્લાદ;	
કથા અનોપમ અતિ ભલી, નારદધર્મ સ-વાદ.	૭

- રાજસૂય આરંભિયો, પાંડવ પાંચે સોય;
 સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળમાં, નોતરિયા સહુ કોય.
 બ્રહ્મા શંકર આવિયા, આવ્યા તેત્રીશ કોડ;
 સહસ્ર અઠર્ચાસી આવિયા, નાગ સકળ કર બેડ.
 યાદવ સકળ પધારિયા, આગળ શ્રીગોપાળ;
 અનેક દેશના રાજિયા, સાથે ત્યાં શિશુપાળ. ૧૦
- ધર્મરાય આનંદિયા, અંતરમાં ઉત્સાહ;
 આદર ભાવ ધણો કર્યો, પ્રેમસહિત મનમાંહ.
 હરિકૃપા મુજને હવી, સંત પધાર્યા સાર;
 સુરનર સહુ કોઈ આવિયા, ધન ધન મુજ અવતાર. ૧૧
- બ્રહ્મા શંકર આવિયા, હું મોટો સૌભાગ્ય;
 દર્શન દુર્લભ એહનાં, સદ્ગુણ થયો મુજ યાગ.
 સેવા પૂજા પ્રેમસું, કીજે અનેક અપાર;
 ચંદન કુસુમ કપૂરસું, નાનાવિધિ પ્રકાર. ૧૨
- હરખે રાય હસી રહ્યા, કૂલ્યું વદન વિશાળ;
 અમૃત વાણી જાયર્યા, ઉત્તમ અતિ રસાળ.
 સકળ સભા સન્મુખ રહી, પૂછે રાય સુખાણુ;
 મહા પુરુષો મુજને કહો, પૂજા કરૂં પ્રમાણુ. ૧૩
- મુજને આપો આગના, સહુ મળીને જોહ;
 તેની પૂજા હું કરૂં, તેમાં નહિ સંદેહ.
 સભા રહી સહુ સાંભળી, કો ન કરે ઉચ્ચાર;
 એક એક સાંમું જુએ, નિશ્ચય નહિ નિર્ધાર. ૧૪
- પૂજા કરવી જે ઘટે, તે નહિ પ્રીછે કોય;
 તે કારણુ સુરનરમુનિ, મૌન્ય ધરી સહુ બેય.
 સામગ્રી પૂજા તણી, કીધી ઉત્તમ સાર;
 પહેલી પૂજા ક્યાં ઘટે, બાંધવ કરો વિચાર. ૧૫

ચોપાઈ.

- ધર્મરાજ એમ પૂછે ખરૂં, પ્રથમે પૂજા કોની કરૂં;
 બ્રહ્મા શંકર સુરનર બહુ, સહસ્ર અઠ્યાસી બેઠા સહુ. ૧૬

- મૈરાય વિભાસે એવ, લઘુ બાંધવ બોલ્યા સહદેવ;
ક્યા કાં રાજ દિગ્મૂઢ, પ્રથમે પૂજે ગરુડારૂઢ. ૨
- કૃષ્ણ શંકર એને સ્તવે, તેત્રીશ કોડ એને પ્રણુમે;
નિગમ નિરંતર એને ગાય, તીર્થરાજ પખાળે પાય. ૩
- ચૌદ લોક જે ભાંજે ઘડે, રાજ તમને ક્યાંથી જડે?
શાસ્ત્ર સઘળાં ને પુરાણુ, ઉપનિષદ બોલ્યાં નિર્વાણુ. ૪
- વેદતણું વાયક મહા બાર, તત્ત્વમસી પદ એ છે સાર;
એનાં ચરણુ સાતે પાતાળ, દેહવિષે દીસે દિગ્પાળ. ૫
- ઊર્ધ્વલોક તે એનું શીશ, ચૌદ લોક આપે* જગદીશ;
અદાર ભાર વનસ્પતિ જેહ, રોમાવળી વળી એની તેહ. ૬
- સાતે સાગર કૂખે રહ્યા, ચન્દ્ર સૂર્ય બેહુ લોચન થયા;
બારે મેઘ મસ્તકના વાળ, એની ભ્રમર કહીએ કાળ. ૭
- મુખથકી બ્રાહ્મણુ ઉપન્યા, બાહુથકી ક્ષત્રી નિપન્યા;
ત્દેહથકી ઉપજાવ્યા વૈશ્ય, ચરણુથકી શૂદ્રના અંશ. ૮
- રોમ કૂપ વિષે બ્રહ્માંડ, એ અવિનાશી આદ્ય અખંડ;
મન વાણી પહોંચે નહીં જહાં, ત્રિગુણાતીત વસેછે તહાં. ૯
- એ નારાયણુ છે નિષ્કર્મ, એ તો તમારે પૂરણુ બ્રહ્મ;
કોઈક સંત પ્રતાપે કરી, પ્રગટ પાત્ર પામ્યા છે હરિ. ૧૦
- પૃથિવી તણો ટાળવા ભાર, અવતરિયા કૃષ્ણાવતાર;
તેમણે યુધિષ્ઠિર રાય, પ્રથમે પૂજે એના પાય. ૧૧
- પ્રથમે હરિ પૂજ્યા જેટલે, ચૌદ લોક પૂજ્યા તેટલે;
શાસ્ત્રાર્ય બોલ્યા સહદેવ, ધર્મરાય રીઝ્યા તતખેવ. ૧૨
- ધન્ય ધન્ય રે મારા ભાત, એ તો કીધી ઉત્તમ વાત;
નિશ્ચય માંડે માન્યું મંત, બંધવ તે કીધો પ્રસન્ન. ૧૩
- બ્રહ્મા શંકર સુર નર સાથ, સકળ સભાને ભાવી વાત;
સુર નર નાગ ઋષિ સૌ કોય, છપ્પન કોટિ કુળ યાદવ સોય. ૧૪
- ગમી વાત એ અવશ્યમેવ, ભાઈ સત્ય વચન બોલ્યા સહદેવ;
એક વિના રાજ શિશુપાળ, પ્રસન્ન થયા મોટા મહીપાળ. ૧૫

ધર્મરાય રળિયાતજ થયા, પૂજા કરવા પાસે ગયા;	
ઝાઢી સામઝી પૂજા તણી, પ્રથમ પૂજ્યા ત્રિભુવન ધણી.	૧૬
પાય લાગિયા પાંચે ભાત, બ્રહ્મા શંકર સુર નર સાથ;	
જય જય વાણી મુખ ઉચ્ચરે, અવિગતને અંતરમાં ધરે.	૧૭
દેખીને રાજા શિશુપાળ, કોપે ક્રોધ ચઢ્યો મહા કાળ;	
નહિ આણુ નહિ ક્ષત્રી જેહ, પ્રથમ તમે કેમ પૂજો એહ.	૧૮
કુળ જાત જુઓ નહિ એતણી, કોણુ નરપતિ એ ક્યાંનો ધણી;	
ક્યાં જણ્યો ને ક્યાં ઉછર્યો, એ અહીરને આદર શું કરો ?	૧૯
જુઓને સહુ કો ભૂપાળ, આ શો વિપરિત વર્તે કાળ;	
ધણુ દિવસ જંગલમાં રહ્યો, ગૌ ચારીને મોટો થયો.	૨૦
હાથ જોષ્ટિકા ખસે કાંમળી, ભરવાડામાં ખાતો ભળી;	
ખખર ભરીને પીતો છાશ, પડી રહેતો પીંડારા પાસ.	૨૧
સ્નાન સૌચ ન લહેતો વાત, અંગે લોહોતો એકા હાથ;	
નીરતણું કારજ નવ પડે, હોઠ ચાટતો જીહ્વા વડે.	૨૨
ગબડી રમતો ગાઢે કરી, ભીડી કાછ અને ગાતડી;*	
બહુ ટોળી પીંડારા તણી, બાળ એણા કરતો ધણી.	૨૩
દૂધ છાસ માંખણુ ને મહી, ઘેર ઘેર ખાતો હીંડે સહી;	
તરકર પેરે ચોરી કરે, સુનું ભેઈ સહુનું આધરે.†	૨૪
ગોરસ ગોળી કાંણી કરે, આઘો જઇને ત્યાં મુખ ધરે;	
એ પોષે માંકડ ને પીંડાર, બોલ્યાનો નહિ કંઈ આધાર.	૨૫
ધડિયે કહે નંદ મારો તાત, વસુદેવ દેવકી મુજ માત;	
ક્યારે કહે યશોદાનો તંન, એનાં એવાં વિકળ વચન.	૨૬
એ જરાસંઘથી ભાગ્યો ખરો, રાત લેઇને નાઠો પરો;	
મથુરામાંથી નાસી ગયો, સાગર વચ્ચે છાંનો રહ્યો.	૨૭
એની જાત કેમ ઇહાં પોસાય, પ્રથમ પૂજા કેઇપેરે થાય;	
શું મહા પુરુષની ખોટજ પડી, જે પહેલી પૂજા એને ચડી.	૨૮
અનેક ભાતની દીધી ગાળ, ભીમસેન ઊઠ્યા તત્કાળ;	
મહા પ્રચંડ શૂરો છે સદા, ક્રોધ કરીને ઝાલી ગદા.	૨૯

* છાતીપર લૂગડું વીંટી, જે ગાંઠ ખાંધેછ તેનું નામ ગાતડી.

† તત્કાલે અથવા તજરમાં રાખે.

પ્રીતે ભરાણો તેણે કાળ, અરે ગોવિન્દજીને દેછે ગાળ;	
ચુલ્લિ તારી તું કોણ માત્ર, સભામાંહી થઇ બેઠો પાત્ર.	૩૦
કુશું જાણે હરિનેા બેઠ, આણે ઠામ કરે શિરછેદ;	
નોમસેન વાચ્યા શ્રીહરિ, બેશો બાપ તમેા પાછો ફરી.	૩૧
એતું સમાધાન કરશું અમેા, શાને કાજ ઉઠોછો તમેા;	
હજી કાંઈકે તો આહું છે, પૂર્ણ ગાળ તો થાશે પછે.	૩૨
જ્યારે શત થાશે અપરાધ, ત્યારે હું ઉતારીશ નાદ;	
પછે શત ગાળ સંપૂરણ કરી, ચક્ર લેઇ શિર છેદ્યું હરિ.	૩૩
ત્યારે પ્રગટ્યું તેજ પ્રકાશ, ચૌદ લોક પૂર્ણ આકાશ;	
ત્યાંથી વળતું પાહું ફરતું, કૃષ્ણતણા મુખમાં જઇ ભજ્યું.	૩૪
ધર્મરાય ત્યાં વિસ્મે થયા, સુર નર કૌતુક પામી રહ્યા;	
રાજ મન વિમાસે અસું, એ તેજ કૃષ્ણ વિષે ક્યમ વસ્યું.	૩૫
એ અનાચારી ને દુર્ભેતિ, કોણુ કારણુ પામ્યો સદગતિ;	
નારદને પૂછે છે ધર્મ, મુજને એ સમજાવો મર્મ.	૩૬
એટલી કૃપા મુજપર કરો, મારા મનનો સંદેહ હરો;	
તમ ટાળી કોણુ હરશે નાથ, એ માંડી મુજને કહો વાત.	૩૭
ભાણુદાસ કહે-યુધિષ્ઠિર રાય, નારદને પૂછે મહિમાય;	
હવે નારદ કહેશે સિદ્ધાંત, જય વિજય કરે વૃત્તાંત.	૩૮

કડવું ૩ જું—દોહરા.

વળતા નારદ ભયચ્યા, મુણા યુધિષ્ઠિર રાય;	
તેજ સમાણું હરિ વિષે, કહું તેનો મહિમાય.	૧
મૂળથકી માંડી કહું, સાંભળ રાય સુંજાણ;	
શ્રીકૃષ્ણ શરણુ પામિયો, નિર્ભય પદ નિર્વાણ.	૨
એક વા. તેણે સમે, સુંદર ચાર કુમાર;	
સનકાદિક સોહામણા, રહીત રાગ વિકાર.	૩
શીતળ લોચન તેહનાં, પાંચ વરસના બાળ;	
ચૌવન જરા ન પરભવે, અતિક્રમે બહુ કાળ.	૪
અર્કથકી તે ભજના, તેજતણો નહિ પાર;	
અંગ સકળ અતિ શોભતાં, શીશ જટા મુકુમાર.	૫

પૂરણુ પ્રેમ પૂરી રહ્યા, સહુને વક્ષભ પ્રાણુ;	
ધર્મ પ્રત્યે નારદ કહે, કેમ કરી કહું વખાણુ.	
પ્રત્યક્ષ દીસે આતમા, વ્યોમ વિષે જેમ ચન્દ્ર;	
રત્નકુંભમાં દીપ જેમ, નયન વિષે ગોવિન્દ.	
હરખે વદન હસી રહ્યાં, સ્વપ્ને નાવે શોક;	
સાત દ્વીપ રમતાં ફરે, મુક્તા ચૌદે લોક.	૮
રમતા રમતા આવિયા, તેઓ ઇન્દ્રાસન;	
શિવ કૈલાસ થઈ પછે, આવ્યા બ્રહ્મસદન.	૯
ચૌદ લોક અવિલોકતાં, રમતાં રમતાં બાળ;	
વૈકુંઠ જોવા આવિયા, જ્યાં છે રમ્ય રસાળ.	૧૦
ચાર ભુજ છે સહુ તણા, બે ભુજનો નહિ કોય;	
શ્રીલાંછન એક હરિ વિષે, એટલું અધિકજ હોય.	૧૧
વિષ્ણુ સદા વાસો વસે, કમળા કરે ત્યાં સેવ;	
બ્રહ્મા શંકર સેવતા, ઇન્દ્રાદિક સહુ દેવ.	૧૨
સત્ય સનાતન આતમા, પૂરણુ પરમાન્દ;	
વૈકુંઠ સદા વસી રહ્યું, કોટિ કોટિ આનંદ.	૧૩
આળસ ને નિદ્રા નહીં, મળ મૂત્ર નહીં લેશ;	
આધી વિયોગી કોઈ નહીં, કાળતણુ ન પ્રવેશ.	૧૪
તે વૈકુંઠને પામશે, ભજશે શ્રીભગવાન;	
વિષય ભોગ સંસારના, નર કોને ન નિદાન.	૧૫

ચોપાઈ.

અતિ અનોપમ વૈકુંઠ પુરી, લાવણ્ય લીલા હરખે ભરી;	
ચાર મુક્તિ ચરણે અનુસરે, સદા નિરંતર સેવા કરે.	૧
આલ્યા ત્યાં સનકાદિક ચાર, તે પદ જોવા પ્રેમ અપાર;	
મોદ ભર્યા મન આલ્યા ત્યાંય, કોની શંકા નહીં મનમાંય.	૨
ઉજમ ભર્યા આવ્યા જેટલે, દ્વારપાળ બોલ્યા તેટલે;	
કોણુ તમો છો અમને કહો, નથી આગના ઉભા રહો.	૩
નિર્લજ નમ્રથકા પરવરો, મનમાંહે શંકા નવ ધરો;	
લેઈ જોષ્ટિકા આડી કરી, જાઓ પધારો પાછા ફરી.	૪

- કમળા સહિત બેઠા અવિનાશ, નમ્રથકા કેમ જાશે પાસ;
ચૌદ લોકનો સ્વામી સોય, ત્યાં જાવા નવ પામે કોય. ૫
- કહોજી ત્યાં કયમ જાશે તમો, વારંવાર કહુંછું અમો;
વચન અમારૂં ચિત્તે ધરો, તમ સરખાનો નહિ આશરો. ૬
- શું વિચાર ધારો મનમાં, નેટ તમો ત્યાં નહીં જવાય;
નથી આગના સ્વામીતણી, મર્યાદા કીધી છે ઘણી. ૭
- નાનાં વચન કહ્યાં પ્રતિહાર, દારુણ ક્રોધ ચઢ્યો તેવાર;
રાતાં લોચન રીષે ભરે, અમને કોણ નિવારણ કરે. ૮
- અતીત નિર્જુણ હરિના દાસ, બાળક નમ્ર ન કોની આશ;
બાળક શ્રદ્ધાભૂત જે હોય, તેને તો પછી વારે કોય? ૯
- ઇહાં નિવારણ તે કયમ થાય, પૂરણશ્રદ્ધ વસે પુરમાંય;
દર્શન કારણ આવ્યા અમો, મૂઢબુદ્ધિ શું જાણો તમો. ૧૦
- સંત સદા આવે હરિ પાસ, ચરણ કમળ જોવાની આશ;
વૈકુંઠનાથને વહાલા સાધ, દેખીને પામે આહ્વાદ. ૧૧
- વળી વળી શું કહિયે ધણું, હરિનું મંદિર તે અમતણું;
હૂકમ કરૂં અમો હરિદાસ, નામતણો અમને વિશ્વાસ. ૧૨
- હરિનું મંદિર તે અમ દ્વાર, અમને કો વારે પ્રતિહાર;
મૂરખ અજ્ઞાની છો અંધ, સંતોસાથ નથી સંબંધ. ૧૩
- હરિજનનો મહિમા છે જેહ, મંદ મતી શું જાણો તેહ;
હરિ આધારે રહે જે કોય, હરિજન મહિમા જાણે સોય. ૧૪
- કપટી કોણ રહોછો તમો, આજયકી પૂછુંછું અમે;
જગદીશે આણ્યો છે ભેગ, મૂળથકો ટાળીશું રોગ. ૧૫
- વૈદ્ય વિના કોણ આસડ કરે, રોગ સમૂળો કયમ નીસરે;
અમ પ્રેરી તેડયા ભગવાન, બીજો કોણ ઉતારે માન. ૧૬
- નેત્ર વિષે રજની કણિકાય, કાઢ્યા વિના સુખ નહીં થાય;
વૈકુંઠમાં લાંછન એ કશું, અમૃતમાં વિષ આવી વરયું. ૧૭
- હિન્નવળમાં મસી એમ પ્રમાણ, વૈકુંઠમાં એ લાંછન જાણ;
આણે સ્થળ તમો શોભો નહીં, એમ વિવેકે વાણી કહી. ૧૮
- આ તમ યોગ્ય સ્થાન નવ ઘટે, તમને હ્યાં રાખ્યા શામટે;
કરો ભેદ કપટનાં કામ, દ્વારપાળ કયમ ધરિયું નામ. ૧૯

- કેને કહે તમે હાં રહ્યા, દિવસ કેટલા રહેતાં થયા;
જે કોઈ હરિના પ્રતિહાર, તે સમજે સધળો વ્યવહાર. ૨૦
- હરિના પાર્ષદ હોયે જેહ, સંતતણી ગત સમજે તેહ;
અરે મૂર્ખમતિ ! કુબુધ કાં થયા, શા માટે હરિ પોળે રહ્યા? ૨૧
- કપટી તમે હાં ક્યમ છાજશે, તુલની પેરે ભરી જશે;
અપરાધી અસુર મહા દુષ્ટ, સંતતણા દ્રેપી પાપિષ્ઠ. ૨૨
- નિર્ભય પદ ત્યાં ભય નવ હોય, રખવાળું મૂકે નહિ કોય;
પોળ કશી ? હાં શા પ્રતિહાર ? જ્યાં રહે વિશ્વતણો આધાર. ૨૩
- ચૌદ લોકતણા જ્યાં નાથ, તસ્કર પોળતણી કઈ વાત;
જે નામે ભવ બંધન ટળે, વૈકુંઠમાં બંધન કેમ કરે? ૨૪
- મુક્તા મારગ માધવતણા, મુક્તિપુરીમાં છે અતિ ઘણા;
નિર્લજ તમને નહિ ત્યાં લાજ, અમને વારી રાખ્યા આજ. ૨૫
- તમને કોઈ નહોતું પૂછનાર, કોણે સોંપ્યો આ અધિકાર;
આહીં નથી તમારું કાજ, તમને આજથી કીધા તાજ. ૨૬
- પોળ દ્વારથી અળગા કરી, પછે અમો ત્યાં જશું ફરી;
કપટી અસુર તમેછો ખરા, પૃથ્વીમાં પડો જઈ પરા. ૨૭
- અસુર યોનિ વિષે અવતરો, ઈશ્વરસું ઝડેને અંતરો;
એવો શાપ દીધો જેટલે, થરથર બેહુ કંપ્યા તેટલે. ૨૮
- બ્રહ્મશાપ મિથ્યા નવ હોય, વાંચું હોય તે લાણિયે સોય;
જેવું કીધું તેવું લઘું, થાનારું તો થઈને રહું. ૨૯
- ધસી પોળિયા લાગ્યા પાય, છૂટ્યાનો પૂછે ઉપાય;
અમ કીધો મોટો અપરાધ, તમે સંત શિરોમણિ સાધ. ૩૦
- અમ અપરાધ ખમો ઋષિરાજ, લાજ અમારી રાખો આજ;
શઠ અમો અંતરના અંધ, અજ્ઞાની મૂરખ મતિમંદ. ૩૧
- અમ પ્રીછ્યા નહિ આપ મહંત, બ્રહ્મકુંવર સનકાદિક સંત;
તન ધન મદ યૌવન ઉન્માદ, તમ સાથે કીધો બકવાદ. ૩૨
- અમો અપત્ય કછોરૂ તાત, અમને અનુગ્રહ કરને નાથ;
ઉતાવળો થાયે ઉદ્ધાર, પ્રભુજી તે કીજે પરકાર. ૩૩
- દીન વચન બોલ્યા પ્રતિહાર, વિનય કરી બહુ વારંવાર;
સનકાદીક થઈ પરસન્ન, સાંભળજે તમ સત્ય વચન. ૩૪

પ્રેમ કરી બોલ્યા તેવાર, ત્રણ જન્મે થાશે ઉદ્ધાર;	
દ્વેષે કરો હરિ ઉપાસના, શત્રુરૂપ થશે વાસના.	૩૫
સૂતાં બેઠાં નિદ્રા થાય, વિસરશે નહીં વૈકુંઠરાય;	
દિવસ રાત તદ્દેમાં વસે, ક્ષણ ક્ષણ વૈર ઘણું વાધશે.	૩૬
ભોજન કરતાં ને જાગતાં, વિવિધ કામ ને મારગ જતાં;	
દૃષ્ટિ આગળ હરિ દેખશો, શત્રુરૂપ કરી જેખશો.	૩૭
હરિને હાથે થાશે મરણ, પછે પામશો હરિનાં ચરણ;	
પછી તમે અહિંયાં આવશો, દ્વારપાળ હૂતા ત્યમ થશો.	૩૮
કોલાહલ એ સખળો થાય, વાત સાંભળી વૈકુંઠરાય;	
વેગે પધાર્યા શ્રીનિવાસ, કર નેડી કહે ભાણદાસ.	૩૯

કંઠુ ૪ થું—દોહરા.

જ્યમ બેઠા'તા તેમ હરિ, ઉઠ્યા ત્યાં તત્કાળ;	
વાત ખમી તે નવ શક્યા, ભક્તવત્સલ કિરપાળ.	૧
એક વસ્ત્ર પેચે થકે, ઉઘાડું છે અંગ;	
પાય પદ્મ ઝળકી રહ્યાં, કમલનયન શ્રીરંગ.	૨
ત્યારે હરિજી હળદળ્યા, સાંભળિયો સંદેશ;	
એક પલકમાં આવિયા, પોળ વિષે પરવેશ.	૩
પાછળથી વળી પરવસ્યા, સેવક જન સહુ કોય;	
છત્ર ચમર ને પાદુકા, કર ઝાલી લાવ્યા સોય.	૪
વેગે ગરુડ પધારિયા, પુરુષોત્તમની પાસ;	
લક્ષ્મી આવ્યાં લેહેરમાં, તેજતણો પરકાશ.	૫
શી કહું શોભા તે સમે, શોભા શ્રીભગવાન;	
જેમ તેમ પહેરી પાદુકા, વસ્ત્ર કસ્યાં પરિધાન.	૬
ધરણીધર ત્યાં ધસમસ્યા, જ્યાં સનકાદિક સાધ;	
તમને રાખ્યા આવતા, તે ખમને અપરાધ.	૭
આવતા દીઠા હરી, ક્રોડ સૂર્ય પ્રકાશ;	
સનકાદિક આનંદિયા, ઉપન્યો મન ઉદ્ધાસ.	૮
ધસીને પાયે લાગીયા, પ્રગટ્યો પ્રેમ અપાર;	
હરખે આંસુ આવિયાં, ધન ધન વિશ્વાધાર.	૯

તમ દર્શનની લાલચે, આઘ્યા શ્રીભગવાન;	
પોળે પ્રભુ પધારિયા, તે અમ દીધાં માન.	૧૦
ભક્તવત્સલ તો છો તમો, ભક્તતણા પ્રતિપાળ;	
તન ધન જીવન સાધુનાં, દીનાનાથ દયાળ.	૧૧
તમો મહા ઋષિ માહરા, પાવન પરમ નિધાન;	
તન ધન મદ્દ જીવન તમો, એમ કહે ભગવાન.	૧૨
અમ દ્વારે ઉભા કર્યા, પામ્યા બહુ સંકોચ;	
અમથી જે અવિનય થયો, મન નવ ધરશે શોચ.	૧૩
દાસતણે આધીન છું, વશ વરતીશ સદાય;	
વેચે મુજને સાધુ જો, મેં ના નવ કહેવાય.	૧૪
તમો અમારે બારણે, પામ્યા છો પરિતાપ;	
તેથી હું દુઃખ પામિયો, સત્ય વચન કહું બાપ.	૧૫
અમો તમો બેહુ એક છું, અંતર નથી લગાર;	
જે જન અંતર જાણશે, તે પડે નરક મોહાર.	૧૬
મુજથી સંત વધે ધણું, કહું છું તે નિર્ધાર;	
સંત લહેરી દરિયાતણી, આપે મુક્તિ ચાર.	૧૭
સંતતણે ચરણે વસે, તીર્થરાજ પ્રયાગ;	
ગંગા કાશી ગોમતી, અશ્વમેધાદિક યાગ.	૧૮
અર્ધ શરીરે સુંદરી, નિકટ રહે મુજ પાસ;	
લક્ષ્મી શ્રીહરિ અંગના, ભક્તતણી છે દાસ.	૧૯
જે કો સેવે સાધુને, મુજને પામે વેદ;	
તેથી હું છું વેગળો, સંત વિષે છળભેદ.	૨૦
પહેલો જે મુજને ભજે, સંત ભજે નહિ જેહ;	
તે મુજ પદ પામે નહિ, તેમાં નહિ સંદેહ.	૨૧
તે નર મુજને પામશે, પરથમ ભજશે સાધ;	
સંત તણ મુજને ભજે, તે મોટો અપરાધ.	૨૨
સંત વિના ક્યમ જાણશે, મારો જે મહિમાય;	
સંત વિના મુજને ભજે, મુજથી અળગો થાય.	૨૩
મારો બાંધ્યો છોડવે, હૂકમ કરી હરિદાસ;	
દાસતણો જે બાંધિયો, તે નવ છૂટે પાસ.	૨૪

સંતતણું ચિંતન કરે, સદા નિરંતર સોય;	
તન ધન જીવન માહરે, સંત વિના નહિ કોય.	૨૫
સંતતણી જે સંપદા, તે તો હું નિર્ધાર;	
મુજ વિણ કાંઈ મળે નહીં, કિંચિત્ રેષ લગાર.	૨૬
મારૂં આખું નવ ગ્રહે, મોક્ષ લગણુ નહિ આશ;	
ત્દેહે કમળમાં હું વસું, મારો દઢ વિશ્વાસ..	૨૭
નિરંતર મુજને ભજે, અઝણી કેમ થવાય;	
તે તો વસ્તુ મળે નહિ, આપી લાગું પાય.	૨૮
તેમાટે રણિયો રહ્યો, સંતતણો હું સદાય;	
આખું અંગી નવ કરે, શો કીજે ઉપાય.	૨૯
સંતતણી સેવા કરે, આદર ભાવ અનેક;	
તે પૂજા મુજને ચઢે, મહા સુખ પામું છેક.	૩૦
સંત સુખી તો હું સુખી, સંત દુખે દુખ હોય;	
તે કારણ જન સાંભળો, સંત મ દ્રુલશો કોય.	૩૧
નારદજી એમ ઉચર્યા, મુણો યુધિષ્ઠિર રાય;	
મહિમા મોટો સાધુનો, શ્રીપતિ શ્રીમુખ ગાય.	૩૨

આપાઈ.

સંતતણો બોલ્યા મહિમાય, સહુ સાંભળતાં વૈકુંઠ રાય;	
પાવન વાણી કહી નિર્મળી, માધવના મુખથી સાંભળી.	૧
વૈકુંઠ નિવાસી જેટલા, થઈ રહ્યા વિસ્મય તેટલા;	
ભરી સભામાં શ્રીભગવાન, સનકાદિકને દીધાં માન.	૨
સંતતણો મહિમા છે જેહ, શ્રીપતિ શ્રીમુખ ગાયે તેહ;	
જય વિજય સાંભળિયું સહી, રહ્યા ત્દેહેમાં ઝાંખા થઈ.	૩
બન્ને યોદ્ધ થયા શણુમણા, યદ્યપિ તે બે છે હરિતણા;	
કમળા કંથ કહે તેણીવાર, સાંભળજે સાચું પ્રતિહાર.	૪
મેં જે તમને વાર્યા હુતા, અચુર કો જોજે આવતા;	
સાધુ ભક્તને નહિ અટકાવ, તે કાં તમો ન પ્રીછ્યો ભાવ.	૫
સંત ઈહાં શાને આવશે, મારૂં દર્શન શી પેર થશે;	
સંતતણું રહેવાનું ગામ, મુજને વસવા આખું ઠામ.	૬

- મં વસાવી વૈકુંઠ પુરી, તે સંતતણે પ્રતાપે કરી;
તેતું તમે કહ્યું નહિ કરચું, અણુનહયે અવળું આદરચું. ૭
- વૈકુંઠ સંતતણી મીરાણી, સંત સદા છે મારી જાત;
તે હાં પામ્યા છે પરિતાપ, ભડું થયું જે દીધો શાપ. ૮
- મચ્છર માન હુતો ઉન્માદ, ભલીભાતે ઉતાચો નાદ;
તમ યોગ્ય થયોછે અવહાર, જઈ અવતરો ભૂતળ મોઝાર. ૯
- એણીપેર બોલ્યા મહારાજ, કર્તવ્યતણું ફળ પામ્યા આજ;
મૂકો હવે તમે મુજ દ્વાર, અસુરતણો પામે અવતાર. ૧૦
- મહા પુરુષનાં વાયક એહ, મિથ્યા એ કેમ થાયે તેહ ?
પૃથ્વીમાંહે તમે પરવરો, ને ત્રિ જન્મના ફેરા ફેરો. ૧૧
- તમ પાછળથી મુજ અવતાર, આપણુ યુદ્ધ કરીશું સાર;
મુજને જીવ કરવાનો કોડ, તેમાટે મેળવિયો જોડ. ૧૨
- મારા મનમાં ઇચ્છા ધણી, મનવાંછિત યુદ્ધ કરવાતણી;
મુજ સાથે નર જે કોઈ લડે, તમ સરખો બીજો ક્યાં જડે. ૧૩
- તેમાટે કરવો સંગ્રામ, જાઓ પધારો મૂકો ઠામ;
જય વિજય બોલ્યા તેણીવાર, સત્ય વચન સ્વામી નિર્ધાર. ૧૪
- મુખમાંથી એમ બોલ્યા વાણુ, પ્રભુજી કહોછો તે પરમાણુ;
જે જે વચન કહ્યાં જગદીશ, તે તે અમે ચઢાવ્યાં શીશ. ૧૫
- જે તમને ઇચ્છા ઉપની, તે તો વાત સહજ નીપની;
એવો કોણુ બીજો છે નાથ, કરે અન્યથા પાછી વાત. ૧૬
- પ્રેમ સહિત કસ્યા પરણામ, જય વિજયે જાણી વિશ્રામ;
કૃપા રાખજો કિરપાનાથ, યુગ્મ કરીને જોડયા હાથ. ૧૭
- વિસરશો મા વિશ્વાધાર, દીન વચન બોલ્યા તે વાર;
સનકાદિકના પ્રભુમ્યા પાય, મહા અપરાધી છું ઋષિરાય. ૧૮
- પ્રેમ કરી પ્રભુમ્યા જગદીશ, નીચા થઈને નામ્યું શીશ;
શીખ માગી સનકાદિક વળ્યા, વૈકુંઠમાંથી તે નિસર્યા. ૧૯
- સહુ કોઈ જોતાં શુભજ થયા, કનક પક્ષી જેમ ઉડી ગયા;
જય વિજય બેહુ ઉભા રહ્યા, મહા વિષ્ણુ મંદિરમાં ગયા. ૨૦
- લક્ષ્મી ગરુડ અને ભગવાન, સેવક સહિત ગયા સ્વસ્થાન;
નારદ કહે સુણો ધર્મરાય, દ્વારપાળતણો મહિમાય. ૨૧

સનકાદિકને શાપે કરી, પામ્યા બે યોનિ આસુરી;
સ્થાનક ભ્રષ્ટ થયા તે નાશ, કર જોડીને કહે ભાણુદાસ. ૨૨

કંઠુ ૫ મું—દોહરા.

- જય વિજય વૈકુંઠી, હેઠા પડિયા સોય;
તેજ તણા તારા ગળ્યા, દેખતાં સહુ કોય. ૧
- નારદ વાણી ઉચર્યા, સુણો યુધિષ્ઠિર રાય;
જય વિજય બે અવતર્યા, પૃથ્વીના પડમાંય. ૨
- કશ્યપ ઋષિ મોટા મુનિ, તે ઘેર દીતિ નાર;
ઉદર તેહને અવતર્યા, પ્રથમે તો અવતાર. ૩
- હિરણ્યકશિપુ હિરણ્યાક્ષ બે, મહા બળિયા બે જોદ્ધ;
સાચા શત્રુ હરિ તણા, કોપે ભરિયા ક્રોધ. ૪
- કુભકર્ણુ રાવણુ થયા, બીજે જન્મ ભૂપાળ;
ત્રીજે થઈને અવતર્યા, દંતવક્ત્ર શિશુપાળ. ૫
- તે તો તમ આગળ હણ્યો, જીવો યુધિષ્ઠિર રાય;
તેજપુંજ બહુ પ્રગટિયું, લય પામ્યા હરિમાંય. ૬
- સંદેહ ભાંગ્યો રાયનો, પ્રીછયું કારણ તેહ;
નારદને પૂછયું હતું, સમજાવ્યો સંદેહ. ૭
- ધર્મરાયે વિચારિયું, આ અવસર નહિ થાય;
પાવન કથા પ્રહ્લાદની, પૂછું તે મહિમાય. ૮
- વળતા વાણી ઉચર્યા, નારદ પ્રત્યે ધર્મ;
કશ્યપ સુત ક્યમ મારિયો, મુને કહો તે મર્મ. ૯
- પોતાનો જાણી કરી, ઉગાર્યો પ્રહ્લાદ;
શ્રીનૃસિંહ ક્યમ પ્રગટિયા, સંભળાવો આહ્વાદ. ૧૦
- પરમ હંસતણી કથા, પાવન પરમ રસાળ;
ઉત્તમ તે પ્રહ્લાદની, કહો મુજને કિરપાળ. ૧૧
- વળતા નારદ બોલિયા, સાંભળજે તું રાય;
ઉત્તમ રીતે તે કથા, સાંભળતાં મુખ થાય. ૧૨

એક સમે હિરણ્યાક્ષ જે, કો અવસર કો કાળ;	
પૃથિવી પંડ હરી કરી, પહોંતો જઈ પાતાળ.	૧૩
દેવ સકળ દુષ્ટિ પામિયા, વિનવીઆ ગોપાળ;	
રૂપ ધરચું વારાહતું, મહા મોહું વિકાળ.	૧૪
પાછળથી ઝંપાવિયું, ક્યાં જાઈંધું દુષ્ટ;	
મુજ આગળ કેમ ઉગરે? પૃથ્વી હરી પાપીષ્ઠ?	૧૫
મૂઝી તે બેઠો થયો, માંડ્યો મહા સંગ્રામ;	
શૂકર તું શું યુદ્ધ કરે, હમણાં રેહું ઠામ.	૧૬
બે જણુ બેધ ભલા ભિડે, મહા દારુણુ જીવ થાય;	
કો કોથી નવ આસરે, મુઝા મુઝી ધાય.	૧૭
વરાહજીની મુઝીએ, શબ્દ કર્યો વિકરાળ;	
પાપી મરણુ પમાડિયો, પડિયો તે તત્કાળ.	૧૮
દાઢ ઉપર અવનિ ધરી, આઆ શ્રીઅવિનાશ;	
દેવ સકળ ત્યાં સ્તુતિ કરે, ધન ધન વિશ્વાવાસ.	૧૯
મોટો દુષ્ટ વિદારિયો, દીનાનાથ દયાળ;	
સુર નર સહુ સુખિયા થયા, ભક્તવત્સલ ગોપાળ.	૨૦
ઉપેરથી પૂજા કરે, ચંદન કુસુમ અનેક;	
સ્તવન કરે શ્રીહરિતણું, નાના વચન વિવેક.	૨૧
પરથમ જ્યમ પૃથિવી હતી, ત્યમ મૂઝી ભગવાન;	
સુર નર સહુ કો દેખતાં, પામ્યા અંતર્ધાન.	૨૨

ગોપાઈ.

વધ ક્રીધો હિરણ્યાક્ષજતણો, દીતિ શોક મન પામે ધણો;	
કેશ ઉપાડે કરે આક્રંદ, હું અભાગણી ભુંડી મંદ.	૧
હૈયું બેહુ હાથેસું હણે, હા હા દૈવ કરીને ભણે;	
મુખમાંથી મૂકે નિઃશ્વાસ, મારે એની હૂતી આશ.	૨
મારો કુંવર હૂતો મહા શૂર, મારણહાર મોટો છે ભૂપ;	
પુત્રતણે વિરહે આકળી, શરીરતણી બહુ સાનજ રળી.	૩
મોટો શત્રુ એ કહેવાય, માત્રા વણુ તો દુઃખ ન જાય;	
કોણુ યુદ્ધ કરે મુજ કાળ, મારા મનની ભાંજે દાઝ.	૪

- મહા દુઃખી દેખીને માત, હિરણ્યકશિપુ કહેછે વાત;
માતાજી મન શોક ન ધરો, ધૈર્ય આણી મન નિશ્ચળ કરો. ૫
- કોં મરતું કો જાતું નથી, ફાકટ શોક કરો કાં સ્ત્રી;
જૂઠા સ્વપ્નતણી શી આશ, ખોટા પિંડનો શો વિશ્વાસ. ૬
- એ જાતાં નવ લાગે વાર, કાચો પિંડ પડે નિર્ધાર;
જળમાંહી પરપોટો થાય, જોતાં માત્રમાં ફાટી જાય. ૭
- કાચતણો ફૂંપો જેમ હોય, ઠબકાતાં ફૂટે તે સોય;
વ્યોમ વિષે ઝબકે વીજળી, એક પલકમાં જાયે ટળી. ૮
- દેહતણી ગતિ એવી જાણુ, કાળતણા મુખમાંહે પ્રમાણુ;
એ તો આવી ચાલી ચાલ, કો આજ કોઈ મરશે કાલ. ૯
- અમર થઈને કોઈ નવ રહ્યા, સહુ કો એણે મારગ ગયા;
જો અંતરની દૃષ્ટિ ઉઘરે, હર્ષ શોક કરવો ના પડે. ૧૦
- જીવ બ્રહ્મ જીજ્ઞાસુ નવ હોય, કુંડળ હેમ દૃષ્ટાંતે જોય;
વસ્તુ વિચારે જીવ ન કોય, પૂર્ણ બ્રહ્મ રહ્યા છે સોય. ૧૧
- અજર અમર અકળ અવિનાશ, શુદ્ધ નિરંજન સર્વે વાસ;
શ્વેત રથામ નથી ત્યાં વર્ણુ, સઘળે દીસતા અશરણુશર્ણુ. ૧૨
- અગ્નિએ બાળ્યો નવ બળે, પવન ચલાવે તે નવ ચળે;
અસ્ત્રવડે તે નવ છેદાય, નીરવડે તે નવ ભેદાય. ૧૩
- અચળ આત્મા છે સાક્ષાત, કોણુ કોનો વધ કરશે માત;
સત્ય સનાતન પૂરણુ બ્રહ્મ, માતા મનનો ટાળો બ્રમ. ૧૪
- પૃથ્વી વાયુ અને આકાશ, જળ ને તેજતણો પરકાશ;
પંચભૂત માયાથી થયાં, આપ આપણે મારગ ગયાં. ૧૫
- જન્મ મરણુ આત્માને નથી, હર્ષ શોક નથી જે રતિ;
મિથ્યા જીવતરની શી આશ, માયા મોહ બંધનો પાશ. ૧૬
- આકાશવત્ આત્મા અસંગ, તેનો કયેમે થાય ન લંગ;
દૃષ્ટિ પદારથ સઘળો ફેક, તેનો કાંઈ ન કીજે શોક. ૧૭
- એવાં વચન માતાને કહ્યાં, શોક તજીને સુખિયાં થયાં;
હિરણ્યકશિપુ વધા એ જ્ઞાન, ધીર ધરી થયાં સાવધાન. ૧૮
- શાસ્ત્રતણો છે જે વ્યવહાર, તે તો વચન કહ્યું નિર્ધાર;
આ સાધારણુ મોટું જ્ઞાન, હવે કહું મર્યાદા માન. ૧૯

વળી પુત્ર કહે તેણીવાર, મુણો સત્ય લૌકિક વ્યવહાર;	
માતા એમ રખે જાણુતી, પુત્ર વિષે કાંઈ પ્રાક્રમ નથી.	૨૦
સાંભળ જનુની સમ્પી વાત, એણે હણિયો મારો જાત;	
વાળીશ વેર કરી ઉપાય, શત્રુ હણ્યા વણુ મુખ નવ થાય.	૨૧
ઘણું ઘણું શું કહિયે વળી, દાઝે અંતર રહ્યું પરજળી;	
મહા મોટો થયો ઉત્પાત, શૂર મુભટ માચ્યો મુજ જાત.	૨૨
જો શત્રુ મુજને લાધશે, સેવા પૂજા રૂડી થશે;	
ખીજે કાંઈ નથી ઉપાય, તપ કરવા જાહો વનમાંય.	૨૩
બ્રહ્માને ઉપાશી કરી, વર પામીને આપું ફરી;	
નિર્ભય થઈને માંડું ભેદ, યજ્ઞ યાગનો કરે ઉછેદ.	૨૪
વેદ વિદ્યા લોપાશે ધર્મ, ત્યારે તે પરગટશે બ્રહ્મ;	
એવો વિચાર કરી મનમાંય, તપ કરવા ચાલ્યો વનમાંય.	૨૫
અંતરમાંહે અનેક વિચાર, નયણે નીર આવે નિર્ધાર;	
મનમાંહે શત્રુનો ત્રાસ, કર જોડીને કહે બાણદાસ.	૨૬



કડવું ૬ કું—દોહરા.

હિરણ્યકશિપુ વન ગયો, દાઝ ધરી મનમાંય;	
પાણીને ભોજન તજ્યું, કષ્ટ સહે વનમાંય.	૧
તપ ઉઘ્ર ત્યાં આદર્યું, રહી નિરંતર વન્ન;	
વર્ષા તડકો વાયુ અતિ, ભય નવ આણે મન્ન.	૨
ઉત્તમ સ્થળ આસન કર્યું, ધરવા લાગ્યો ધ્યાન;	
કાષ્ઠતણી જેમ પૂતળી, શરીરતણી નહિ સાન.	૩
પ્રાણ વાયુ ત્યાં જીતિયો, આકર્ષણ બહુ રોધ;	
આરાધન બ્રહ્માતણું, કરવા લાગ્યો જોધ.	૪
તન ઉપરથી તેટલે, નખ ત્વચા ને કેશ;	
મજ્જા માંસ ટળી ગયું, લોહી મળે નહિ લેશ.	૫
અસુર ભાં પછે એકલો, કાષ્ઠતણો જેમ કીલ;	
અંગ ઉઘેઠ્યો આવચ્યો, કાંઈ ન દીસે દીલ.	૬

પગ ઉપર બહુ ઉગીયાં, નાનાવિધનાં તર્ણુ;	
ખગ મૃગ પક્ષી ત્યાં ઘણાં, પાછળ ચરતાં હર્ણુ.	૭
પંખી માળા ધાલિયા, બાં હેઠળ ને કાન;	
ગેહ નવિન ગહવર ગુફા, પર્વત મોટાં રાન.	૮
છત્રી સહસ્રજ આપણાં, દેવતાણાં શત હોય;	
અંગુઠે ઉભો રહ્યો, કંપ્યા જન સહુ કોય.	૯
નયણુ ધૂમારો પ્રગટિયો, અંગથી ઉડી ઝાળ;	
દેવ સકળ દાઝી રહ્યા, મહા પ્રલયનો કાળ.	૧૦
પૃથ્વી લાગી ડોલવા, શેષનાગ કલપંત;	
ધન્દ્રાસન હાલી રહ્યું, જાણ્યું આઠ્યો અંત.	૧૧
નર સહુ થઇને એકઠા, વળી વિચારે વાત;	
દુષ્ટ મહા તપ આચરે, થાશે મહા ઉત્પાત.	૧૨
વેગે કરીને વિનચ્યા, કમલાસન તેવાર;	
કોક દૈત્ય મહા તપ કરે, સ્વામી કીજે સાર.	૧૩
પ્રજાપતિ વળતા કહે, સાંભળજે સહુ દેવ;	
સ્થાનક જાણ્યો આપણે, ચિન્તા ટાળું એવ.	૧૪
હું જાવા તત્પર થયો, જે આપું વરદાન;	
તપ કરે છ વનને વિષે, મનમાં માઝું ધ્યાન.	૧૫
હંસ ઉપર બ્રહ્મા ચઢયા, જોયું વિમાસી મન્ન;	
જે સ્થળમાં તપ એ કરે, જાહિં હૂં તે વન્ન.	૧૬
સેવ સાથે તેડિયા, પોતાનો પરિવાર;	
હિરણ્યકશિપુ તપ કરે, આવ્યા ત્યાં નિર્ધાર.	૧૭
દેખીને વિસ્મય થયા, અચરજ પામ્યા બ્રહ્મા;	
દેહદમણુ આ વિષમ તપ, કોણુ કરે આરંભ.	૧૮
સાધારણુ તપ સહુ તપે, આવું તપ્યું ન જાય;	
અસંભાવ એણે કર્યો, ખીજે કોણુ ન થાય.	૧૯
તપ દેખીને કંપિયા, ધન ધન એ નર ધીર;	
કાષ્ઠકલેવર લેખ્યું, શૂર સુભટ મહા વીર.	૨૦
પ્રસન્ન થયા પરજાપતિ, તપ દેખીને તેહ;	
જે માગે તે આપીએ, તેમાં નહિ સંદેહ.	૨૧

ઉઠાડી બેઠો કર્યો, હેડે ચાંખ્યો તન્ન;	
વાંછિત વર તો માગિયે, હું થયો છ પરસન્ન.	૨૨
તંન ઉપર તેો ફેરવ્યો, દીતિ પુત્રના હાથ;	
દિવ્ય દેહ સુંદર કરી, ત્દષ્ટપુષ્ટ સાક્ષાત.	૨૩
વચન વિરંચી* ઉચર્યા, માગે સુત વરદાન;	
ધ્યાનથકા જાગે ખરા, કહે શ્રદ્ધ ભગવાન.	૨૪
મનમાં કોડ મ રાખશો, મન વાંછિત વર માગ;	
પુત્ર વિલંબ ન કીજિયે, સાવધાન થઈ જાગ.	૨૫
હિરણ્યકશિપુ હરખિયો, ઉલટ અંગ નવ માય;	
પ્રદક્ષિણા પાછળ કરી, પ્રેમે લાગ્યો પાય.	૨૬
કર જોડીને સ્તુતિ કરે, પાવન પરમ દયાળ;	
તમ વણુ કોણુ કૃપા કરે, ભક્તવત્સલ ફિરપાળ.	૨૭
સરજે પાળો સંહરો, ત્રણ ભોવનના નાથ;	
પુરુષ પુરાતન છો તમો, પરમેશ્વર સાક્ષાત.	૨૮
મુજને કોઈ મારે નહિ, તે વર આપો ઈશ;	
સમર્થ છો સ્વામી તમો, ચાચક છું જગદીશ.	૨૯

ચોપાઈ.

ધર બહાર, પૃથ્વી આકાશ, પાણી તેજતણો નહિ ત્રાસ;	
દેવ દાનવ માનવ સૌ કોય, સિદ્ધ વિદ્યાધર ચારણ સોય.	૧
વળી ન મરૂં લોહ લાકડે, નારી પુરુષ નપુંસક વડે;	
સૂકે લીલે દિવસ ને રાત, પન્નગ નાગ અને અમ જાત.	૨
ચાર વર્ણુ ને આશ્રમ ચાર, લક્ષ ચોરાસી છે અવતાર;	
ચાર ખંડ મધ્યે જે હોય, મુજને નવ મારે તે કોય.	૩
સ્થાવર જંગમ ને ઉપવેદ, ભૂત પ્રેત ચરાચર ભેદ;	
આયુધ એકે ન વાગે ધાય, વજ્રતણા કડકા બહુ થાય.	૪
અનેક સૃષ્ટિ છે તમતણી, નાનાવિધની રચના ઘણી;	
જલચર રથલચર ભૂચર બહુ, નભચર વનચર સરજ્યાં સહુ.	૫
તમારી સૃષ્ટિતણો નર જેહ, મુજને કોઈ ન મારે તેહ;	
એ માણુછું અશર્ણીશર્ણુ, કો થકી નહિ પામું મર્ણુ.	૬

- મુજને અમર કરો મહારાજ, સકળ મનોરથ પૂરો આજ;
નિર્ભય નિઃશંક જેમ થાઉં તાત, એવો વર આપો સાક્ષાત. ૭
- હંસોદ્ધ હસ્યા કિરપાળ, ત્રુક્યા વર આપ્યો તત્કાળ;
મારી સ્થિતિજો નર જેહ, તુજને કોઈ ન મારે તેહ. ૮
- તુજ સંગાથે બળ નહિ થાય, ભલા ભોગ ભોગવ તું રાય;
વિજય નિત્ય તો તારો થજો, સદાકાળ સુખિયો તું હજો. ૯
- જે તે વર માગ્યો મુજ પાસ, સકળ મનોરથ પહોંચો આશ;
બ્રહ્માજીના પ્રભુમ્યા પાય, પ્રદક્ષિણા કીધી બહુ રાય. ૧૦
- જે જે વચન કહ્યાં જગદીશ, તે સઘળાંજ ચઢાવ્યાં શીશ;
મનવાંછિત આખ્યાં વરદાન, બ્રહ્માજી પહોંતા સ્વસ્થાન. ૧૧
- સાથે સઘળા સેવક જન્ન, બ્રહ્મચોક આઘ્યા ભગવન્ન;
હિરણ્યકશિપુ નગરી આવશે, દાન યજ્ઞનો લોપજ થશે. ૧૨
- ઉન્મત થઈને કરશે પાપ, દેવ ઋષિ બ્રાહ્મણ સંતાપ;
સાધુ સકળને પડશે ત્રાસ, કર જોડીને કહે ભાણુદાસ. ૧૩

કડવું ૭ મું—દોહરા.

- દીતિસુત પાછો વળ્યો, હર્ષ ધરી મનમાંય;
આનંદભેર ઉતાવળો, નગરભણી તે જાય. ૧
- પંથ વિષે તે પરવસ્યો, વાટે કરે વિચાર;
સૈન્ય સકળ હું સજ કંકે, દેવ મનાવું હાર. ૨
- મોદ ઘણો મનને વિષે, આગ્યો નગર નિવેશ;
સુભટ સકળ સામા ગયા, મંદીર કસ્યો પ્રવેશ. ૩
- નગર સકળ શણુગારિયું, ફરકે ધન્ય અનેક;
ઉત્તમ ત્યાં રચના કરી, નાનાભાત વિષેક. ૪
- નૌતમ નગરી શોભતી, કનક રચિત પરકાર;
હીરા માણુક ચૂનિયો, ઝળકે મણી અપાર. ૫
- એકો રાજ સભા વિષે, મનમાં છે અતિ માન;
દૈત્ય સકલ તેડાવિયા, તેડાવ્યા પરધાન. ૬

આસન રમ્ય અગાવિયાં, દીધાં બહુ સન્માન;	
રત્ન કનક ધન આપિયાં, દીતિપુત્ર રાજન.	૭
સૈન્ય સન્નર્ધસજ કરે, આવોને સૌ જોધ;	
સુર નર સાથે જુધ કરે, રાય ભરાણો ક્રોધ.	૮
અસુર મળ્યા સહુ એકઠા, સૈન્યતણો નહિ પાર;	
ગજ રથ ને તુરી ઘણા, ઘોર શબ્દ વિક્રાળ.	૯
ગજપર શોભંતી ધન, પાખરિયા કેકાળ;	
આનક ગોમુખ ઝાંઝરી, વાળે બહુ નિશાન.	૧૦
ભેરી ભેર ને શ્રેરડી, વળી હંકા રણતૂર;	
ચાલી ત્યાં ચતુરંગિણી, સુભટ મળ્યા ત્યાં શૂર.	૧૧
એક એક આગળ થયા, પડે દીપ પતંગ;	
ભાથા આયુધ ભીડિયાં, ઉજમે ચઢ્યો અલંગ.	૧૨
સ્વર્ગ વિષે તે સંચચ્ચા, વાર ન લાગી લગાર;	
જાણે સાગર ઉલટ્યો, સૈન્યતણો નહિ પાર.	૧૩
વેગે કરીને વહી ગયા, વિંટચું ઇન્દ્રાસન;	
અનેક અસુર હંકારિયા, કશ્યપસુત રાજન.	૧૪
શક્રજ સાથે તે કરે, દારુણ મહા સંગ્રામ;	
સુર નર હાર મનાવિયા, મૂકાવ્યાં તે ઠામ.	૧૫
હંક સાહીને કાઢિયા, નાઠા સુર નર સોય;	
સ્વર્ગ પોતાને વશ કરચું, દેવ મળે નહિ કોય.	૧૬
ખારે વાટે સહુ ગયા, પામ્યા દુઃખ તો દેવ;	
કો ક્યાં કો ક્યાં થઈ ગયા, જળસ્થળમાં તતખેવ.	૧૭
એક સમે આરાધિયા, સ્વામી શ્રીભગવાન;	
સાર અમારી કીજિયે, તું છો દયાનિધાન.	૧૮
કો પર્વતને આશરે, છાના થઈને દેવ;	
સ્તવન કરે શ્રીહરિતણું, એક મને તતખેવ.	૧૯
તું અવિનાશી આતમા, સત્ય સનાતન બ્રહ્મ;	
ત્રિગુણ માયાથી વેગળા, કાળ નહિ ગુણ કર્મ.	૨૦
તું નિરંજન નિર્મળો, રૂપ નહિ ત્યાં રેખ;	
સાધુ ભક્તને કારણે, ધારો નાના ભેખ.	૨૧

શરણાગત વત્સલ તમો, રાખી દ્યો ભગવંત;	
ખીજે કોઈ હવે નથી, દુઃખનો આણે અંત.	૨૨
નાના વચને સ્તુતિ કરી, પ્રગટ થયા ગોપાળ;	
કર જોડી પ્રણમ્યા હરિ, દીનાનાથ દયાળ.	૨૩
શરણુ તમારે આવિયા, રાખોને શ્રીરંગ;	
દીતિસુતે તો પરભત્રા, હાર પમાડ્યા અંગ.	૨૪
મહા પાપી કો અવતર્યો, સુર નર સહુનો કાળ;	
તેમણે અમો આવિયા, રાખી દ્યો કિરપાળ.	૨૫
સ્થાનક ભ્રષ્ટ અમો થયા, દુઃખ સહું ન જાય;	
યશભાગ નવ પામિયે, કહો તે કેમ ખમાય.	૨૬
દુખે થયા અમો દુખળા, રૂપ કાંતિ નહિ તેજ;	
માટે જેમ કરવું ઘટે, કરો પ્રભુજી એજ.	૨૭
પાપી જીવે જ્યાં લગી, સુખ નવ અમને થાય;	
પાપીનો પ્રાજ્ય કરો, વેગે વૈકુંઠરાય.	૨૮
વળતા વાણી ઉચ્ચા, સ્વામી શ્રીભગવંત;	
જો તમને દુઃખ ઉપજ્યું, તો તમ શાના સંત.	૨૯
પૂરાણુ પાપ કર્યું નથી, તો કેમ દીજે દંડ;	
સંતોને પીડા કરે, તવ કરીશ શત ખંડ.	૩૦
હજી વિલંબ તો છે ઘણો, પ્રગટ થશે પ્રહ્લાદ;	
તેને દુઃખ પમાડશે, ઉતારીશ હું નાદ.	૩૧
તે દુઃખ મુજને લાગશે, દુઃખ પામે જો સાધ;	
ત્યારે મરણુ પમાડશું, ખમશું નહિ અપરાધ.	૩૨
સંત સંઘાતે જે કરે, પીડા દ્વેષ અપાર;	
તે મુજને પહોંચે સહી, સંદેહ નહિ લગાર.	૩૩
નખ ઉતારે જીવતો, અંતર પીડા થાય;	
આગળ થકો ઉતારતાં, દુખ નાવે મનમાંય.	૩૪
સંત અમારો જીવતો, નખ જાણો નિર્ધાર;	
બાકી નખ આગળ તણો, આ સઘળો સંસાર.	૩૫
માટે તમ પાછા ફરો, કરીશ તમારું કામ;	
અચિર કાળમાં આજથી, ફેડીશ એનો ઠામ.	૩૬

ચોપાઈ.

- એવાં વચન બોલ્યા અવિનાશ, સુરનરને આગ્યો વિશ્વાસ;
બહુ વચને સ્તવિયા જગદીશ, દેવ સકળ ત્યાં નામે શીશ. ૧
- પાછા વળિયા કરી પ્રણામ, પ્રભુ અમારું કરજો કામ;
હિરણ્યકશિપુ કરે બળ બહુ, તેને નરપતિ મળિયા સહુ. ૨
- વશ કીધા પન્નગ ને નાગ, દેવ સકળના લીધા ભાગ;
પરજા પાળે પોતાતણી, ક્ષમા દયા મન આણે ઘણી. ૩
- કેતું કાંઈ એ લેશ ન હરે, પુત્રતણી પેરે રક્ષા કરે;
સ્વામીતણે સ્વભાવે જોહ, પ્રજા સઘળી વર્તે તેહ. ૪
- બારે માસ વનરૂપતિ ફળે, નાના ભોગ નગરમાં મળે;
દૂધ ઘૃત અને મહા દધિ, મધ ઇશુ રસનાની નદી. ૫
- ભક્ષ્ય ભોજ્ય પ્રજા મહા સુખી, નગર મધ્ય નહિ કોઈ દુઃખી;
હરિમારગ કો અનુસરે, પ્રાણદંડે તે નિશ્ચય મરે. ૬
- ત્રાસ ઘણો ને બીક અપાર, વેદ વિદ્યાનો નહિ ઉચ્ચાર;
આવસથ્ય અગ્નિહોત્ર નહીં, દેવ કાર્ય ન થાયે કહીં. ૭
- હિરણ્યકશિપુ દીતિનો તંન, મહા મોટો પાપી રાજન;
અવળી બુદ્ધિ ને દુર્મતિ, શુદ્ધિ જેને પોતાની નથી. ૮
- દમિયા દેવ સકળ સહુ સાથ, ધર્મ વિષે માંડ્યો ઉત્પાત;
હિરણ્યકશિપુ હૈયાનો દુષ્ટ, ધર્મ લોપ કરે પાપીષ્ઠ. ૯
- લોખ્યા સકળ યગન ને યાગ, દમિયા દેવ ઋષિ ને નાગ;
યજ્ઞ યાગ સહુ મારો કરો, હું પરમેશ્વર સાચો ખરો. ૧૦
- જે કોઈ લેશે હરિનું નામ, તેહતણો હું ફેડીશ ઠામ;
શત્રુની કરશે જે વાત, જીહ્વા ખેંચું તેની હાથ. ૧૧
- જે કોઈ ભણશે વિદ્યા વેદ, તેહતણો કંઈ શિરચ્છેદ;
માન ધરી બેઠો મહા વીર, હું સાચો પરમેશ્વર ધીર. ૧૨
- સ્વર્ગ મૃત્યુ અને પાતાળ, ત્રણ લોકતણો ભૂપાળ;
ત્રણ લોકતણો મહારાજ, લોપે નહિ કો તેની લાજ. ૧૩
- દર્પે સર્પ થઈ ફૂંકવે, નજર નીચે ન આવે ક્યમે;
માન ધરે મન મચ્છર ધણે, ગણનામાં કોને નવ ગણે. ૧૪

દશ દિગ્પાળ મનાવ્યા માણુ, ત્રણ લોક વર્તાવી આણુ;	
બેઠો રાજ ઉપર મહીપાળ, જાણે કાળતણો મહા કાળ.	૧૫
સૂત પ્રહ્લાદ વડો કહેવાય, ઘણો પ્રેમ ઘાલ્યો મનમાંય;	
દેખીને મન સાથે ઠસ્યો, આંખડિયે તે અભિયે ભસ્યો.	૧૬
આજે મુજ સમો કોઈ નથી, શત્રુ સાલ મનમાં નહિ રતી;	
બ્રહ્માના વરનો વિશ્વાસ, કર જોડીને કહે ભાણુદાસ.	૧૭

કડવું ૮ મું—દોહરા.

ચાર પુત્ર રાજ તણા, તેમાં વડો પ્રહ્લાદ;	
જન્મ શીલ સુંદર ધણો, રાજ મન આહ્વાદ.	૧
શીતળ લોચન તેહનાં, પ્રકુલ વદન અતિ સાર;	
જાણે ચન્દ્રામૃત ઝરે, તેજતણો નહિ પાર.	૨
શી કહું શોભા સાધુની, સુંદર ઝળકે કાન્ત;	
આણી કીધી એકઠી, ચૌદ લોકની શાન્ત.	૩
સૌને તો તેની ગમે, વાણી અતિ રસાળ;	
તદેકે કમળ ઝળકી રહ્યું, સૌને વલ્લભ બાળ.	૪
હિરણ્યકશિપુ ખુશી થયો, ઉલટ અંગ નવ માય;	
પુત્ર પરમ સુંદર ભલો, અમર થયો જગમાંય.	૫
વર પામ્યો બ્રહ્માતણો, નિર્ભય થયો નરેશ;	
કોની ગણના નવ ગણે, બીક નહીં લવલેશ.	૬
માન ધણું મનમાં ધરે, ભય નાણે ભૂપાળ;	
લોક ત્રણ સેવા કરે, સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળ.	૭
રાજ બેઠા રંગમાં, મોહ ધણો મનમાંય;	
સેવક સહુ આગળ રહ્યા, કરે ચમર ને વાય.	૮
સુર નર સેવક થઈ રહ્યા, અસુરતણે આધીન;	
રાત દિવસ સેવા કરે, દુખ પામે બહુ દીન.	૯
કો જોતરિયા પાલખી, કો પર મૂક્યા ભાર;	
કારજ સૌંખ્યાં કષ્ટનાં, કરુણા નથી લગાર.	૧૦
વશવરતી સહુ થઈ રહ્યાં, કસ્યા કબજ સહુ કોય;	
કર જોડી ઉભા રહ્યા, દૂરથકા સહુ જોય.	૧૧

શૂર સુભટ સહુ આવિયા, સભા મળી સહુ કોય;
બેઠા રંગે રાયજી, ઇન્દ્રસભા સમ હોય.

૧૨

ચોપાઈ.

- સભા એક સમે બહુ મળી, બેઠા રાય ત્હેમાં રળી;
ભણી આવતો દીઠો તન્ન, ત્હેયાસું રીઝયો રાજન્ન. ૧
- સાદ કરી બોલાવ્યો પાસ, અંતરમાંડ ધણો ઉક્લાસ;
ઉછંગે બેસાડયો રાય, ચુંબન કીધું મુખપર ત્યાંય. ૨
- પ્રેમ ધરીને ચાંપ્યો ત્હે, રાજ વળતો વાણી વહે;
વિસ્તારીને કહોની વાત, શું વાઝ ભણિ આઝ્યા તાત. ૩
- ઉત્તમ વિદ્યા જે અનુભવી, શંડામર્ક* જે શીખવી;
વળતું વચન કહે પ્રહ્લાદ, હું ભણિયો ગોવિન્દ ગુણવાદ. ૪
- નવધા ભક્તિ ભણ્યો એકલી, સધળા ભણુતરમાં એ ભલી;
કથાશ્રવણ હરિકીર્તન જેહ, સાચું ભણવું કહિયે તેહ. ૫
- ચરણકમળ સેવો શ્રીહરિ, ઉત્તમ વિદ્યા તે તો ખરી;
સાચી વિદ્યા તે આવડી, હરિના ચરણ ન મૂકું ધડી. ૬
- શીતળપદ અતિ કોમળ સાર, પદપદ્મવ સેવો નિર્ધાર;
બ્રહ્મા શંકર સેવે જેહ, શુક સનકાદિક સમજે તેહ. ૭
- તેનાં ચરણ ગ્રહે જે તાત, અન્ય ગમે નહિ તેને વાત;
અક મને ભગિયે ભગવાન, મિથ્યા મોહ તજીએ અભિમાન. ૮
- દાવાનલ મૂકી સંસાર, ચાલો વસિયે વન મોઝાર;
સાધન કીજે જઈ એકાન્ત, તો પામીજે સુખ ને શાન્ત. ૯
- લોકતણો તજિયે સૌ સંગ, રામસંગાતે લાગે રંગ;
ત્હેકમળમાં શ્યામળ વર્ણ, ભય છૂટે જ્યાં કારણ મર્મ. ૧૦
- ભવસાગરનો ફેરો ટળે, જીવ બ્રહ્મવિષે જઈ ભળે;
પિતા તમે પૂછ્યું તું જેહ, મારે મન તો ઉત્તમ એહ. ૧૧
- વચન સુણીને કોપ્યો કાળ, ઉછંગથી ઉછાળ્યો બાળ;
હેઠો લઈ તરછોડયો તન્ન, રીષે ઘોર થયો રાજન્ન. ૧૨
- સાચો શત્રુ મારો જેહ, તેમું તારે ન કરવો સ્નેહ;
વીર વિદાસ્યો મારો સહી, તેની મોટમ તં તો કહી. ૧૩

* શંડ અને અમર્ક નામના શુકાચાર્યના પુત્ર.

- તેહતણો નર કહાવે જોહ, સાચો શત્રુ મારો તેહ;
પુત્ર નહીં એ શત્રુ ખરો, દુઃખ દર્ધ પીડો આકરો. ૧૪
- શંડામર્ક શુરના તન્ન, વેગે કરી તેડયા રાજન્ન;
શું વિપરીત ભણાવ્યું તમે, જેથી દુઃખી થયા હું અમે. ૧૫
- એ કારજ તમને નવ ઘટે, શીખામણુ દીધી શામટે;
એ કારજ વંઠ્યું આપણું, તમને તો શું કહિયે મણું. ૧૬
- અગનાની તમો વાડવ થયા ! ભેદ ભાવ જે એને કલ્મ;
શુર માટે હું નહીં ગુજરું, પુત્ર સહિત સહુનો વધ કરું. ૧૭
- મારા નગર વિષે બહુ સાચ, પણ કો ન કરે શત્રુની વાત;
મારો મનમાંહી બહુ ત્રાસ, હિરણ્યકશિપુજ કરશે નાશ. ૧૮
- ઠરડી દૃષ્ટિ કરી રાજન્ન, ભય પામ્યા બ્રાહ્મણના તન્ન;
અંતરમાં વીમાસણુ પડી, રાજને તો રીષજ ચડી. ૧૯
- શંડામર્ક ત્યાં ઝાંખા થયા, દીન થઈ રાય આગળ રહ્યા;
અમો વાત ન જાણું રાય, એ ક્યાંથી પામ્યો વિધાય. ૨૦
- તમારા ચરણકમળની આણુ, અમો એવા નર નથી અજાણુ;
સત્ય વચન માનો મહારાજ, અમો ન કીજે એવું કાજ. ૨૧
- રાજપ્રત્યે વાણી કહી, ઘેર ગયા શુરના તન સહી;
રાજ કહે એનો વધ કરો, હસ્તી આગળ નાખો પરો. ૨૨
- શત્રુનું પાસુંજ અનુસરે, અંતે અંત એ મારો કરે;
સેવક તેડાવ્યા રાજન્ન, તેને લઈને સોંપ્યો તન્ન. ૨૩
- જાઓ તમો હાથેસું હણો, રખે લાજ અમારી ગણો;
એ પાપી રખખે મૂકતા, મારી આણુ જોજો ચૂકતા. ૨૪
- પીડા પ્રભવો કષ્ટે કરી, પ્રાણુ તમો ત્યાં લેજો હરી;
વચન સુણી લઈ ચાલ્યા સહી, હસ્તી આગળ નાખ્યો જઈ. ૨૫
- હસ્તી દૂર રહ્યો વેગજો, દીઠો નારાયણુ નિર્મજો;
દર્શણુ ગજ પામ્યો જેટલે, નિર્મળ યુદ્ધિ થઈ તેટલે. ૨૬
- હસ્તીની કૂચુદ્ધિ ગઈ, સુરભી સરખો કીધો સહી;
સુંઢ વડે કીધો પરણામ, નવ લીધું પ્રહ્લાદનું નામ. ૨૭
- મોટા વિષધર મહા વિક્રાળ, તે આગળ લઈ નાખ્યો બાળ;
નાખે ગરલ કરે કુતકાર, ક્રોધ ભર્યા વિષના અંબાર. ૨૮

અહિ શ્વાસ મૂકે ને એવ, બાળી ભસ્મ કરે તતખેવ;	
સાધુ પુરુષનું દર્શન કરયું, વિષધરના મુખથી વિષ ગયું.	૨૯
વિષ શ્રીટીને અમરત થયું, વિષધરને ડસતું વીસરયું;	
કાષ્ટતણો કીધો ભંડાર, અશ્નિતણો કીધો અંબાર.	૩૦
પરગટ કીધી મોટી ઝાળ, વચમાં લેઈ નાખ્યો બાળ;	
શીતળ અશ્નિ થયે તત્કાળ, ત્યાંથી રાખ્યો શ્રીગોપાળ.	૩૧
પથ્થરસું બાંધ્યો આકરો, અગાધ જળમાં નાખ્યો પરો;	
તુંબીફળની પેરે તર્યો, જળમાંથી બાહેર નિસર્યો.	૩૨
મહા તીક્ષ્ણ મોટા કોઠાર, જ્યમ છેદે છે કાષ્ટ સુતાર;	
અંગથકી પાછા ઉપરે, વિષ્ણુભક્તને રેખ ન અરે.	૩૩
બૂઠી ધાર થઈ તેતણી, રાખણહારો ત્રિભુવન ધણી;	
મોટા ગિરિમાંથા ઉદ્ગરા, ત્યાંથી ઢોળી નાખ્યો ધરા.	૩૪
હળવે હળવે ગબડી પડે, અંગે કંટક પહાણુ ન અરે;	
મોટું વિદ્ન સહજમાં મટયું, પુષ્પ મધ્ય પાસું પાલટયું.	૩૫
કાળકૂટ કચોળે ભરયું, બાળકના મુખમાંહે ધરયું;	
ઝેર હળાહળ મુખમાં ગયું, વિષ શ્રીટીને અમરત થયું.	૩૬
ગદા ખડ્ગના પડિયા પ્રહાર, વળી મુદ્ગરના માર્યા માર;	
નવ ભેદાય વજ્રમય અંગ, રાખી લે સ્વામી શ્રીરંગ.	૩૭
વૃક્ષતણી ટોચે રાખ્યો, ત્યાંથી લઈ હેઠો નાખ્યો;	
પુષ્પતણી શયા પાથરી, તેમાં સૂતો સહજે કરી.	૩૮
મન જેનું શ્રીહરિને વિષે, તેને મારનાર કો દિવે;	
જેને રાખે દીનદયાળ, તેને શું કરી શકે કાળ.	૩૯
જે જગ આખ્યું વેરી હોય, નામ શકે લઈ નહિ કોય;	
જેને રાખે વૈકુંઠરાય, તે ગાંજ્યો કોનો નવ જાય.	૪૦
પાછો આણ્યો રાજ પાસ, એનો કયમ નવ થાયે નાશ;	
મહારાજ અમો કેમ કહું, કો સહાય છે એને ખડું.	૪૧
અમો ધણુએ કર્યા ઉપાય, એ કહોનો છેલો નવ જાય;	
ધણી પેર કીધી બહુ ઘાત, પણ રાખે ભાણુદાસનો નાથ.	૪૨

કડવું ૯ મું—દોહરા.

રાજા વિરમય થઈ રહ્યો, કાંઈક કારણ એહ;	
કહો એ પ્રીછયું ક્યમ પડે, વાત વિચારો તેહ.	૧
કેઈ પેર એ ભગસ્યો, સર્વ વિવ્રથી બાળ;	
અંતરમાં ઝાંખો થયો, ભય પામ્યો ભૂપાળ.	૨
કાંઈ કામ એણે કચું, રાખેછે જગદીશ;	
એ તો કાંઈ સારું નહિ, રાય હલાવે શીશ.	૩
એ તો પેઠો ખરખરો, આજ થકી મનમાંય;	
યદ્યપિ વર બ્રહ્માતણો, તોય વિભાસણુ થાય.	૪
મારો વૈરી જે ખરો, તેણે ક્રીધી સાર;	
તે તો મુજને મારશે, સંદેહ નહિ લગાર.	૫
આપણુ તો શું ક્રીજિયે, જેમ હશે હોનાર;	
થાનારૂં તો ત્યમ થશે, દૈવતણો વહેવાર.	૬
અધ્યારુ તેડાવિયા, વેગ કરીને રાય;	
આવી તે ભ્રમા રહ્યા, રાજા લાગ્યો પાય.	૭
બાળકને શું ક્રીજિયે, તેડી જાઓ દેવ;	
રાજનીતિ શીખાડજે, જતન કરીને એવ.	૮
રાજા કહે પ્રહ્લાદતું, સાંભળજે તું તત્ત;	
જેમ તેમ તું લવ નહિ, અજ્ઞાની આસંન.	૯
આ અવસર મેં ગૂજસ્યો, બાળક જાણી તાત;	
હવે ન મૂકું જીવતો, સત્ય માનજે વાત.	૧૦
એ તો મેં તારો ખમ્યો, પરથમનો અપરાધ;	
શત્રૂને સંભારવો, મૂકી દો પ્રહ્લાદ.	૧૧

ચોપાઈ.

એ તો મેં ખમિયો અપરાધ, હવે નિશાળે જા પ્રહ્લાદ;	
શંકામર્કને કહી પેર, રાજનીતિ શીખાવો ઘેર.	૧
પાંચ વરસનો એ છે બાળ, જ્યમ ત્યમ લવે આળપંપાળ;	
જીઓ કોઈ શત્રુ આવતો, છાંતો રહી ભણાવી જતો.	૨
હિરણ્યકશિપુ ઇમ કહી રહ્યા, તેડી ગુરુ નિશાળે ગયા;	
અધ્યારૂં કહેછે પ્રહ્લાદ, આપ રખે કરતો વિખવાદ.	૩

- બાલક પ્રત્યે કહેછે બંભ, વિધાનો માંડો આરંભ;
રાત્ર આગળ જે ઉચ્ચો, મુજ પ્રત્યે ઓલંભો કર્યો. ૪
- શીખામણુ દીધી પહુ આપ, હવે એમ ન કરીએ બાપ;
ભણુવા લાગ્યો હરિનું નામ, અંતરમાં જાપે શ્રીરામ. ૫
- એક વાર ગુરુ બહાર ગયા, દિવસ કેટલા થોભી રહ્યા;
શૂની દેખીને નિશાળ, લઈ બેઠો એ સઘળાં બાળ. ૬
- આ અવસર કેમે નવ થાય, બાળક સાંભળજો મહિમાય;
તમને હું દેખાડું ભણી, હરિની મોટપ છે અતિ ઘણી. ૭
- કોટિ બ્રહ્માંડો હરિમાંય, અંતર્યામી તે કહેવાય;
તેને ઓળખિયે જે કરી, તે વિધાને ગણિયે ખરી. ૮
- સાંભળજો કહું સાચી વાણુ, એ ભણુવાથી આગળ હાણુ;
તમે મુજને કહોની વાત, એ શીખે શું આવે હાથ. ૯
- વળતા બાળક બોલ્યા એહ, અમે ભણુંછું વિદ્યા તેહ;
લેખું ચોખ્ખું પ્રીછું પડે, ભાવ ભેદ સઘળા આવડે. ૧૦
- બાવન અક્ષર જે લહેવાય, વેદ પુરાણ શાસ્ત્ર કહેવાય;
ભણુ પ્રહ્લાદ તમને કહું, સાચી વાત યથારથ લહું. ૧૧
- બાળપણે સેવો ભગવાન, યૌવને ન વાઘે અભિમાન;
આગળથી સેવો દેવેશ, વિષય ન બાઘે યૌવન વેશ. ૧૨
- ગૃહ દારા ધન મમતા ઘણી, કરે કલ્પના શોભાતણી;
સ્વજન કુટુંબ કરે બહુ આશ, નિર્ધન કાંઈ મળે નહિ પાસ. ૧૩
- અવસર આવે ધણું તણાય, આખા જગનો રણિયો થાય;
અર્ચ્યો વગર નહીં રહેવાય, માગે ત્યારે મહા દુઃખ થાય. ૧૪
- રાત્ર દિવસ ભીછેટ તન, વેળાએ ન મળે ભોજન;
દેશ વિદેશે જઈને રજે, લાભ ન પામે મનમાં બજે. ૧૫
- એક ધડી નવ પામે શાન્તિ, રૂપ તેજ ન દેહની કાન્તિ;
સદાકાળ હૂહાતો ફરે, છળ ભેદ કપટ આદરે. ૧૬
- દંત કળો ધરમાં નવ સમે, વચન ન બોલ્યું એકે ગમે;
ચિન્તાતુર મહે વ્યાપાર, મસ્તક લે કુટુંબનો ભાર. ૧૭
- અનેક ઠામે મનડું જાય, તાપે તપી રહે મનમાંય;
મર્કટની પેરે મન ફરે, વાણી વિકળ વચન ઓચરે. ૧૮

- જ્યારે યૌવન છાંડી જશે, પાછળથી જરા આવશે;
કાળતણી કન્યા કહેવાય, સકળ રોગ સંધાતે થાય. ૧૯
- રૂપ કાન્તિ સૌ લેશે હરી, પછે સકળ ગતિ જશે વિસરી;
કર કંપે ને ઘેરા કર્ણુ, ગતિ ભાંગી ચાલે નહિ ચર્ણુ. ૨૦
- નેત્ર ગળે મુખમાંહે લાળ, દેખે નહીં શિર ઉપર કાળ;
જન્મ જરા મૃત્યુ મહા રોગ, ઇંઠાતેર સો વ્યાધિ વિયોગ. ૨૧
- ઉગતો ને આથમતો સૂર, કાપે આયુ ન જાણે ભૂર;
હરિની ભક્તિ ભજન નવ કરે, કર્મતણે વશ ફેરા ફરે. ૨૨
- સ્વર્ગ મૃત્યુ ભમે પાતાળ, જાણે રેંટતણી ઘટમાળ;
લખ ચોર્યાસી ચારે ખાણુ, ફરી ફરી અવતરવું જાણુ. ૨૩
- ઉદર મધ્ય રહેવું દશ માસ, મળ મૂતર સંકીરણુ વાસ;
જઠર મધ્યે અગ્નિનો તાપ, કરડે કરમ ધણો સંતાપ. ૨૪
- નરક યાતના મહા દુખ થાય, ત્રાહિ ત્રાહિ ખમ્યું નવ જાય;
દેખીને ઊકાંટો ચઢે, નાના યોનિ વિષે રડવડે. ૨૫
- ચિન્તા અગ્નિ સંતાપે ધણી, કાય દગ્ધ થાય આપણી;
ચિન્તા શયને દગ્ધજ કરે, બળતાં મુખ દુખ નવ સાંભરે. ૨૬
- ચિન્તા અગ્નિ દહે જીવતાં, કહો ક્યમ ખમીએ દેહ છતાં;
ચિન્તા આકુળઆકુળ કરે, રાત્રીદિવસ તણાતો મરે. ૨૭
- શોક મોહ તણું દુઃખ ધણું, અંતે કોઈ નથી આપણું;
વૃદ્ધપણે કો નહિ આદરે, જ્ઞાનતણી પેરે સહુ કરે. ૨૮
- બૂખ તરસની નહિ સંભાળ, જાણે ઘર મધ્યે ગૃહપાળ;
પુત્ર બન્ધુ જાણે મનમાંય, હવે મરે તો સાફ થાય. ૨૯
- વાધી લવ ને બહુ કચ કરે, ઉઠ ધરઢા તું જાને પરે;
ધરમાં કોઈ ન પૂછે વાત, વૃદ્ધ વૃષભની કાઠી નાથ. ૩૦
- તો એ જાણે હું ધરધણી, પુત્ર વધુ પરજા આપણી;
મમતા મોહ ન કેમે ટળે, ચો ખૂણે ધરમાં આફળે. ૩૧
- પુત્ર વધુ પત્ની પરિવાર, આદરથી નાપે આહાર;
સહુ જમતાં જે શેષ ઉગરે, તે અન્ન મોં આગળે ધરે. ૩૨
- ભાંડ તળેનાં જે ઉખરાડ, શેષ રહ્યું તે બહારે કાઢ;
હોય દગ્ધ ને વાસી અન્ન, તે તો પીરસશે ભોજન. ૩૩

જો ગાંઠે ધન હોયે ધણું, સહુ કોઈ થાએ આપણું;	
વિત્તને અર્થે સેવા કરે, અન્ન વસ્ત્ર જળ આગળ ધરે.	૩૪
સ્વાર્થભૂત મળ્યું સહુ કોય, વૃથા મોહ માયાનો હોય;	
કોણુ માત ને કોણુજ તાત, કોણુ સ્વજન કુટુંબી બ્રાત.	૩૫
કોણુ પુત્ર કલત્ર ને વહુ, આપસ્વાર્થે મળિયું સહુ;	
એ સકળ વર વીંટી રહ્યાં, ખાઈ ખચરડી ભરી ગયાં.	૩૬
સ્વપ્ન સરીખો છે સંસાર, મૂળથકી મિથ્યા નિર્ધાર;	
ભક્તિ કરો તમ ભાવે કરી, સ્વપ્નમાંહેથી જાગો ફરી.	૩૭
નારદ ગુરુએ કહ્યું 'તું જેહ, હું તમપ્રત્યે બોલ્યો તેહ;	
ઉત્તમ વાણી શ્રીગુરુતણી, તે તો મેં તમપ્રત્યે ભણી.	૩૮
હવે તજો આજસ પ્રમાદ, આજકને કહેછે પ્રહ્લાદ;	
તદેકમળ રાખો વિશ્વાસ, કર જોડીને કે' ભાણુદાસ.	૩૯

કડવું ૧૦ મું—દોહરા.

આજકપ્રત્યે બોલિયા, હસી વચન હરિદાસ;	
ક્ષણભંગુર છે દેહડી, જીવિતની શી આશ.	૧
જેવો કૂંગો કાંચનો, ઠબકે ફૂટી જાય;	
તેવો મિથ્યા દેહ છે, ક્ષણમાં ખોટો થાય.	૨
જળપરપોટો વીજળી, પાણીમાંહે તરંગ;	
એ દેહ તેમ સાચો નથી, જેવો રંગ પતંગ.	૩
કાષ્ઠ લોષ્ટ ને મૃત્તિકા, જડ ને ઘેરી જાણુ;	
લૂહી ને વળિ પાંગળી, એ શબ વત પ્રમાણુ.	૪
મિથ્યા દેહ અનાતમા, નહીં એકે નિર્ધાર;	
કાગળ કેરી પૂતળી, ગળતાં કેવી વાર.	૫
ક્યાં શરીર ક્યાં આતમા, અંતરનો નહિ પાર;	
અજર અમર સત્યાતમા, અને વળી અવિકાર.	૬
આગે બાળ્યો નવ બળે, અસ્ત્રે નબ છેદાય;	
વાયુવડે સૂકે નહિ, નીરે નવ ભેદાય.	૭
આદ્ય અંત ને મધ્ય નહિ, અકળ સ્વરૂપ અભેદ;	
જરા જન્મ તેને નથી, પાર ન પામે વેદ.	૮

નિર્મળ નિશ્ચળ તે સદા, પૂરણ પુરુષ પ્રમાણુ;	
વિશ્વતણો તે આતમા, આપક છે નિર્વાણુ.	૯
ઇન્દ્રિયથી તે વેગળો, પ્રકૃતિ પેલે પાર;	
મન વાણી પહોંચે નહિ, ગુણનો નહિ સંચાર.	૧૦
સર્વ માંહ ને વેગળો, લેપ કરે નહિ કર્મ;	
ભોગી છતે અભોગતા, તે છે પૂરણ બ્રહ્મ.	૧૧
આપે આપ અનંત છે, દ્રઢ મળે નહિ એક;	
નીરંજન અંજન નથી, રૂપ ધરે નહિ રેષ.	૧૨
શ્વેત પીત તો ત્યાં નથી, શબ્દ નથી આકાર;	
સ્થાન માન મુદ્રા નથી, અકળ જ્યોતિ અપાર.	૧૩
પુરુષોત્તમ પરમાતમા, વાસુદેવ ભગવાન;	
ભક્તિભાવે ઉપાસિયે, પાવન પરમ નિધાન.	૧૪
સદ્ગુરુની સેવા કરો, લળી લળી લાગો પાય;	
ભેદ ભાવાર્થ પૂછતાં, સર્વે સંદે જાય.	૧૫
સદ્ગુરુની કિરપા વિના, રૂપ ન આવે હાથ;	
વશે અગોચર ભાં તિહાં, નથી દિવસ ને રાત.	૧૬
ગુરુ ગમથી તે જાણીએ, ગુરુ વણુ નવ લહેવાય;	
વસ્તુ અગોચર પામિયે, અનુભવતાં સુખ થાય.	૧૭
સકળ વચન નારદતણાં, સાંભળિયાં'તાં જેહ;	
એક મને આદર કરી, શીખી લીધાં તેહ.	૧૮
શ્રીગુરુએ મુજને કહ્યું, સાંભળીએ એકાન્ત;	
તે તો મેં તમને કહ્યું, જુઓ આણી શાન્ત.	૧૯
તમો કદાચિત્ પૂછશો, તું પાંચ વરસનો આળ;	
નારદજી ગુરુ કેમ મળ્યા, તે ક્યમ કાઢી ભાળ.	૨૦

ચોપાઈ.

તમો કદાચિત્ પૂછો એવ, તે ક્યમ મળિયા નારદ દેવ;	
પાંચ વરસનો તું કુમાર, લઘુ વયમાં તારો વિસ્તાર.	૧
નારદજી ગુરુ કેમ થયા, ઉપદેશ તુજને ક્યમ કહ્યા;	
તે તમને કહું વૃત્તાંત, નારદ ગુરુ મળિયા જે મહાન્ત.	૨

- એક સમે ઇન્દ્રાદિક દેવ, પક્ષી થઈ નાઠા તતખેવ;
 દૈત્ય દુષ્ટ મહા બળિયા થયા, સુર નર બારે વાટે ગયા. ૩
- કો કાળે પાછા આવેયા, પ્રભુ પ્રતાપે સુખિયા થયા;
 પ્રભુતણી પ્રારથના કરી, સ્વર્ગ વિષે તે આઘ્યા ફરી. ૪
- દૈત્યતણી પડતી થઈ દશા, જે જહાં તે તહાં જઈને વશ્યા;
 તંપ કરવાને આઘ્યા તાત, છોછે સાથે રહી મુજ માત. ૫
- ત્યારે હું જઠરામાં હતો, શુભ અશુભ સર્વે જાણુતો;
 ઇન્દ્રે અવસર જાણી કરી, મુજ માતાને આઘ્યો હરી. ૬
- કબજ કરીને સુરપતિ વળ્યા, મારગમાં નારદજી મળ્યા;
 પૂછે ઋષિજી પ્રેમે કરી, કહો સુરપતિ કોની સુંદરી. ૭
- મુજને એ સમજાવો મર્મ, લઈ આઘ્યા તે ક્યાંનો ધર્મ;
 એ કારજ તમને નવ ધટે, એને લઈ આઘ્યા શામટે. ૮
- એ માનુભાવનું નોહું કામ, જે પર દારાનું લીજે નામ;
 એ અબળાનો શો આશરો, સ્ત્રીજન સાથે બળ કાં કરો. ૯
- અબળાનું બળ શું એકલી, લુબ્ધક હાથે ચઢી મૃગલી;
 સુરપતિ કરેછ ત્યારે વિનતિ, એ છે હિરણ્યકશિપુની સતી. ૧૦
- એના ઉદરમાં ગર્ભ અપાર, તેને પ્રસવે જેણી વાર;
 તેહતણું તો છેદન કરી, એને મૂકીશું પરહરી. ૧૧
- સત્ય વચન કહુંછું ઋષિરાજ, બીજી નથી કંઈ મારે કાજ;
 સાંભળજે સ્વામી વિનતી, કપટભાવ મારે મન નથી. ૧૨
- નારદ કહે સાંભળ સુરપતિ, એ વિષ્ણુભક્ત શિરોમણિ સતી;
 પરમ સાધવી એ છે નાર, એનો કાંઈ નથી અપરાધ. ૧૩
- એના ઉદરમાં છે હરિદાસ, પૂરો ભક્ત હરી વિશ્વાસ;
 ભક્તરાજ શિરોમણિ હશે, દુષ્ટ દૈત્યતણો ક્ષય થશે. ૧૪
- એ માટે હરિ ધરશે રૂપ, હિરણ્યકશિપુને હાણશે ભૂપ;
 તેમાટે સુણો મારી વાત, એ અબળા આપો મુજ હાથ. ૧૫
- લઈ જાઈશ મારે આશ્રમ, ત્યાં હું રાખીશ એનો ધર્મ;
 કહેતાં ખેવ ત્યાં સુરપતિ રાય, સાધુ ગર્ભને લાગ્યો પાય. ૧૬
- હૈયામાંહે હર્ષ અતિ ઘણું, કારણુ પ્રીછતું ગર્ભજ તણું;
 નારદને સોંપી સાધવી, એ તો વાત અપૂરવ નવી. ૧૭

- શક કહે સુણો કયાધૂ માત, તું ખમજે મારો અપરાધ;
સુરપતિ એવી વાણી કહી, ઠામ આપણે પોતા સહી. ૧૮
- નારદ ઋષિ આહ્યા સ્વસ્થાન, માતાને દીધું બહુ માન;
દેવ ઋષિ આદર બહુ કરે, નિત્યે બ્રહ્મવિદ્યા ઉચ્ચરે. ૧૯
- માતાજીને મેશે કરી, મુજપ્રત્યે વાણી ઉચ્ચરી;
પાવન વાણી નિર્ભળ જ્ઞાન, પ્રેમ ધરી મેં ધરિયું કાન. ૨૦
- ત્યાંથી મેં સાંભળિયું સહી, તે તમપ્રત્યે વાણી કહી;
મહા ઋષિના મુખની વાત, તે મેં તમને કહી સાક્ષાત. ૨૧
- એ નારદ ગુરુનો પ્રસ્તાવ, મૂળ વૃત્તાંત જણાવ્યો ભાવ;
બાળક સઘળા વિસ્મય થયા, વાધ્યો પ્રેમ ઘણું હરખિયા. ૨૨
- ધન ધન જન્મ અમારો આજ, સંત સંગ મળ્યો મહારાજ;
પરમ ભક્ત મોટો પ્રહ્લાદ, અમને આપ્યો મહાપ્રસાદ. ૨૩
- અસુર ભાવ અમારા ગયા, હરિમાર્ગ અમે લેતા થયા;
પ્રહ્લાદજીને પ્રણમે ફરી, નાનાભાતની બહુ સ્તુતિ કરી. ૨૪
- વળી વચન કહેછે પ્રહ્લાદ, ઉત્તમ જ્ઞાન તણો સંવાદ;
ભક્તિ કરો મળશે ભગવાન, માયા મોહ ટળશે અજ્ઞાન. ૨૫
- ભજન કરતાં નષ્ટે કરમ, સદ્ગુરુ વચને ભાંજે ભરમ;
સંદેહ સંશય સઘળો ટળે, ઘટમાંથી પરમેશ્વર મળે. ૨૬
- બાહ્યાભ્યંતર દર્શન થાય, ભરી કુંભ મૂકે જળમાંય;
બાહ્યાભ્યંતર સઘળે તોય, હરિવણુ ઠામ ન ઠાલો કોય. ૨૭
- વાસુદેવ વ્યાપક નિહાળિયે, એ ભણવું આગળ આણિયે;
આત્મા એક અખંડ અપાર, ઘટ ઘટમાં કીધો સંચાર. ૨૮
- અજર અમર અકળ અવિનાશ, શુદ્ધ નિર્જન સધળે વાસ;
જે દીસે તે હરિની કળા, આપે આપ સદા નિર્મળા. ૨૯
- સર્વમાંહે ને અળગા સહી, સદ્ગુરુએ એવી વાણી કહી;
શબ્દ સ્પર્શ રૂપ રસ ગંધ, પંચવિધે તે ન કરે બંધ. ૩૦
- રંગ રૂપ નથી આકાર, બંધન નાવે એક લગાર;
વાસુદેવ અને પરબ્રહ્મ, લાગે વળગે નહિ કો મર્મ. ૩૧
- લીજે લાહો ભજી ભગવાન, અમૃત પિયો કચોળે કાન;
બાળક પ્રત્યે કહે પ્રહ્લાદ, એ રસ પાને થાઓ સાધ. ૩૨

નારદ ગુરુ તણેા ઉપદેશ, બાલક માંહે કીધો પ્રવેશ;	
સઘળા આપ સરિખા કચ્ચા, શાન્ત દાન્ત ત્દેખાં ઠચ્ચા.	૩૩
અવગુણુ કોટી હતા તે ગયા, સાધુભક્ત નર સઘળા થયા;	
પાછળની દશા સર્વ ફરી, અસુર ભાવના ધી વિસરી.	૩૪
દિન એકે આઘ્યા નિશાળ, દીઠા સઘળા નાના બાળ;	
વચમાંહે બેઠો પ્રહ્લાદ, કરતા હરિ ચરચા સંવાદ.	૩૫
અરે કુબુદ્ધિ કુંડું કરચું, તુજ એક વંઠે શું નવ સરચું;	
વણુસાડી સઘળી નિશાળ, અધ્યારને ચઢિયો કાળ.	૩૬
પહેલું ભણુતર વિસરી ગયું, ગુરુના મનમાં મહા દુઃખ થયું;	
એણે સકળ વણુસાડયા સહી, પગની ઝાળ તે મસ્તક ગર્ધ.	૩૭
અરે અંધ પાપી પ્રહ્લાદ, તેં મારણુ માંડયો ઉન્માદ;	
હા હા કરી હલાવે શીશ, રાતો થયો ચઢાની રીષ.	૩૮
દાસ ભાણુ કર નેડી કહે, હરિની મોટમ તે શું લહે;	
સાધુતણા શું નળે મરમ, ફાકટ મિથ્યા માંડયો શ્રમ.	૩૯

કલ્પું ૧૧ મું—સોરઠો.

કોપે ચઢીઓ સાધ, અધ્યાર રીસાવિયો;	
પાણુ ગ્રહી પ્રહ્લાદ, રાન આગળ લાવિયો.	૧

દોહરા.

અધ્યાર એમ ઓચરે, સાંભળજે ભૂપાળ;	
પ્રહ્લાદે અમો પરભવ્યા, વણુસાડી નિશાળ.	૧
પાંચ દિવસ અળગો ગયો, મારે હૂતું કામ;	
સહુ બાળકને શીખવ્યું, હરિ ચરચા હરિ નામ.	૨
આચારજ તો એહ થયો, હું નહિ ગણુનામાંય;	
હવે અમારી ગત કશી, જીઓ વિચારી રાય.	૩
અમો હવે ક્યમ જીવિશું, શો કરશું ઉપાય;	
જેહ અમારી જીવિકા, એણે લોપી રાય.	૪
જેષ્ટ પુત્ર રાનતણેા, કાંઈ ન ચાલે ઉપાય;	
સાંમું નેઈ નવ રાકું, સાંભળ શાણુ રાય.	૫

મર્યાદા કેમ મૂકિયે, મોટા છો મહારાજ;	
અમને મહા દુઃખ ઉપન્યું, ક્યમ લોપિયે રાજ.	૬
એણે મહા અન્યા કર્યો, તમ શત્રુસું હેત;	
શત્રુ સાથે રનેહ ધણો, સાંભળો તમે સંકેત.	૭
કથા કહે શત્રૂતણી, શત્રુ વહ્નભ સોય;	
શત્રૂરૂપે થઈ રહ્યો, તમ શત્રુ એ હોય.	૮
સહુ બાળકને શીખવે, તમ શત્રુની વાત;	
ભજન કરો ભાવે કરી, પૂરણ છે સાક્ષાત.	૯
શીખામણુ શી દીજિયે, કહી કહી ધાઠા દંત;	
એ દુષ્ટ માને નહિ, કઠિન કઠોર અસંત.	૧૦
બોધ તમે દીધો હતો, નહિ એના મનમાંય;	
પથથર પાણી સિંચિએ, ભીંતર નવ ભીંજય.	૧૧
શીખામણુ દીધી હતી, માની નહિ લગાર;	
મર્યાદા મૂકી રહ્યો, નિર્ગુણ એ નિર્ધાર.	૧૨
શીખામણુ દીધી હતી, ન વળી એને સાન;	
નિર્લજને લજ્જા નહિ, શું કહીએ રાજાન.	૧૩
એવાં વાએક સાંભળી, રાય ભરાણો રીષ;	
વચને વિષ ચઢી ગયું, ક્ષણ ક્ષણ ધૂણે શીશ.	૧૪
મહા પાપી એ અવતર્યો, એ મોટો ચંડાળ;	
કુળમાંહે લાંછન થયું, અંગારો એ કાળ.	૧૫
હવે એને નવ રાખવો, નિશ્ચય હણવો એહ;	
વિષતું વૃક્ષ વિદારતું, તેમાં નહીં સંદેહ.	૧૬
હૃદય પામતાં છેદીએ, વેરી ને હણનાર;	
તેનો વિલંબ ન કીજિયે, વાઘે રોગ અપાર.	૧૭
એવું મન વિચારિયું, રાજાએ તે વાર;	
શંક અમર્કે જે જે કહે, સાચી વાત અપાર.	૧૮

ચોપાઈ.

રહ્યો અધ્યારૂ રીસજ ભરી, રાજા આગળ વાતજ કરી;	
ધણું ધણું શું કહીએ કથી, એને ભય રાજાનો નથી.	૧

- સાચી વાત સાંભળ ભૂપાળ, ગણુનામાં ગણુશે નહિ આળ;
વળતું વચન કહે જાજન, ત્યાંજ ક્યમ હણિયો નહીં તન. ૨
- એને નહીં આણુવો ઘટે, મુજ આગળ લાઘ્યા શામટે;
રીષે રાયની ઉધરે કાય, દેખીને દાઝે મનમાંય. ૩
- સાચો શત્રૂ મારો એહ, શત્રુ સાથે કરેછે સ્નેહ;
હિરણ્યકશિપુ બોલ્યો કૂર, મારો ભય નાણે શું ભૂર. ૪
- બાલક નાણી મેં ગુજ્યો, કુળમાં લાંછન તું અવતર્યો;
મારા કુળમાં તું અંગાર, હું કહુંછું તે તો નિર્ધાર. ૫
- એવડો અન્યા તું કાં કરે, અરે પાપી અવળું આદરે;
મારી મર્યાદા નવ ગણી, ધર્મ લોપ કર્યો સાંભળી. ૬
- વિકટ દૃષ્ટિ વદન વિકાળ, ત્દેહે કમળમાં ઉઠી ઝાળ;
ઉંચી ભમર ત્દેહેમાં રીષ, સામું જોઈને ધૂણે શીશ. ૭
- હોઠ બેહુ દાંતસું હશે, રીસે ધ્રુજે ને ઉદ્ગ્રશે;
તું વંઠ્યો વણુસાડ્યા આળ, ક્રોધ કરીને દીધી ગાળ. ૮
- વળતો સાધુ કહે સુણુ તાત, વિકળપણે શું બોલો વાત;
અંતર્યામી આપક રામ, ભયતણુ રૂંધ્યા છે ઠામ. ૯
- નિર્ભય થઈને હું તો રહ્યો, આપક રામ ત્દેહેમાં લહ્યો;
વિઘ્ન એકે ન આવે પાસ, હરિ સાથે જોને વિશ્વાસ. ૧૦
- વિઘ્ન વેરી તેને શું કરે, સકળ જગત તો સાથે ફરે;
જોને માથે વૈકુંઠરાય, કોનો ગાંજ્યો તે નવ જાય. ૧૧
- તેમટે તમ સાંભળો તાત, ગોવિન્દને સેવો દિન રાત;
સત્ય કહુંછું સાચી વાણુ, સેવો સદા સારંગપાણુ. ૧૨
- સેવે સકોમળ હરિના ચર્ણુ, મનસા વાચ્યા ગ્રહીને શર્ણુ;
તેનું ભજન કરો નિર્ધાર, સફળ જન્મ થાએ અવતાર. ૧૩
- બ્રહ્મા શંકર તેને ધાય, શેષનાગ ગુણુ તેના ગાય;
નિગમ નિરંતર તેને સ્તવે, નારદ સાર તેનો અનુભવે. ૧૪
- જો તમ હિત વાંછો આપણું, અવિગતને આરાધો ધણું;
અધ ક્ષણુ એક ન મૂકો નામ, જગતતણુો તે છે વિશ્રામ. ૧૫
- વિનય કરીને કહું વિનતી, હરિ સરખો બીજો કો નથી;
તેનું સુખ મેં કહું ન જાય, તે માટે સેવો હરિ રાય. ૧૬

- હરિના ગુણુ જ્યાં હરિજન હશે, સકળ તીર્થ ત્યાં વાસો વશે;
યોગ યાગ અને બહુ દાન, પંચાગ્નિ ધૂમરતું પાન. ૧૭
- શાસ્ત્ર પુરાણુ ને ચારે વેદ, આસન વાળી જાણુ ભેદ;
રહે એકાન્ત ગુફામાં ધ્યાન, તજે અન્ન કરે પયપાન. ૧૮
- વેદ વિદ્યા સર્વ પાઠે ભણુ, અગ્નિહોત્ર મંદિર આપણુ;
વ્રત કર્મ અને આચાર, ધર્મ નિયમ ને તપ સમ સાર. ૧૯
- હેમ ધરા ગજ રથ ગૌદાન, અડસઠ તીરથ કરે સનાન;
તુલા પુરુષ કરે પદ્મર્મ, શ્રદ્ધા વ્રતનો જાણુ ધર્મ. ૨૦
- વેદ તણું જે સઘળાં કર્મ, નાનાવિધના પાળે ધર્મ;
મિથ્યા દ્વેષકટ કરવો શ્રમ, ભજન વિના તે સઘળો ભ્રમ. ૨૧
- હરિની ભક્તિ વિના તે દ્વેષક, મિથ્યા કુશકા કૂટે લોક;
વાસુદેવ પુરુષોત્તમ ઈશ, જપીએ રામ અને જગદીશ. ૨૨
- સૂતાં બેઠાં કરતાં કામ, જપીએ અંતરમાં શ્રીરામ;
પડતાં આખડતાં અવિનાશ, છીંક હેડકી ખાતાં શ્વાસ. ૨૩
- આળસ બગાડું નિદ્રા સમે, હસતાં રામ વિષે મન રમે;
જેણુ તેણુ ઉપાયે કરી, ક્ષણું એક મૂકો નહિ હરિ. ૨૪
- અરે રસિકજન હોય જે કોય, કાન ધરી સાંભળજો સોય;
કેવળ રામતણી એ કથા, પ્રેમ ધરી સુણજો સર્વથા. ૨૫
- આ અવસર નહિ ફરી આવશે, હિરણ્યકશિપુ મુને પૂછશે;
મારી વાણી લૂખી નથી, સાંભળ તાત કંઈ વિનતી. ૨૬
- વિધિનિષેધ બોલ્યા છે જેહ, સઘળા એના કિંકર તેહ;
સકળ ધર્મ અને આચાર, ક્ષમા દયાદિક બહુ પ્રકાર. ૨૭
- શીલ સંતોષ વળી જે હશે, બહુ વિધ આચારો પાળશે;
વિજ્ઞા નામ લેવાયે જ્યાં, ધર્મ આચાર ભણિજે ત્યાં. ૨૮
- ધર્મ આચાર પછે જેટલા, હરિ નામતણા કિંકર તેટલા;
હરિતું નામ મુખથી મૂકિયે, જન્મતણું સુકૃત ચૂકિયે. ૨૯
- અણુ ક્રીધે આવે સહુ પાપ, નરક યાતના બહુ સંતાપ;
તેમાટે નવ મૂકું મામ, સદા કાળ સંભાઈ રામ. ૩૦
- નામ વિના નરકમાં પડે, નાના થોતિ વિષે રડવડે;
નામ વિના નોહે નિસ્તાર, મહા દુઃખમાં પામે અવતાર. ૩૧

લક્ષ ચોરાશી ફેરા ફેરે, વળી મરે ને વળી અવતરે;	
સાંભળ તાત કહું વિસ્તાર, ભજન કરો થાશે નિસ્તાર.	૩૨
તેમોટે ભજને ભગવાન, માયા મોહ ટળે અજ્ઞાન;	
મિથ્યા માન ધરોછો ફેક, હું તો રાજા આ તે લોક.	૩૩
ખરૂં શે ન માનો મનમાં, આ તો પ્રજા ને હું તો રાય;	
નહિ કો પ્રજા નહિ કો રાય, મૂળ થકી મિથ્યા કહેવાય.	૩૪
રાજા પ્રજા નહિ ત્યાં કોય, તું તો તાત વિમાસી જોય;	
સઘળી આળક કેરી વાત, માન ધરી બેઠા છો તાત.	૩૫
કહે ભાણુદાસ ઉત્તમ સંવાદ, ભક્તિજ્ઞાન કહું પ્રહ્લાદ;	
સકળ શાસ્ત્રતાલું પરમાણુ, હિરણ્યકશિપુને વાગ્યાં આણુ.	૩૬
જે જે વચન પ્રહ્લાદે કહ્યાં, આણુ થઈ ત્દેહમાં રહ્યાં;	
કાળજી ભેદું ત્રૂટયું હીર, વાગ્યાં જે અણિયારાં તીર.	૩૭

કંઠ્યું ૧૨ મું—દોહરા.

સર્વ વચન મધુરાં કહ્યાં, ભક્તિભાવ અનેક;	
આણુ થઈ તન ભેદિયાં, પડ્યા કાળજે છેદ.	૧
રીપે તન રાતું થયું, વદન કરચું વિકાળ;	
અંગારો લોચન થયાં, જ્યમ પાવકની ઝાળ.	૨
ધણો ક્રોધ મનમાં ધરી, શબ્દ કર્યો મહા પ્રૌઢ;	
તુજને કેણે શીખવ્યો, સાચું કહેરે મૂઢ.	૩
લઘુ વય તારી તો ખરી, પાંચ વરસનો તન્ન;	
નાના મુખથી નીસરે, મોટાં અતિ વચન્ન.	૪
વળતો કુંવર બોલિયો, સાંભળ સાચું એહ;	
તારે પ્રેરક જેહ છે, મારો પ્રેરક તેહ.	૫
આપણુ બેને શીખવે, શીખવનારો એક;	
તુજને એવું ઉપજે, મુજને એહ વિશેષ.	૬
મારો તારો એક છે, પ્રેરક બેનો જેહ;	
મૂરખ મુજને કહે ખરૂં, કિહાં રહેછે તેહ.	૭
મહા દ્વેષી શ્રીહરિ તણો, વચને કરતો રાઢ;	
પ્રેરક આપણુ બે તણો, મુજને તે દેખાડ.	૮

વળતા વાણી ઉચ્ચા, વચન કહે પ્રજ્ઞાદ;	
પ્રત્યક્ષ હરિ વ્યાપી રહ્યા, મૂકી ને પરમાદ્ય	૯
શામાટે નથી દેખતો, હસી કહે હરિદાસ;	
સકળ કળા છે હરિતણી, સચરાચરમાં વાસ.	૧૦
બોલે ચાલે સાંભળે, રૂપ નિહાળે જેહ;	
ગંધ ગ્રહે રસ ભોગવે, પ્રત્યક્ષ દીસે તેહ.	૧૧
ભોગી છતે અભોગતા, લેખે નહિ લગાર;	
સર્વ માંહી ને વેગળો, વિશ્વતણો આધાર.	૧૨
માર્ગે મુક્તાક્ષ પડ્યાં, ચાંપી ચાલે અંધ;	
પ્રગટ હરિ વ્યાપી રહ્યા, દેખે નહિ તે મંદ.	૧૩
અંધ ઉલૂક દેખે નહિ, અર્કતણો પરકાશ;	
તેમ તું અંધ ત્દેતણો, નવ દેખે અવિનાશ.	૧૪
સ્થાવર જંગમમાં વસે, વ્યાપક છે વિશાળ;	
જગત્સર્વ તેમાં રહ્યું, તે છે દીન દયાળ.	૧૫
ત્દેતણી ગતિ ઝાળખે, ચતુર શિરોમણિ સોય;	
કોટી બ્રહ્માંડ શોધી વળે, ન મળે બીજે કોય.	૧૬
મુજ ને તુજમાં તે વશે, ગજ ને કીટ પતંગ;	
જળ સ્થળમાં વ્યાપી રહ્યા, ઠામ ઠામ શ્રીરંગ.	૧૭
જાત સ્વપ્ન સુષુપ્તિમાં, સાક્ષી જેનો ઈશ;	
ત્રણે એ પ્રીછ્યા પડે, પ્રત્યક્ષ છે જગદીશ.	૧૮
શશી સૂર્ય જળકી રહ્યા, વહ્નિ વિષે ઉદ્યોત;	
એ મારા સ્વામી તણી, પ્રત્યક્ષ દીસે જ્યોત.	૧૯

ચોપાઈ.

વ્યાપક રામ રહ્યા છે વશી, જેજે નિશ્ચય મનને કરી;	
મારો સ્વામી મેં તો કહ્યો, સ્થાવરજંગમ વ્યાપી રહ્યો.	૧
નેત્ર મળે તો નિરખી જાય, ન મળે તો અંધારું હોય;	
હિરણ્યકશિપુ કહેછે જીઓ, મુજથી ડાહ્યો એ તો હુઓ.	૨
અરે દુષ્ટ દુર્ભેતિના ધણી, શીખામણુ દીધી કોતણી;	
પુત્ર પિતાને વળતું કહે, વિષ્ણુ સઘળે વાસો રહે.	૩

- અંતર્ગતિ સહુકોની લહે, તે મુજને શીખામણુ કહે; ૪
 અંતર્યામી છે સહુતણો, તેનો મહિમા છે અતિ ઘણો.
 તે મુજને કહેવરાવે જેમ, હું તો તુજને કહુંછું તેમ; ૫
 હિરણ્યકશિપુજ પૂછે પછે, કહે રે મૂર્ખ શું સ્તંભમાં છે?
 વળી વળી પૂછુંછું કથી, સ્તંભ વિષે હરિ છે કે નથી; ૬
 સાંમી દૃષ્ટિ કરી હરિદાસ, સ્તંભ વિષે દીઠા અવિનાશ.
 ધીરજ મન ઉપજવા કાજ, દર્શન દીધું શ્રીમહારાજ; ૭
 મનમાં ખીક મ આણીશ તાત, સ્તંભ વિષે બેઠો સાક્ષાત.
 પુત્રે બોલ પિતાને કહ્યા, સ્તંભ વિષે હરિ વાસો રહ્યા; ૮
 સ્તંભ વિષે પૂરણુ છે સદા, એવો ઉત્તર દીધો તદા.
 વાસુદેવ વશ્યા થાંભલે, હવડાં તારી કરશે વલે; ૯
 કહી કહીને મુજ ધાઠા દંત, અદ્ય મતિ તુજ આવ્યો અંત.
 કાળતણા મુખમાં દેડકી, તે જીવતર વાંચે ક્યાંથપ્પી? ૧૦
 કાળતણા મુખમાં તું વશે, વૃથા બોલ એ કાં વિલસે?
 પુત્ર કરે તું ખોટો વાદ, બાલપણુનો એ ઉન્માદ; ૧૧
 ફેકટ મેલી દેની વાત, કહીં મળે નહિ તારો નાથ.
 મુજ ભયથી એ નાશી ગયો, છાનો થઈ છપી ક્યાં રહ્યો; ૧૨
 મુજથી તે તો બળિયો નથી, આવીને રહેશે તુજવતી.
 તારો સ્વામી તે ક્યાં રહે, તે તો તું મુજપ્રત્યે કહે; ૧૩
 હમણું અહીં તારો વધ થશે, જોઈએ તે ક્યાંથી આવશે.
 તારો સ્વામી સબળ અપાર, જોઈએ તે ક્યમ કરશે સાર; ૧૪
 ક્યાં તારો સ્વામી પ્રહ્લાદ, હવે તું તેને કરજે સાદ.
 ખંડ ખંડ કંઈ તુજ આજ, જોઈએ કોણુ લોપે મુજ લાજ; ૧૫
 હવડાં તુજ વિદાઈ દેહ, જાણીશ આડો થાતો તેહ.
 ચૂરેચૂર કંઈ તુજ ગાત્ર, મુજ આગળ તે કોણુજ માત્ર? ૧૬
 હસી વચન બોલ્યા હરિદાસ, સચરાચરમાં સઘળે વાસ.
 મારો સ્વામી મેં જે કહ્યો, મુજ તુજ બેની વચમાં રહ્યો; ૧૭
 હિરણ્યકશિપુ હૈયામાં બળ્યો, કોપે અગ્નિ વિના પરજળ્યો.
 સેવકને કહિયું તત્કાળ, સ્તંભ સંધાથે બાંધો બાળ; ૧૮
 આસન છાંડી ઉઠ્યો શૂર, કંઠણુ કઠોર અને મહા બૂર.

આસનથી ઉઠિયો તે દુષ્ટ, ધુંધુવે ક્રોધે મહા પાપીષ્ઠ;	
વધ કરવા તે પૂઠે ધાય, રીષે ભૂમિ ન મૂકે પાય,	૧૯
આવ્યો ખડ્ગ ઉઘાડું કરી, રાતાં લોચન રીષે ભરી;	
ક્રોધ કરી આવ્યો ધસમસી, હોઠો બન્ને દાંતમું ડસી.	૨૦
પીડાતો બોલ્યો પ્રહ્લાદ, સારંગધરને દે છે સાદ-	
ધાઓ અંતર્યામી રામ, દુષ્ટ કરેછે નીચું કામ.	૨૧
નેટ કહ્યું તે માન્યું નહીં, શૂન્ય થયો મુઘ્ધ સધળી ગઈ;	
સ્વામી તમને શું કહું ઘણું, દુઃખ દીધું તે કેટલું ગાણું.	૨૨
ભક્તતણું કોઈ બીજું નથી, તે માટ કંઈંનું ચિનતી;	
મધુસૂદન મુજને મૂકાવ, અંતર્યામી આટો આવ.	૨૩
કુબુદ્ધિ કોપ કરેછે ઘણો, સેવક સીદાયે* તમતણો;	
સ્વામી તું છે દીનદયાળ, ભક્તવત્સલ કોમળ કિરપાળ.	૨૪
તુજ સેવકને સંકટ પડે, વિપત આપદા જે જે નરે;	
શત્રુ અગ્નિ જળ દુર્ઘેટ ઘાટ, દારુણ પર્વત વસમી વાટ.	૨૫
સેવક જનને મહા દુઃખ થાય, તે દુઃખ તમે સહ્યું નવ જાય;	
મહા સંકટ પામુંછું આજ, રાખી દ્યો સ્વામી મહારાજ.	૨૬
બિરદ તમારું સાચું સહી, વિષ્ણુભક્ત સીદાયે નહીં;	
દયા ધર્મની થાયે હાણુ, ત્યારે રૂપ ધરો નિર્વાણુ.	૨૭
સાધુ ધર્મને રાખો રામ, દુષ્ટ અધમનો ફેડો કામ;	
થાપો ધર્મ દઢ નિશ્ચળ કરી, દુષ્ટ અધમ ઉથાપો હરિ.	૨૮
પૂરણ પુરુષોત્તમ તમો બ્રહ્મ, પ્રભુ ચો ચરણે ચલાવો ધર્મ;	
રામ કૃષ્ણ ગોવિન્દ ગોપાળ, શરણાગતની કરો સંભાળ.	૨૯
ભૂધર ભૂપતિ સારંગપાણુ, દામોદર નૃસિંહ નિર્વાણુ;	
અવિગત નાથ નિરંજન દેવ, રૂપ ધરી પ્રગટો તંત્રેવ.	૩૦
આધ પુરુષ અકળ અવિનાશ, એવો જાપ જપે હરિદાસ;	
અંતરમાં આણીને દાઝ, પ્રભુ સેવકનું કીજે કાજ.	૩૧
તું જગજીવન જગદાધાર, શરણાગત વત્સલ આધાર;	
ભાણુદાસ કહે ભાવે કરી, પ્રહ્લાદે વાણી ઓચરી.	૩૨

નાનાં વચન કહ્યાં જેટલે, શ્રીનૃસિંહ આગ્યા તેટલે;
સેવક જનનાં કરવાં કાળ, ભક્તવત્સલ પ્રગટયા મહારાજ.

૩૩

કડવું ૧૩ મું—દોહરા.

વાચ્યા પાળી, વિકૃલે, પ્રગટ થયા પરબ્રહ્મ;	
બિરદ ન મૂકે આપણું, પોતે રાખે ધર્મ.	૧
વિપત પડે આવી રહે, સાચું સગપણ તેહ;	
જદપિ કોટિ અવગુણ કરે, તોય ન તોડે સ્નેહ.	૨
અંતરમાં આણે નહીં, જીવતણા અપરાધ;	
કષ્ટ પડે વહારે ચઢે, ન કરે ત્યાં પરમાદ.	૩
માત પિતા સાચા હરિ, બ્રાતાદિ પરિવાર;	
તન મન ધન સાચા હરિ, અંત લગી આધાર;	૪
સાચું સગપણ લેખવે, માને બહુ ઉપકાર;	
અદ્ય એક રાખે નહિ, જીવતણા શિર ભાર.	૫
પ્રેમ નિરાળો હરિ જીએ, જીએ તદ્દયનો ભાવ;	
સંકટ આવે સાધુને, મહિમા રાખે માવ.	૬
કુળ ને જાતિ જીવે નહીં, ન જીએ વળી આચાર;	
પ્રેમ જીએ હરિ દાસનો, વહ્નભ પ્રાણાધાર.	૭
ગુણ અવગુણ જીએ નહિ, જીએ દોષ ન કર્મ;	
નવ આચાર એકે જીએ, જીએ ન એકે ધર્મ.	૮
અવિનાશી છે આતમા, જન્મ ધરે નહિ જેહ;	
ભક્તતણા હિત કારણે, પ્રગટ ધરેછે દેહ.	૯
રૂપ રંગ જેને નથી, ન મળે જ્યાં આકાર;	
માયાને અંગી કરી, આપે લે અવતાર.	૧૦
કાળ કર્મ જેને નથી, મન બુદ્ધિ ન સ્વભાવ;	
આદિ નિરંજન એકલો, ગુણનો નહિ અટકાવ.	૧૧
જન્માજન્મ ધરે નહિ, એ વાણી છે વેદ;	
કર્તવ્ય એ માયાતણું, પામે નવ તે ભેદ.	૧૨
આધ શક્તિ પોતાતણી, તેના સાક્ષી ઈશ;	
આપે અળગા તેજ છે, પ્રેરક તો જગદીશ.	૧૩

અળગા રહી કારજ કરે, અકરતા કહેવાય;	
દુષ્ટ દમે કોઈ સાધુને, પરગટ ત્યારે થાય. ।	૧૪
સંકટ આવે સાધુને, રહી શકે નવ રામ;	
પીડા પ્રભવે જે કરે, તેનો ફેટે ઠામ.	૧૫
દુષ્ટે દમિયો પરભગ્યો, પોકાર્યો પ્રહ્લાદ;	
ધરણીધર ધાળે તમો, હું પાહું છું સાદ.	૧૬
શુકળ પરીક્ષિતને કહે, સાંભળ રાય સુભણુ;	
ભક્તવત્સલ પોતે પ્રભુ, પરગટ થયા પુરાણુ.	૧૭
તારી રક્ષા તો કરી, રાખ્યો જઠર મઝાર;	
ગર્ભ વિષે હરિ ઉતર્યા, ચક્રધરી મોરાર.	૧૮
નારદ કહેછે ધર્મને, જુઓ યુધિષ્ઠિર રાય;	
નૃસિંહરૂપ ધરતું હરિ, સંતતણો મહિમાય.	૧૯
સ્તંભ ફેાડીને પ્રગટિયા, શબ્દ કર્યો વિક્રાળ;	
ભડ બધા ભડકી રહ્યા, ભય પામ્યો ભૂપાળ.	૨૦
સ્તંભતણુ કટકા કર્યા, પોતે પ્રભુ વૈરાટ;	
કાન બધિર સૌના થયા, વળ્યો સકળનો ડાટ.	૨૧

ચોપાઈ.

શ્રીપતિ સેવકવાણી સુણી, પાળી પત તો પોતાતણી;	
સ્તંભ શેાડી નિસરિયા હરિ, પ્રગટયું રૂપતણું કેસરી.	૧
વલ્લભ વાત ત્દદેમાં વશી, શ્રીનૃસિંહ આવ્યા ધમમસી;	
બિરદ આપણું પાળ્યું હરિ, ફાટો સ્તંભ થયા કેસરી.	૨
દીઠો નહિ શ્રવણે સાંભળ્યો, અકળ સ્વરૂપ ન જાણે કળ્યો;	
બ્રહ્માજીની સ્તુતિ મઝાર, નથી રૂપ એવું નિર્ધાર.	૩
જગત નિપાવ્યું પરબપતિ, રૂપ ક્યાંઈ એ સરજ્યું નથી;	
મુખ અનેક દાઢો વિક્રાળ, રાતાં લોચન પાવક ઝાળ.	૪
ઉગામ્યાં આયુધ ઝળહળે, રૂપ અસંભવ કો નવ કળે;	
અનેક હાથ અપારાવાર, અસ્રતણો નવ લાભે પાર.	૫
ફૂર દીસે ડાઢોની ડાઢ, જાહે કરીને ચાટે હોઢ;	
ચૌદ લોકતણો જે ક્રોધ, આણી એકઠો ક્રીધો રોધ.	૬

- કેશવાળી ખંખેરે હરિ, તારામંડળ પડિયું ખરી;
ઝોઝટમાં ઝટકાણુ સહી, પૃથ્વીઉપર પડિયા જઈ. ૭
- મહા સ્થૂલ મોટા પરચંડ, મસ્તક જઈ પહોતું બ્રહ્માંડ;
અનનબાહુ અતુલ છે પ્રૌઢ, દેખી લોક થયા દિગ્મૂઢ. ૮
- શબ્દ ભયંકર તેણે કસ્યો, ત્રણ લોકમાંહી તે વિસ્તસ્યો;
પડછંદો પહોંતો આકાશ, ચૌદ લોકમાં પડિયો ત્રાસ. ૯
- શેષનાગ તો સળક્યો સહી, મસ્તક ઉપર ડોલી મહી;
સાતે સાગર ખળભળ થયા, તે દહાડાના ધ્રુજ રહ્યા. ૧૦
- દેવ અસુર કંખ્યા સહુ કોય, નાઠા પૂંઠે ન વાળી ભેય;
સૂકાં મુખ ને સહુ સણમણું, ભક્ષ હવે કરશે આપણું. ૧૧
- હિરણ્યકશિપુ કહે શું કંઈ, કુંવર કહેતો'તો તે ખરું;
મારું મન દે છે એમ સાખ, એમ થઈને થયો મન ઝાંખ. ૧૨
- વરાહરૂપ વિશેષે ધરયું, લઘુ આંધવનું છેદન કરયું;
હવે ન નાસું ન પાછો ફરું, એ સંગાયે જઈ યુદ્ધ કરું. ૧૩
- હોનારું હોશે તે થશે, મુજ ફાંફાં મિથ્યા તો જશે;
ઘૈર્ય આણીને ધસિયો ધીર, બુધ કરવા લાગ્યો તે વીર. ૧૪
- આઘો આવી મૂકે ગદા, નિહાળેછ નૃસિંહ તે તદા;
સામું ભેઈને ક્રીધું હાસ્ય, પાણુ કરીને લીધો પાસ. ૧૫
- ઉછાળે વળી નાખે પરો, વિનોદ કાજ રમાડે ખરો;
દારુણ યુદ્ધ કરે તે સાર, નાના અસ્ત્રતણા નહિ પાર. ૧૬
- હિરણ્યકશિપુ બળિયો ભેધ, કરે સંગ્રામ ધરી મહા ક્રોધ;
આપે યુદ્ધ કરે એકલો, શૂર સુભટ તે શોભે ભલો. ૧૭
- હરિની સાંમે આવી રહ્યો, થશે નહિ એવો નવ થયો;
જનુનિ કો જણુશે નહિ વીર, ધીરજવન્ત અને મહા ધીર. ૧૮
- ચૌદ લોકમાં ન મળે કોય, એવો મહા બળિયો જન સોય;
કોણુ સુભટ હરિ સાંમે રહે, આયુદ્ધ કોટી મૂકે તે ગ્રહે. ૧૯
- આવંતાં સામાં જળવે, સાવધાન થયો ચાલવે;
રીસે ભસ્યો બુવેછે ભેધ, કરડે દંત કરીને ક્રોધ. ૨૦
- યુદ્ધ કરેછે પોતે એક, જાણુ મળ્યા છે કોટી અનેક;
એકથકો તે મહા યુદ્ધ કરે, અંતરમાં ગણુના નવ ધરે. ૨૧

- બોલે મુખથકી બહુ ગાળ, તસ્કર હાથ ચઢ્યો બહુ કાળ;
નીસરતાંજ થયો તું છતો, નવ મૂકું તુંને જીવતો. ૨૨
- કપટ વેશ કરીને કૂડ, મુજ સાંભો આવ્યો તું મૂઠ;
ભીડી ભચરડી ભાંગું હાડ, ભલી ભાતે વર્તાવું લાડ. ૨૩
- મારી શિથિલ કંઠે તુજ ગાત્ર, મૂરખ તું તો કેઈ માત્ર?·
ભચરડી તને ભૂંકો કંઠે, પાપી પ્રાણુજ તારા હરૂ. ૨૪
- પિયું રુધિર પામું સંતોષ, તુજ માચ્છાનો નહિ મુજ દોષ;
એવાં વચન મુખે ઉચ્ચરે, બીક તજીને મહા યુદ્ધ કરે. ૨૫
- હાર ન પામે મહારથી વઢે, શૂર થઈ હરિ સાંભો ભડે;
ઘણીક વાર રમાડ્યો હરિ, લક્ષ્મીનાથે આથજ ભરી. ૨૬
- હુંકે બુંકે ને ધુરધુરે, શબ્દ આપણો પ્રગટજ કરે;
જૂંબે રૂંબે આપટ ધાય, જાતો મૂકી લે કરમાંય. ૨૭
- મહા પ્રલયનો આવ્યો કાળ, ગાળે વ્યોમ અને પાતાળ;
ડોલે પૃથિવી કંપે મેર, હાહાકાર થયો ચોરેર. ૨૮
- ભયથી સર્વ પ્રજા આકળી, સાન વાન સહુ કોની ટળી;
અરા પરા આકળતા લોક, શી પેર થાશે વાધ્યો શોક. ૨૯
- આ તો કો મોટો ઉત્પાત, શું થાશે રે દીનાનાથ;
જેમ માતા મદગળ આથડે, મત્ત ગજેન્દ્ર ને પાડા વઢે. ૩૦
- ઉરણુ યમ આ છાંટે અંગ, કુટે શીશ ન પામે ભંગ;
માતા મહા ભમે બે જેમ, હુંહુંકાર કરેછે તેમ. ૩૧
- ઢીંચણિયાં કોણી ને લાત, ગડદા પાડુ મારે હાથ;
મહા યુદ્ધ તો થાય અપાર, દેવ સકળ જીએ નિર્ધાર. ૩૨
- ભાંગ્યાં હિરણ્યકશિપુ ગાત્ર, નૃસિંહ આગળ તે કોણુ માત્ર;
પામ્યો હાર હરિમાં લખ્યો, છાનો થઈને નખમાં છાંચો. ૩૩
- અગ્ર મધ્યે જેમ પડે પતંગ, ગોપ થયો નૃસિંહને સંગ;
જેમ આદિતતણુ ઉઘોત, નવ દેખે ઉલૂક ખઘોત. ૩૪
- અરૂંપરૂં જીવે નરહરિ, નાઠો પાગ પલાયન કરી;
અવિલોકે છે અશરણુશરણુ, જાણુ નાશી જાતો હરણુ. ૩૫
- હરિ આગળ ક્યાં નાશી જાય, જેના કર લાંબા કહેવાય;
તે નાશીને ક્યાં જઈ શકે, ઝડપીને લીધો કર વિષે. ૩૬

તે અવસર સંધ્યાનો કાળ, અર્ધ નેવે રાખ્યો તત્કાળ;	
ખોળામાંહે ખાંતમું ધસ્યો, નખવડે નરનો વધ કસ્યો.	૩૭
પેટ તદે પૂરું ફાડિયું, અંતરનું જાળું કાઢિયું;	
કોડે કરીને કંઠે ધરયું, ત્વચા ચર્મ તો ઓઢણુ કરયું.	૩૮
રુધિર કોગળે પીધું પાન, ભાવે કરીને શ્રીભગવાન;	
ચાટે અંગ જીહ્વાએ કરી, જાતિસ્વભાવ ન જાયે ફરી.	૩૯
ભૂમિ વિષે લઈ નાખ્યો ભૂર, લાંબો થઈને સૂતો શૂર;	
પૃથિવી ઉપર પોઢ્યો વીર, લાંબા પાદ પસારી ધીર.	૪૦
અસુર બધા યુદ્ધ કરવા ફર્યા, તે હરિયે હેલામાં હસ્યા;	
ધણા દુષ્ટ હણ્યા જગદીશ, તોહે નાથ ન ટાળે રીધ.	૪૧
નિકટ દેવ ન આવે કોય, દૂર રહ્યા ડગમગ સહુ જોય;	
દીતિસુત હણ્યે હરખિયા, દૂર રહી નૃસિંહ નિરખિયા.	૪૨
સિદ્ધ વિદ્યાધર ચારણુ લોક, ગણુ ગાંધર્વના ટળિયા શોક;	
કિંપુરુષ કિન્નર ને ઋષિ, સત્તર જાત થયા બહુ સુખી.	૪૩
રહ્યા વેગળા કરે વિનતિ, ધન્ય ધરણીધર ધન્ય શ્રીપતિ;	
દુષ્ટ હણ્યો તે મહા સુખ થયું, દુઃખ સમૂળું સઘળું ગયું.	૪૪
નિશ્ચિન્ત થઈ પોઢો નિરખિયે, અમો અંતરમાં ઘણું હરખિયે;	
કો કહે રત્ન અમારાં લિયાં, કો કહે અમને મહા દુઃખ દિયાં.	૪૫
કો કહે અમે શી બકે જોતસ્યો, કો કહે સર્વસ્વ વહોણો કસ્યો;	
કો કહે અમે દેશાન્તર ગયા, કો કહે ભૂખે મરતા થયા.	૪૬
કો કહે મુજપર બેઠો ચઢી, પ્રહાર કરે મારે લાકડી;	
કો કહે વેઠે ઝાલ્યા અમો, સઘળો ભાર ઉપાડો તમો.	૪૭
કો કહે અમો જળના વહેનાર, કો કહે અમને ક્રીધા પ્રહાર;	
યજ્ઞ યાગ હોમાદિક જોહ, ભાગ અમારા લીધા તેહ.	૪૮
શ્રાદ્ધપિણ્ડ કો તર્પણુ કરે, ભાગ અમારા સઘળા હરે;	
એ થઈ બેઠો સર્વનો ધણી, અમને યુંબ પડાવતો ધણી.	૪૯
હવે અમારાં સિધ્યાં કાજ, જે લાંબો થઈ સૂતો આજ;	
આપ આપણાં દુઃખ કહે સોય, રહ્યા વેગળા સાચું જોય.	૫૦
ભલું થયું સ્વામી ભગવાન, બીજો કોણુ કરે આસાન;	
તમો વિના આતું કોણુ કરે, સત્તર જાતિ વાણી ઉચ્ચરે.	૫૧

રહ્યા વેગળા નામે શીશ, તોય નાથ ન ઉતારે રીશ;	
અહ્યા સહિત સર્વે સ્તુતિ કરી, તોહે રીસ તને નહિ હરિ.	૫૨
કમળાપ્રત્યે કહે પ્રભુપતિ, કર જોડીને કરેછે વિનતિ;	
એક ઉપાય કરો તમ માત, સ્તવન કરી સંતોષો નાથ.	૫૩
તમથી ક્રોધ સઘળો ઉતરે, દેવ ઋષિ સહુ પૂજા કરે;	
કહેતાં કમળાજી પરવસ્યાં, હળવે હળવે ડગલાં ભસ્યાં.	૫૪
વિકસિત મુખ દીડું વિકાળ, પાછાં આસરિયાં તત્કાળ;	
કહે કમળા શો કંઈ ઉપાય, ઉગ્ર તેજ ખમ્બું નવ જાય.	૫૫
અહ્યા કહે હવે શું થશે, ક્રોધ હરિનો કેઈપેર જશે;	
જો ત્યાં જઈ કહેશે હરિદાસ, ક્રોધ મૂકશે વિશ્વાવાસ.	૫૬
ચઢ્યો ક્રોધ જો કારણુમાટ, તે ટાળી નહિ એસે ઘાટ;	
અહ્યાને મન એ વિશ્વાસ, કર જોડીને કહે ભાણુદાસ.	૫૭

કડવું ૧૪ મું—દોહરા.

અહ્યાને મન ઉપન્યું, મોકલિયે પ્રહ્લાદ;	
ક્રોધ સકળ સ્વામી તને, પામીને પરસાદ.	૧
હરીજ શાન્ત સ્વરૂપ છે, કયમે ન આવે ક્રોધ;	
એકે વાત ન સંભવે, સઘળાં વચન વિરોધ.	૨
હરિ આનંદ સ્વરૂપ છે, તુષ્ટિ પુષ્ટિ સદાય;	
હમેશ તે કલ્યાણુ છે, કામ ક્રોધ ન થાય.	૩
ક્રોધ હરિને નવ ચઢે, રીષ ન ચઢે લગાર;	
મૂળ પ્રકૃતિ માયા વડે, દીસેછે નિરધાર.	૪
પરમ શક્તિ પોતાતણી, એનો ફેડ્યો સ્તંભ;	
નૃસિંહરૂપ ધરતું હરિ, એમ વિચારે અહ.	૫
હરિને ગુણુ એકે નથી, નિર્ગુણુ છે જગદીશ;	
ભેદાભેદ ન સંભવે, કેમે ન ચઢે રીષ.	૬
દમન કરતું પ્રહ્લાદતું, વાધ્યો ક્રોધ અપાર;	
તે તો દુષ્ટ નિકંદિયો, ક્રોધ રહ્યો નિર્ધાર.	૭
જઈને કહે પ્રહ્લાદ જો, ક્રોધ ઉતારો નાથ;	
તમ કારણુ થોભી રહ્યો, સુર નર કેરો સાથ.	૮

અતિ ક્રોધ વ્યાપી રહ્યો, તે વણુ ક્યમે ન જાય;
સ્તુતિ કરશે પ્રહ્લાદજી, ત્યારે પરસન્ન થાય. ૯
તેમાટે હું મોકલું, જઈને ત્યાં પ્રહ્લાદ;
નિકટ જઈને ઢુકડો, સ્તવન કરે આહ્લાદ. ૧૦

ચોપાઈ.

વિરંચિ મન કરે વિચાર, પ્રહ્લાદને મોકલું નિરધાર;
ખીજે કો ત્યાં નવ જઈ શકે, ઉઘ્ર ક્રોધ નૃસિંહને વિષે. ૧
આગળ જીઠો દેવજ કરી, પ્રજાપતિયે વાણી ઉચરી;
જાઓ વત્સ ઉતારો રીધ, સંતોષો સ્વામી જગદીશ. ૨
કહેતાં ખેવ ચાલ્યા પ્રહ્લાદ, મનમાંહી ઉપન્યો આહ્લાદ;
સિંહનો આળક સિંહ કને જાય, તેમાં શું આશ્ચર્ય કહેવાય. ૩
આવન્તો દીઠો નિજ દાસ, સન્મુખ જોઈને કીધું હાસ્ય;
મુખ આગળ આન્યો જેટલે, હૃદયમાં ચાંપ્યો તેટલે. ૪
બાહ્યાભ્યંતર શીતળ થયું, સર્વાંગે અમી ઢળી રહ્યું;
તારી વાટ જોતો'તો બાપ, મુજને યાતો'તો સંતાપ. ૫
ભલે ભક્ત તું મુજને મળ્યો, તનનો તાપ સમૂળો ટળ્યો;
એણીપેરે બોલ્યા મહારાજ, સદ્ગુણ જન્મ થયો છે આજ. ૬
ઘણા દિવસથી જપતો મુને, તાત ભલે તું મળિયો હુંને;
તારે કાંઈ કહેવું હોય જેહ, મુજપ્રત્યે તું કહેતી તેહ. ૭
નૃસિંહ પ્રત્યે બોલ્યો સાધ, કર જોડીને કહેછ પ્રહ્લાદ;
સ્વામી હું દેવે મોકલ્યો, તે માટે કહેવા આવિયો. ૮
બ્રહ્માદિક રહ્યા સહુ દેવ, સધળા સ્તવન કરેછે સેવ;
ઉઘ્રતાજ દેખી તમતણી, મનમાં રાંકા આણી ઘણી. ૯
ક્રોધ ઉતારો કિરપાનાથ, એમ કહેછ સુર કેરો સાથ;
પૂજા બહુ સામગ્રી કરી, તૈત્રીશ કોડ રહ્યા તરવરી. ૧૦
કૃપા કરી સુર સામું જીઓ, હિરણ્યકશિપુ તો પૂરો હૂઓ;
એ અદ્ય જીવ કશો આશરો, આવડો ક્રોધ તમે કાં ધરો. ૧૧
એ પુત્ર છે દીતિના મટે, ઉઘ્ર ક્રોધ તમને નવ ધરે;
એ તો તમે સંહાર્યો ખરો, ક્રોધતણોજ પરાભવ કરો. ૧૨

- કાલાં વચન સુણ્યાં કૃપાળ, ભક્તવત્સલ રીજ્યા ગોપાળ;
સઘળો ક્રોધ ગયો ઉતરી, ચતુર્ભુજ થયા શ્રીહરિ. ૧૩
- પ્રસન્ન વદન ઉજ્જળ શ્રીરંગ, કોટિ શશીષે શીતળ અંગ;
કરુણા લોચન કરતા હાસ્ય, કોટિ ચન્દ્રસમ શીતપ્રકાશ. ૧૪
- મનની વાત લહી મહારાજ, સ્તુતિ કરવા ઇચ્છેછે આજ;
કોટિ બ્રહ્માંડતણો જે નાથ, મસ્તક ઉપર મેલ્યો હાથ. ૧૫
- વાફેવી રસનામાં વસી, અવિચળ વાણી ત્યાં તો ધસી;
ઉછંગથી ઉતાયો ઈશ, સ્તવન કરે સ્વામી જગદીશ. ૧૬
- જેટલે હેઠો મેલ્યો હરિ, રસનાથી વાણી ઊચરી;
શ્રીનૃસિંહને લાગી પાય, સાધુભક્ત તો કહે મહિમાય. ૧૭
- હે પ્રભુ! હે દીનદયાળ!, હે હે ભક્તવત્સલ કિરપાળ;
ગરીબના પુરુષોત્તમ બ્રહ્મ, ન જુઓ જાતિ કુલ ને કર્મ. ૧૮
- સાધુતણું પ્રતિપાલન કરો, જાતિ વર્ણુ ત્દેદે નવ ધરો;
ચરણુ તમારા સેવે જેહ, ઉત્તમ જાત શિરોમણિ તેહ. ૧૯
- પશુ પક્ષી અથવા વળી કોય, ચરણુ તમારા સેવે સોય;
ઊંચ નીચ તમારે નથી, તેની સાર કરો શ્રીપતિ. ૨૦
- ત્યજે કર્મ ભજે ભગવાન, જાતિતણું નવ આણે માન;
ત્દેદે કમળમાં વહાલા રામ, તેને આપો ઉત્તમ સ્થાન. ૨૧
- અધમ જાતિ અસુર અમતણી, અનુગ્રહ કૃપા કીધી ઘણી;
ક્યાં તમો પૂરણુ પુરુષ પુરાણ, ક્યાં ગયો અલપ જીવ અજાણ. ૨૨
- જે કો ભજે તમારા ચર્ણુ, ઉત્તમ જાતિ ભલો તે વર્ણુ;
આપોપે તારે ને તરે, સહેજે ભવસાગર ઉતરે. ૨૩
- સંગતિ પ્રીત કરે તમતણી, તમને પામે ત્રિભુવનઘણી;
ઉત્તમ જાતિ વિપ્ર કહેવાય, ભણે વેદ પઠે વિધાય. ૨૪
- શ્લોક સુભાષિત ને વ્યાકરણ, ભણે કાવ્ય પાળે આચરણ;
સંધ્યા તર્પણુ ને ખરુકર્મ, નાનાવિધના પાળે ધર્મ. ૨૫
- જો નહિ વહાલા જગજીવન, ધૃત વિના જેમ લુપ્ત અન્ન;
હરિના ગુણ અંતર નવ વસે, સઘળાં કર્મ લુપ્ત થઈ જશે. ૨૬
- બ્રાહ્મણુ વૈષ્ણવ બહિર્મુખ હોય, કર્મ વેદ પાળે નવ સોય;
પુરાણુ શાસ્ત્ર ભણે ઉચ્ચરે, હરિની ભક્તિ વિના નવ તરે. ૨૭

ઊંચ કુળ ક્રિયા શું કરે, જો હરિ ચરણે ચિત્ત નવ ધરે; વેદતાણું ન લહે વેદાન્ત, ઉપનિષદ કેરો સિદ્ધાન્ત.	૨૮
વેદજ્ઞાન નવ જાણે ત્દેહે, શાસ્ત્ર તેહને મૂરખ વહે; તે તો જાતિતણો ચંડાળ, હરિગુણ વહાલા નહિ જોપાળ.	૨૯
કર્મજાતિ અરી તેતણી, જેને વહાલા ત્રિભુવન ધણી; હરિ સાચા ખોટો સંસાર, જેને એ નિશ્ચય નિર્ધાર.	૩૦
તે તો ભક્ત શિરોમણિ સહી, સત્ય સત્ય એ વાણી કહી; કુળ જાતિ પ્રભુને તો નથી, જીવ્યો વેદ પુરાણે કથી.	૩૧
એવા ભક્તનું દર્શન કરે, જન્મ કોટિકનાં પાતિક હરે; તેમોટો સ્વામી દેવેશ, ચરાણુ સકોમળ તો સેવેશ.	૩૨
ચર્ણ થકી રખે અળગો કરો, સંસાર તાપે તપુંધું ખરો; ઈશ્વરંડના કટકા કસ્યા, ધાણીમાં પીલાયા ખરા.	૩૩
અનુભવમાં પ્રભુ સઘળું લિયો, અરે ઈશ પિલાઈ હું રહ્યો; દાવાનલમાં દાઝે અંગ, રાખી દ્યો સ્વામી શ્રીરંગ.	૩૪
સંસારે કોઈ નવ સુખી, આખું જગત દેખુંદું દુઃખી; પ્રાણી માત્ર પ્રમાદે કરી, માયાએ લીધા સાંભરી.	૩૫
સદા જગત હાહુતો ફરે, કૃષ્ણતાપ ત્દેહમાં ધરે; આશાપાશ મહા દુઃખરૂપ, રેકતણીપેરે કીધું ભૂપ.	૩૬
અગ્નિતણી શય્યાનો સંગ, જ્યમ સૂઈએ ત્યમ દાઝે અંગ; ત્યમ એ તો બળતો સંસાર, જ્યાં ત્યાં અગ્નિતણો અંગાર.	૩૭
એક ઘડીનો નહિ પરવાર, સંતજ સંગત કીજે સાર; તમ ગુણ તો સાંભળીએ હરિ, આદરસું અતિ પ્રેમે કરી.	૩૮
તે અવસર તો નાવે ક્યમે, હાહુતો થઈ સઘળે ભમે; ધન કારણુ કરે તે ઉપાય, ધર મૂકી પરદેશે જાય.	૩૯
શોભા કારણુ મહા દુઃખ સહે, માથે મરણુ ક્યમે નવ લહે; કીધું કાંઈ કરાવ્યું ધણું, ધન આવે નવ રાખું આણું.	૪૦
પૂરણુ ધન તો ક્યાંથી મળે, અંતરમાં બળતું નવ ટળે; પરસંપત્તિ દેખી મનમાંય, અતિશય તો અસૂયા થાય.	૪૧
કુડ કપટ છળ ધણો અન્યાય, સર્વ જગત વર્તે તેમાંય; દુઃખરૂપ કહીએ સંસાર, હરખ શોકતણો નવ પાર.	૪૨

વૈભવ ધણો બહુ અધિકાર, દુઃખતણો નવ આવે પાર;	
ન્યાં વૈભવ ત્યાં દુઃખ છે ધણું, સુખ તો માની લેવાતણું.	૪૩
ધામ ધૂમ તે તો બહુ કરે, અંતે કલેશજ એક ઉગરે;	
એ સંસાર અંધારો કૂવો, અંતે પૂરો કો નવ હૂવો.	૪૪
ઠાલા આવ્યા ભૂલ્યા ગયા, અંતે નેટ અધુરા રહ્યા;	
ચરણુ તમારા ભજે નવ જેહ, મહા મોટા અપઘ્નથી તેહ.	૪૫
શ્રવણુ તમારા ગુણુ જે કરે, ભવસાગર મહા દુસ્તર તરે;	
તેમણે આગળથી ઈશ, પાવન પદ સેવો જગદીશ.	૪૬
પાણી પહેલી બાંધો પાજ, સાવધાન થઈ રહો મહારાજ;	
તમ વણુ રેષ ન રાણું રામ, મિથ્યા માયાનું શું કામ.	૪૭
તન ધન મન મારે છે તમો, તમ કિરપાએ રહ્યા છું અમો;	
દીનદયાળ કૃપા ધણી કરી, અમને દર્શન આપ્યું હરિ.	૪૮
સાચું ધન શ્રીહરિનું નામ, ચરણુ કમળ મારો વિશ્રામ;	
બૌદ લોકનું આપો રાજ, નરકતુલ્ય તે મારે આજ.	૪૯
સંસારજમાં સુખી ન કોય, ઘટ ઘટ બળતું સહુ કો રોય;	
તમ ચરણે જે કોઈ રહ્યા, તે નર શીતળ સુખિયા થયા.	૫૦
કહે ભાણુદાસ ભાવેસું કરી, પ્રહ્લાદે વાણીજ ઉચ્ચરી;	
વળી સ્તવન કરશે જે સોય, સાંભળજે સેવક સહુ કોય.	૫૧

કડવું ૧૫ મું—દોહરા:

સેવક જન સહુ સાંભળો, વૈષ્ણવતણો પ્રસાદ;	
પાવન વાણી નિર્મળી, સ્તવન કરે પ્રહ્લાદ.	૧
તું અવિનાશી આતમા, અકળ સ્વરૂપ અભેદ;	
બ્રહ્મા શંકર નવ લહે, પાર ન પામે વેદ.	૨
રસભેર રસના શેષની, રસિક શિરોમણિ જેહ;	
જપતાં ચો યુગ વહી ગયા, પાર ન પામ્યો તેહ.	૩
યોગી જતી તપિયા હુવા, મોટા વળી મહંત;	
તે પણ પાર ન પામિયા, આદિ મધ્ય ને અંત.	૪
દુર્ધટ રૂપે છો તમો, ઘટના ક્યમે ન થાય;	
પાર તપારો નવ જડે, યશલીલા સહુ ગાય.	૫

શુદ્ધ સનાતન છો તમો, પાવન પુરુષ પુરાણુ;	
નિર્ગુણુ ગુણુ એકો નથી, નિશ્ચળ છો નિર્વાણુ.	૬
અંજન મંજન નવ મળે, રંજન રીઝવનાર;	
ભંજન દુઃખ ભક્તોતણુ, જીવન પ્રાણુધાર.	૭
આદ્ય અકળ તો છો તમો, સકળ નિરંજન વાસ;	
ઇન્દ્રિથી અજગા રહ્યા, કયો સકળ પરકાશ.	૮
કાળ કર્મ ને ગુણુ નથી, માયા નથી લગાર;	
જ્ઞાનામૃત રૂપ છો તમે, અખંડ બ્રહ્મ અપાર.	૯

ચોપાઈ.

એક અખંડ બ્રહ્મ અવિનાશ, શુદ્ધ નિરંજન સર્વાવાસ;	
વાણી મનનો નહિ સંચાર, પ્રભુ પ્રકૃતિ ન પેસે પાર.	૧
માયાના ગુણુ લેપન કરે, જન્મ અજન્મ કેમજ ધરે?	
રૂપ રંગ નથી જ્યાં રેષ, શ્વેત પીતાદિક વર્ણુ વિશેષ.	૨
આપો આપ રહ્યા છો એક, પર અપર નથીજ ઈશ છેક;	
સકળ સિદ્ધાન્તતણી એ વાત, અનુગ્રહે વા ગ્રહે ન નાથ.	૩
નહિ કો પારકું પોતાતણું, એકને રાખો એકને હણું;	
સ્વામી તમને શા અવતાર, રૂપ રંગ નથી આકાર.	૪
રૂપ ધરયું તે જાણ્યો મર્મ, શુદ્ધ સનાતન કારણુ બ્રહ્મ;	
નિજ માયાનો અંગીકાર, નૃસિંહરૂપ ધરયું મહારાજ.	૫
નારદ ગુરુ પ્રતાપેજ કરી, પરગટ થયા તમો કેસરી;	
સેવક જનનાં કરવા કાજ, રૂપ ધરી પ્રગટયા મહારાજ.	૬
દીનાતાથ તમેજ દયાળ, સેવકની કીધીજ સંભાળ;	
બિરદ તમારૂં પાળ્યું તમો, શી શી મોટમ કહીએ અમો.	૭
ચૌદ લોકતણાજ આધાર, તે તો તમોજ છો નિર્ધાર;	
સત્તર સાત રહ્યા તમવડે, તેમાં રેષ ન તમને અડે.	૮
ચોવિસે તમ ચિન્તવન પ્રકાશ, વ્યાપકરૂપ તમારી આશ;	
તત્ત્વમસી પદ તમને ન લાખે, તત્ત્વવેત્તા તમને ઝોળખે.	૯
વેદ વેદાન્ત ભાસેછે બ્રહ્મ, સાધુ ભક્ત સેવે નિઃશ્રમ;	
જે યોગી મોટા છે મહાન્ત, પંડિત વૈદિક ઉપાસે સન્ત.	૧૦

- અવયવ સૂક્ષ્મે છો અવિનાશ, શુદ્ધ સનાતન સ્વયંપ્રકાશ;
નિરાકાર નિરંજન બ્રહ્મ, નિર્લેપક નિર્ગુણ નિઃશ્રમ. ૧૧
- ઇન્દ્રિયે તે બ્રહ્મો ન જાય, જીહ્વાથી તે ક્યમ બોલાય ?
નેતિ નેતિ નિગમ ઉચ્ચરે, શેષ રહે તે બુદ્ધિને પરે. ૧૨
- કોટિ બ્રહ્માંડ વસે તે માંય, કર્તવ્ય એક ન પહોંચે ત્યાંય;
આદિ અંત રહિત મધ્ય માન, ૫૮ ગુણ સમ્પન્ન શ્રીભગવાન. ૧૩
- ૫૮ મઠ ૫૮ અઘટમાં ભર્યા, વ્યોમતણીપેરે વિસ્તર્યા;
નરહરિનાથ એવા છો તમે, જીહ્વાએ ક્યમ બોલું અમે. ૧૪
- શબ્દાદિક ગુણથી વેગળા, શ્વેતાદિકથી અળગી કળા;
ત્રણે અવસ્થાતણા છો કાળ, તેથી અળગા શ્રીગોપાળ. ૧૫
- ઘણું વચન તે ક્યમ કરી કહું, લઘુ વયમાં હું ક્યમ કરી લહું;
બાળક બુદ્ધ હું બોલ્યો જેહ, માધવ માની લેજે તેહ. ૧૬
- નમો નમો નમો નમસ્કાર, નમો બ્રહ્મ સનાતન સાર;
નમો નમો નમો વળી વળી, દુર્ઘટતા નવ જાયે ટળી. ૧૭
- વ્યોમરૂપ તમને નમસ્કાર, નિરાકાર નમો સાકાર;
અધ ઉર્ધ્વ ને મધ્યે નમું, ચો પાસા તમને પ્રણમું. ૧૮
- નમો રૂપ અરૂપી રામ, નમો નમો નમો નિષ્કામ;
નમો અકળ સકળ અવિનાશ, ત્રિગુણાતીત નમો પ્રકાશ. ૧૯
- આદિ અંત મધ્ય પ્રણામ, નમો નમો શરણાગત રામ;
પૂરવ ને પશ્ચિમ નમસ્કાર, ઉત્તર દક્ષિણ વારંવાર. ૨૦
- સૂતાં બેઠાં કરતાં કામ, નમો નમો નમો શ્રીરામ;
નમો નમો નમો નમસ્કાર, સફળ જન્મ થયો આવાર. ૨૧
- ઘણે પ્રણામે પ્રણમ્યા હરિ, ઘણે વચને ઘણી સ્તુતિ કરી;
ઘણે વચને ઉપન્યો ઉદ્ધાસ, કર જોડીને કહે ભાણુદાસ. ૨૨

કડવું ૧૬ મું—દોહરા.

- વળી સ્તવન નૃસિંહતણું, કરવા લાગ્યો સાધ;
ભાવ ધરી પ્રેમે કરી, ગુણ ગાયે પ્રહ્લાદ. ૧
- અંબર તારા જેટલા, તે પણ ગણ્યા ગણાય;
પૃથિવીની રજ છે ઘણી, તેની સંખ્યા થાય. ૨

કો કાળે તો પામિયે, મેઘબિન્દુનો પાર;	
સાગરની લેહેરીતણો, અવનિતરણુ અપાર.	૩
કો અબળા સ્ત્રી બાળકી, કોમળ અતિ શરીર;	
સાગરને તરવા કરે, જળ ભરિયું ગંભીર.	૪
માથે સૂરજ આવિયો, અગસ્ત્ય આથમે જેણુ;	
આષાઢી પૂનમ ખરી, ચન્દ્ર ઉગમે તેણુ.	૫
તે નારી હાથે કરી, તરવું પામી તોય;	
શેષ અમર ઋષિ શારદા, પાર ગણે સહુ કોય.	૬
અનેક યુગ લગી હરિ, ગુણુ ગણિયે ગોપાળ;	
પ્રભપતિ પામે નહિ, તોય તમારી ભાળ.	૭
હું કેઈ પેર વર્ણવું, ક્યમ કરી કરું વખાણુ;	
ક્યાં તમો ક્યાં રંક હું, કોણુ માત્ર પ્રમાણુ.	૮

ઐપાઈ.

ઐવાં વચન બોલ્યા પ્રહ્લાદ, હરખ ભર્યા હૈરે આહ્લાદ;	
કોટી યુગ લગણુ ગુણુ સ્તવું, કોટિ જીહ્વાએ કરી વર્ણવું.	૧
તોહે ગુણુનો ન પામું પાર, અનેક ચરિત્ર અપારાવાર;	
ઐવો કોણુ તો છે અજ્ઞાન, પાવન પદ મૂકે ભગવાન.	૨
ઐ પદ ભવ તરવાનું નાવ, ઐ પદ ઉપર રાખો ભાવ;	
ચરણુ સકોમળ ભાવે ભળે, કૃપાનાથ ક્યમે નવ તળે.	૩
નારદ ગુરુએ કહ્યો છે ભેદ, ઐનો પાર ન જાણે વેદ;	
મુજને ઐળખાવ્યા જે ચર્ણુ, તે ક્યમ છાંડું અશરણુશર્ણુ.	૪
ચરણુતણો જાણે મહિમાય, સ્વામી! તે અળગો ક્યમ થાય;	
સુધાતણો સાગર પરહરે, કાલકૂટ કો પાનજ કરે?	૫
અમૃતસાગરને પરહરી, કાલકૂટ કેમ પીયું હરિ?	
ચિન્તામણિ પામ્યો કરમાંય, નાખી કાચ કને કો જાય?	૬
ઐ સંસાર મથનનું મૂળ, જેવું છે શીમલનું ફૂલ;	
સત્ય સ્વરૂપ સાચા શ્રીરંગ, કો કાળે નવ થાયે ભંગ.	૭
બાળક બુધ સ્વામી મુજતણી, તો હું સ્તુતિ કરું ક્યમ ઘણી;	
ક્યાં શ્રીનૃસિંહ ક્યાં હું રંક, સ્તવન કરતો પામુંછ રાંક.	૮

- દ્વિનકર પાસે દીપક ધસ્યો, ત્યાં તે અલ્પ કશે આશરો;
પાવન સ્તુતિ પ્રહ્લાદે કરી, લક્ષ્મીનાથે ત્દેહેમાં ધરી. ૯
- વિવિધ વચન સ્તવિયા જગદીશ, શ્લોક યુગ્મ ઉપર ચાલીશ;
પ્રસન્ન થઈ બોલ્યા ભગવાન, કાંઈ વત્સ માગો વરદાન. ૧૦
- જે વાંછિત વર માગે તું, કૃપા કરીને આપું તે હું;
વળતાં વચન કહે નિજ દાસ, જે દીસે તે માયા ન્પાશ. ૧૧
- માયા મહા મદિરા કહેવાય, માયાએ મન મેલું થાય;
માયામદ વાઘે જેટલે, આંખે અંધ થાયે તેટલે. ૧૨
- માયાથી વિસરે ભગવાન, માયાએ વાઘે અભિમાન;
મિથ્યા માયા મૃગજલમાંય, ભરમે ભૂલ્યા ભમિયે ત્યાંય. ૧૩
- મૂરખ માયામાં જઈ પડે, આપ વેચાવીને રડવડે;
પરવશ થાય બંધાવી આપ, ઠામ ઠામથી લાગે તાપ. ૧૪
- તેમાટે શું માગું નાથ, મૃગતૃણા માયાની વાત;
ચૌદ લોક માયાના કસ્યા, માગે પામ્યે કો નવ ઠસ્યા. ૧૫
- સકળ મનોરથ પહોંતા આજ, અવિલોક્યા સ્વામી મહારાજ;
એ હું સત્ય કહુંહું વાત, પૂરણ કામ થયું મુજ તાત. ૧૬
- વળતા ત્યાં નૃસિંહજી કહે, તું કાંઈ મુજ આપ્યું ગ્રહે;
જે તુજને ઇચ્છા હોય તાત, તે તું મજકને માગે આજ. ૧૭
- વળતા વાણી કહે પ્રહ્લાદ, સ્વામી મુજ આપો પરસાદ;
ત્દેહે કમળમાં પૂરો વાસ, સંકલ્પ વિકલ્પ કીજે નાશ. ૧૮
- સંકલ્પ વિકલ્પ મનથી ઘટે, પરમ સુખ સહેજે પરગટે;
વળતા સ્વામી વાણી વહે, એ છે નિશ્ચય તારે ત્દે. ૧૯
- તેં મુજ પ્રત્યે માગ્યું તાત, તે તો તારે છે સાક્ષાત;
આતમસુખ તારી મીરાત, સંત સદા છે મારી જાત. ૨૦
- સિંહાસન બેસો સત્પુત્ર, પાવન રાજ ચલાવો સૂત્ર;
તૂજ પિતાતું એ છે રાજ, કીજે લોકતણા હિતકાજ. ૨૧
- રાજ કરો મન્વન્તર એક, કથાશ્રવણ હરિસંત અનેક;
ભલીજ ભાત ચલાવો રીત, પ્રજા ઉપરે રાખો પ્રીત. ૨૨
- કહે પ્રહ્લાદ ઉંકાટો ચઢે, રાજને અંતે નરકે પડે;
તેમાટે મારે નથી કામ, સ્વામી એ નિશ્ચય નિર્વાણુ. ૨૩

વળી સાંભળો મારી વાત, ભક્તિ વિષેજ પડે વ્યાધાત;	
તેમાટે મેં કીધું ત્યાજ, ધિક્ક પડે એ સધળું રાજ.	૨૪ .
તે સુખમાં સ્વામી વિસરે, તે વૈભવ કોણ અંગી કરે;	
સદા પ્રહ્લાદ કર નેડી કહે, સાચો ભક્ત યથારથ રહે.	૨૫
નિવૃત્તિ માર્ગ સદા અનુસરે, પ્રવૃત્તિને પાછી પરહરે;	
આત્મ સુખ દીઠું અતિ ઘણું, મળ મૂત્ર સુખ માયાતાણું.	૨૬
એવો સત્ય ભક્ત પ્રહ્લાદ, અંતરમાંહી ઘણો છે સાધ;	
હરિના ચરણતણે વિશ્વાસ, કર નેડીને કહે ભાણુદાસ.	૨૭

કડવું ૧૭ મું—દોહરા.

વળતો વાણી ઊચ્ચો, સ્વામીપ્રત્યે સાધ;	
ચરણશરણુ રાખો હરિ, કહેછે જ પ્રહ્લાદ.	૧
સંસારી ભોગે ભર્યા, મુજને નવ સોહાય;	
અમૃતરસ મૂકી કરી, કોણુ કુલુદ્ધિ ખાય.	૨
સ્વામી તમને નવ ઘટે, મુજને કહે એ વાત;	
અણુનળે પણુ હું ગ્રહું, તમો તબવો તાત.	૩
વિષ હળાહળ કડકડચું, આળક સહાયું હાય;	
પાણું નંખાવે પડે, ક્યમ ખાવા દે તાત.	૪
રૂપ તમારું જે લહે, લક્ષ્મી કેરો નાથ;	
ભરમે ભૂલ્યો નવ ભરે, ધૂમર કેરી આથ.	૫
રૂપ તમારું જે લહે, સ્વામી શ્રીગોવિન્દ;	
મોહ જળમાં નવ પડે, ફેકટ માયા ફન્દ.	૬
રૂપ તમારું જે લહે, અવિનાશી અવિનાશ;	
આકર્ષી આણે નહિ, મિથ્યા માયાપાશ.	૭
જેણે જાણ્યા નરહરિ, રૂપ યથારથ જેહ;	
પરથમ ચૌદે લોકને, મિથ્યા માને તેહ.	૮
સકળ રાજ બ્રહ્માતણું, મૃગજળ સરખું થાય;	
કોણુ ગળું એ તાતણું, રાજ કરે તે માય.	૯
તેમાટે સ્વામી તમો, કૃપા કરો કૃપાળ;	
ભવસાગરમાં ખૂડતો, રાખી હ્યો ગોપાળ.	૧૦

ચોપાઈ.

- હું તો તમારો કિંકર હરિ, દાસ પુરાતન હું અનુચરી;
તેમાટે સાંભળિયે તાત, ચરણુશરણુ આચોહું નાથ. ૧
- અણુનણુ જો વિષ ખાઈએ, માત પિતા ખાવા ક્યમ હીએ;
બોલે ગાળો હેતે કરી, આંખ દેખારે તે આકરી. ૨
- વિષ નખાવે પાહું હરચું, ઉત્તમ ખાવું આપે ખરું;
માતપિતા હિત ઇચ્છે જેમ, દાસતણું હિત ઇચ્છો તેમ. ૩
- કેવળ વિષમય છે સંસાર, નાણી ક્યમ કીજે આહાર;
વિષય ભોગ ન વાંછે સાધ, પ્રભુજીને કહેછે પ્રહ્લાદ. ૪
- ઉપક્યું અન્ન અને ઉતાર, ગર્ધભ શ્વાનતણો આહાર;
સૂકું હાડકું કરડે શ્વાન, પોતાનાજ રુધિરનું પાન. ૫
- માની લેછ અસ્થિ આહાર, એવું સુખ સ્વપ્નજ પરિવાર;
પ્રથમ હુખસ ખંજોળે ધણું, સુખી થાયે તત્ત આપણું. ૬
- અતિ ઘણી થાયે વેદના, રહ્યો પછે પામે ખેદના;
કાગખાળે કોયલ ઉછરે, પાળી પોષી પ્રૌઢી કરે. ૭
- પ્રગટ પાંખ થાયે જેટલે, આશ્રમથી જોડે તેટલે;
અંબવત્ર સેવે આપણું, ફળ ભક્ષી સુખ પામે ધણું. ૮
- નાનાં વન વાડી અતિ સાર, ભાતિ ભાતિ ફળનો આહાર;
કાગલિણુક એ શુદ્ધસ્થાશ્રમ, સાધુ પુરુષ તે સેવે ક્યમ. ૯
- કાગલિણુક કુટુંબ પરિવાર, સંતતણો તે નહિ અધિકાર;
સન્ત સદા એકાકી રહે, સન્ત આવે તો હરિગુણ કહે. ૧૦
- વળી વળી કરૂં વિનતિ, સ્વપ્નતણું સુખ સાચું નથી;
શ્વાન સૂકરતણો એ ભોગ, સંતતણુ મન સાચો રોગ. ૧૧
- બેશે કાગ નિહારામાં, હંસ માન સરોવર નય;
મુક્તાફળ મુખમાંહે ધરે, કાગ નિહારે કરૂંપરૂં કરે. ૧૨
- સ્વામી સન્તતણું નહિ કામ, મસ્તક રાજનું વરદાન;
સંત સદા હરિ જનમાં રહે, હરિગુણ કહે ને હરિગુણ ગ્રહે. ૧૩
- વિવેક વચન પ્રહ્લાદે કહ્યાં, એક એક ત્વદેમાં રહ્યાં;
ત્યારે વિસ્મય થયા ગોવિન્દ, આધ પુરુષ પામ્યા આનન્દ. ૧૪

- તારા ગુણ હું કેટલા કહું, કહે પ્રભુજી પાર ન લહું;
શ્રીનૃસિંહ કહેછે પ્રહ્લાદ, તુજ જેવો ન મળે કો સાધ. ૧૫
- ધણું ધણું શું કહિયે કથી, તુજ સરખો ખીજે કો નથી;
એકજ મારા મનની વાત, સાવધાન થઈ સાંભળ તાત. ૧૬
- અતિ બોલે દુર્જન અપવાદ, રડવડતોજ થયો પ્રહ્લાદ;
રાંક રાજ્યસું નિર્જાલ કરે, દુઃખી થઈને દુર્લભ ભરે. ૧૭
- મનની વાત ન જાણે મૂઠ, અવિચળ પદ પામ્યો આરૂઠ;
તેમાટ કહું તારે કાજ, માન ધરીને ભોગવ રાજ. ૧૮
- મનમાંથી ટાળો અહંકાર, નથીજ અંધન એક લગાર;
આલ્પ્યન્તરથી કરવું ટાળ, સહુ કર્તવ્યજ ફાક વિચાર. ૧૯
- લોકતણા હિત અરથે રાજ, આલ્પ્યન્તરથી કરજે ત્યાજ;
તેમાટે માનો મુજ બોલ, રાજ્ય વન્ન બન્ને સમતોલ. ૨૦
- આકર્ષી બોલ્યા અવિનાશ, તુંને ન લેયે માયાપાશ;
પદ્મપત્ર પાણીમાં રહે, ઉદકતણું તે ણિન્દુ ન ગ્રહે. ૨૧
- શુદ્ધ વિચાર કરે મનમાંય, અંધન તેને ક્યમે ન થાય;
ભરસંસારતણા વ્યવહાર, લાગે વળગે નહિ લગાર. ૨૨
- દધિ મંથીને માખણુ કરચું, પાણું તે કર મારે ધરચું;
તકમાંહી તે નવ રેલાય, પાણું દહિ કેમે નવ થાય. ૨૩
- વિચારી વિષ ખાશે જેહ, અમૃત સરિખું થાશે તેહ;
ઝોટણું કામ અમારૂં કરો, કહું વચન તે ચિત્તમાં ધરો. ૨૪
- આસન ઉપર બેઠા ઈશ, પાવન કરી બેઠા જગદીશ;
તુજ પિતાનું છે આસન, ભાંજ તમો બેસોને તન્ન. ૨૫
- અમો બેસીને પાવન કરૂં, પાતક આસન કેરૂં હરૂં;
નિર્મળ નિશ્ચળ કીધું આજ, કરો વત્સ અમારૂં કાજ. ૨૬
- અનેક વચન નૃસિંહે કહ્યાં, સત્પુરુષે લઈ મસ્તક ધર્યાં;
હા હા સ્વામી કહેછો જેહ, સત્ય વચન પાળિશ હું તેહ. ૨૭
- કહેછો પ્રભુજી તે પરમાણુ, નિશ્ચળ વાત ધરો નિરવાણુ;
પ્રભુ જે કહેછો તે નવ કરૂં, ક્યમ અપરાધી થઈને ફરૂં. ૨૮
- જ્યમ રાખો ત્યમ રહું મારાજ, ક્યમ લોપું સ્વામીની લાજ;
રાજતણાં ધિયો જે કામ, તે હું પાળિશ નિશ્ચય રામ. ૨૯

સ્વામી સેવકને કહે જ્યમ, અનુચર દાસ વરતશે ત્યમ;	
અનુચર સેવકનો એ ધર્મ, વચન આગના પાળે કર્મ.	૩૦
એવાં વચન કહ્યાં નિજ દાસ, આથ પુરુષ પામ્યા ઉદ્ધાસ;	
હૈયામાં હરખ્યા નરહરી, આસન બેસાડ્યો કર ધરી.	૩૧
સાચી વાત ત્દેહેમાં ગ્રહી, એજ કથા એટલેથિ રહી;	
સુક કહે સુણુ પરીક્ષિત રાય, સંતતણુ મોટો મહિમાય.	૩૨
એ સાંભળતાં જાયે પાપ, નાશે શોક અને સંતાપ;	
ભવનાં બંધન છૂટે પાશ, કર જોડીને કહે ભાણુદાસ.	૩૩

કડવું ૧૮ મું—દોહરા.

રાજ્યાસન બેસાડિયો, નિજ સેવક હરિદાસ;	
બ્રહ્માદિક સુર આવિયા, શ્રીનૃસિંહની પાસ.	૧
પ્રસન્ન વદન શ્રીહરિતણું, સુંદર કરતા હાસ્ય;	
લોચનમાં કિરપા ધણી, જાણે ચન્દ્રપ્રકાશ.	૨
ઝળઝળ ઝળઝળ છે પ્રભૂ, તેજતણુ નહિ પાર;	
ધવળરૂપ શ્રીહરિતણું, ઝળકે ઉજ્જવળ સાર.	૩
ચાર ભુજ શ્રીહરિતણુ, સુંદર સુખદાતાર;	
ધર્મ અર્થ ને કામના, ચોથી ભક્તિ અપાર.	૪
ચારે હાથે ગ્રહી રહ્યા, ચાર પદારથ સોય;	
જેને જેવી કલ્પના, તેમ લહે સહુ કોય.	૫
કિરપા કરી આપ્યો હરિ, જેને જે અધિકાર;	
ધર્મ અર્થ ને કામના, મુક્તિ ચતુરધા સાર.	૬
પ્રજાપતિ પ્રેમે કરી, હરિને કરે પ્રણામ;	
મનસા વાચા કર્મણુ, સ્તવે ઈશ ગુણુ ગ્રામ.	૭
દેખી રૂપ નૃસિંહનું, આનંદ પામ્યા બ્રહ્મ;	
સ્તવન કરે શ્રીહરિતણું, વિવિધ વચન આરંભ.	૮
કર જોડીને વીનવે, કારણુ નવ કહેવાય;	
ગહન ગતિ લીલા ધણી, કો'ને કયમ પ્રીછાય.	૯

કોણુ કળે ગતિ તમતણી, અદ્ભુત અતી પ્રચંડ;	
રૂપ અસંભવ અટપડું, નવ કોરી અહ્માંડ.	૧૦
નહિ નર દાનવ દેવતા, માનવ નહિ મા'રાજ;	
રૂપજ છે સાવજતાણું, પામ્યા અચરજ આજ.	૧૧
કાંઈ ન જાયે ચિત્તચું, જીવતાણું તો રેષ;	
કીધું થાયે ભ્રમતાણું, આકૃષ્ટિયેજ અલેખ.	૧૨
વર માગ્યો'તો મુજ કને, કશે મરું નહિ નાથ;	
કો ડાહ્યું તમ આગળે, જે પ્રીછે તમ વાત?	૧૩
કિરપાણુ તમે છો પ્રભુ, દીનાનાથ દયાળ;	
સુરનર પાર ઉતારવા, માચ્યો દુર્જન કાળ.	૧૪
અમર થઇને સુર દસું, લહેતણો એ ભાવ;	
રાખ્યો ઠામજ તે તમે, ચૂક્યા નવ પ્રસ્તાવ.	૧૫

ચોપાઈ.

ચૌદ લોકનું ડા'પણુ જેહ, આણી એકહું કીજે તેહ;	
તે જ તમારા ગણુપણુમાંય, કણિકા માત્ર કહીં રેળાય.	૧
વીરજ એક ચતુર છો તમે, એક જિહ્વા શું કહિયે અમે;	
ખીલું કોઈ મળે નહિ નાથ, લહે તમારા મનની વાત.	૨
સમજે કોણુ તમારી વાત, ગહન ગતિ એ છે નિજ નાથ;	
નથી કોઈ નર ખીજે ઘડ્યો, પાર પ્રભુ તમારો જડ્યો.	૩
પાર જોવાને જે જન ગયા, તમમાં લય તે તોરે થયા;	
તેમાટે સ્વામી ભગવાન, કાઢે કોણુ તમારું માન.	૪
આઘ અક્ષર અવિનાશ, આગોઆપ તણો પરકાશ;	
શ્વેત પીતાદિક કો નહિ રંગ, ત્રિગુણાતીત નથી ત્યાં સંગ.	૫
લક્ષ્મીનાથ લહે કોણુ મર્મ, તુર્યાતીત અલૌકિક ધર્મ;	
કમળભૂ કહેછે નરહરી, નિરાકાર રહ્યા છો ભરી.	૬
મન વાણીને ગોચર નથી, અગમ અગોચર રે શ્રીપતિ;	
અખંડ આતમા પૂરણુ સદા, નિર્મળ નિશ્ચળ છો સર્વદા.	૭
વાસુદેવ અને પરબ્રહ્મ, પરાપર નિર્ગુણુ નિષ્કર્મ;	
પરમ તત્ત્વ પરમ પદ જ્યોત, પરમ ધામ પરમ ઉદ્યોત.	૮

- કાળ કર્મ ને જીવ સ્વભાવ, બીજરૂપ તમે છો મહાવા;
એક બ્રહ્મ ચતુર્ધા થયા, જગતરૂપે હરિ પોતે રહ્યા. ૯
- નાના ભોગ તમે ભોગવો, અકર્તા બંધન ગોપવો;
અભોક્તા સાક્ષી વેગળા, આદ્ય નિરંજન છો નિર્મળા. ૧૦
- કલાતીત નથી દેહવાન, ઇન્દ્રિયથી અળગા ભગવાન;
માયાના ગુણ કહાવે જેહ, સરજે પાળે સરવે તેહ. ૧૧
- મુજરૂપે સરજે શ્રીનાથ, વિષ્ણુ થઈ પાળો સાક્ષાત;
શંકરરૂપ ધરી સંહરો, રહી વેગળા કારજ કરો. ૧૨
- સાધુ જનને પીડા કરે, ત્યારે જન્મજ સહેજે ધરે;
સદા કરો સેવકનાં કાજ, કષ્ટ પડે રાખોછો લાજ. ૧૩
- શરણાગતના સાક્ષી તમે, કષ્ટ પડે ઉગાચ્યા અમે;
ભક્ત પ્રહ્લાદતણે પ્રતાપ, નહિતર દુઃખી થયા'તા આપ. ૧૪
- સદાકાળ સુરનરને હરિ, રાખી હયોછો આંહે ધરી;
સુરનર સહુ પોતાના ગણ્યા, અનેક અસુરને હાથે હાણ્યા. ૧૫
- સકળ દેવતણા પ્રતિપાળ, દૂર્ગતણી પેરે રખવાળ;
સહુ દેવનાં કવચ સેનાય, ટોપ તમે છો વૈકુંઠરાય. ૧૬
- સહુ પાપ તાપ છે જેહ, નરહરિ નામે નાશે તેહ;
શોક અને ભય ભાવટ ટળે, પંચજ પાતક ત્યાં પરજળે. ૧૭
- સંસાર દુઃખ દાવાનલ પ્રાય, સૌ બળ તો ત્યાં શીતળ થાય;
મંગળ સુખ મોડું પરગટે, આરત અંતરમાંથી ધટે. ૧૮
- નરહરિનાથ તણા ગુણ ગાય, કુંજર કદમ્બ કોટિ પલાય;
એવા ભક્તવત્સલ કિરપાળ, ઈશનું વાહન કહિયે કાળ. ૧૯
- કાળ કર્મતણે વશ નથી, વેદ પુરાણે વાણી કથી;
પોતાની ઇચ્છાએ કરી, આપે રૂપ ધરોછો હરિ. ૨૦
- કાળતણા તો છો મહા કાળ, કારણના કારણ કિરપાળ;
મહા તેજતણા તમે તેજ, હેજતણા પ્રભુ છો ત્યાં હેજ. ૨૧
- અમૃતના અમૃત અવિનાશ, મન બુદ્ધિના છો પરકાશ;
મારણ તારણના તારણ, શરણતણા તમ છો રે શરણ. ૨૨
- પાવનના પાવન પરબ્રહ્મ, કર્મતણા તો છો મહા કર્મ;
સમરથના સમરથ ભગવાન, બળ પ્રાકૃમમાં છો બળવાન. ૨૩

નીરતણા પ્રભુ છો તો નીર, વાયુતણા તમો છો સમીર;	
પરમ ધર્મતણા પરબ્રહ્મ, સઘળે વ્યાપક છો નિષ્કર્મ.	૨૪
ચૈતનના ચૈતન મહા રાસ, કારણ કાર્યતણા પરકાશ;	
પૃથિવીપતિ ભૂપતિના ભૂપ, સુંદરરૂપ તણા મહા રૂપ.	૨૫
તમ સ્વરૂપતણું સિદ્ધાન્ત, તે સમજેછે મો'ટા મહાન્ત;	
સદ્ગુરના જે સેવે'પાય, ત્યારે તમારૂં રૂપ જણાય.	૨૬
પ્રકૃતિતણે છે પે'લે પાર, સદ્ગુરુ દેખાડે મોરાર;	
માન મહર જે ગુરુને નથી, રાજસ દંભ ધરે નહિ રતી.	૨૭
પ્રપંચ ફંદ રચે નહિ જેહ, સકળ ભૂત સમદર્શી તેહ;	
લોભ કપટ લાલચ નવ કરે, તત્ત્વજ્ઞાન ત્દેહમાં ધરે.	૨૮
રાગ દ્વેષ જ્યાં નથી લગાર, મૃગતૃષ્ણા માને સંસાર;	
શીલ સંતોષ સન્મુખ સદા, સત્ય વચન બોલે સર્વદા.	૨૯
ક્ષમા દયા મન આણે જેહ, કહે બ્રહ્મગુરુ સાચો તેહ;	
અસંગ થઇને રહે એકલા, તત્ત્વ વિચારે તે ગુરુ ભલા.	૩૦
શાન્ત દાન્ત અવિરોધી સહી, એવા ગુરુને પૂજે જઈ;	
મનસા વાચા પૂજા કરે, કોમળ ભાવ ત્દેહમાં ધરે.	૩૧
ત્યાર પછી પ્રગટે મહા જ્ઞાન, પ્રત્યક્ષ ભાસે શ્રીભગવાન;	
સદ્ગુરુ સન્ત કરે ઉપદેશ, બ્રહ્માનંદનો થાય આવેશ.	૩૨
પછે તમારૂં પ્રીછે રૂપ, અંતર્યામી સત્ય સ્વરૂપ;	
વિષય ભોગ રાજસગુણ દ્રઢ, ગુરુસું તે ઝોળખાવે અંધ.	૩૩
જગત આંબળું પૂઠે ફરે, લાલચ લીધે સેવા કરે;	
ધન લોભી ધૂરત ગુરુ ખરો, કપટ રચનામાં તે પૂરો.	૩૪
નિર્મળ ભક્ત નહિ મન ભાવ, ઉંડું નીર પથ્થરનું નાવ;	
વણુ સમજે થાયે ગુરુ જેહ, અંતે નરકમાં પડશે તેહ.	૩૫
ધન અર્થે શિષ્ય શીખી કરે, તે ગુરુ શું તારે ને તરે;	
સાચા ગુરુ સ્વામી શ્રીપતિ, એમ બ્રહ્મા કહેછે વિનતિ.	૩૬
જગતપતિ અજન્મા ઇશ, જોગપતિ સ્વામી જગદીશ;	
માયાપતિ મા'રાજ રામ, પરમ ધર્મપતિ નિષ્કામ.	૩૭
દશે પ્રાણુપતિ આધાર, ચોવી તત્ત્વ ત્રિગુણના સાર;	
સાક્ષીપતિ સ્વામી પરબ્રહ્મ, કમળાપતિ કેવળ નિષ્કર્મ.	૩૮

વેદ વિદ્યા ચૌદેના પતિ, વરણ ચાર આશ્રમના જતિ;	
કોટી બ્રહ્માંડ પતિ છો હરિ, બ્રહ્માએ વાણી ઉચરી.	૩૯
પ્રેમ ધરીને પરબપતિ, ઉત્તમ સ્તુતિ ત્યાં કીધી અતિ;	
પ્રસન્ન થયા પરમ નિધાન, હૈયામાં હરખ્યા ભગવાન.	૪૦
બ્રહ્મા ઉપર દૃષ્ટિ કરી, આઘ પુરુષ વાણી ઉચરી;	
કમળભૂને કહે ભગવાન, ખળને દીજે નહિ વરદાન.	૪૧
મંત્રે વિષધરનું વિષ ટળે, ખળનું વિષ ટાળ્યું નવ ટળે;	
કમળભૂ કરેછે ત્યાં વિનતિ, મારો તો પુરુષાર્થ નથી.	૪૨
અંતર્યામી પ્રેરક તમો, કાષ્ટતણી પૂતલિકા અમો;	
દોરાકાર નચાવેછ જેમ, નાચી નૃત્ય કંઠ્યું તેમ.	૪૩
અકળ ગતિ કળી નવ જાય, સ્તવન કરીને લાગ્યા પાય;	
શ્રીનૃસિંહના પ્રણમ્યા પાગ, હિરણ્યકશિપુને કહ્યું વાગ.	૪૪
ક્રિયા કૃત્ય વિસ્તારી કરો, એટલે એ પ્રકરણ સંવરો;	
શ્રીનૃસિંહને નામ્યાં શીશ, અંતર્ધ્યાન થયા જગદીશ.	૪૫
જ્યાંથી પ્રગટ થયા'તા હરિ, ત્યાં લય પામ્યા પાછા ફરી;	
વિષ્ણુભક્તના તદ્દયામાંય, વાસો વસિયા વૈકુંઠરાય.	૪૬
હરિ ના આવે હરિ ના જાય, અખંડ આત્મા તે કહેવાય;	
અજન્મા આવે અવિનાશ, તે ક્યમ દેહમાં પૂરે વાસ.	૪૭
પોતાની શક્તિએ કરી, ભક્તહેતુ પ્રગટે છે હરિ;	
બ્રહ્માદિક રળિયાતજ થયા, સ્વસ્થાનક તો સૌરે ગયા.	૪૮
ઇન્દ્રાદિક ઋષિ સહુ વળ્યા, આપ આપણે સ્થાનક ગયા;	
સકળ સાથની પહોંતી આશ, કર જોડીને કહે ભાણુદાસ.	૪૯



કડવું ૧૯ મું—દોહરા.

અંતર્ધ્યાન થયા હરિ, બ્રહ્માદિક સૌ કોય;	
ત્યારપછી શું નિપજ્યું, પૂછે પરીક્ષિત સોય.	૧
ક્યમ વરત્યા પ્રજ્ઞાદજી, ભક્તશિરોમણિ સાર;	
હરિચરણે ચિત્ત સોંપિયું, ક્યમ રાખ્યો યવહાર.	૨

સાધુભક્ત શ્રીહરિતણો, બીજું કાંઈ નવ થાય;	
કેમ રાજ્ય ચલાવિયું, પૂછે પરીક્ષિત રાય.	૩
પરીક્ષિત પૂછે પ્રેમસું, કહેછે શ્રીશુકદેવ;	
કોણુ કથા ત્યાં નીપની, સમજવો સ્વયમેવ.	૪

ચોપાઈ.

એવો પ્રશ્ન કર્યો ત્યાં રાય, શુકજીને તો લાગી પાય;	
ધણો પ્રેમ ત્દેહેમાં ધરી, કર જોડી વાણી ઉચરી.	૧
રાજા પરીક્ષિત જોડી પાણુ, શુકજી પ્રત્યે બોલ્યા વાણુ;	
કહોજી કેમ વર્ત્યા પ્રહ્લાદ, સાંભળવાનો મુને આહ્વાદ.	૨
વિષ્ણુભક્તતણી એ કથા, મુજ પ્રત્યે કહિયે સરવથા;	
ધણો હરખ વાધે છે આજ, તેમાટે પૂછુંછ ઋષિરાજ.	૩
એકાગ્રે સાંભળિયે આપ, હર્ષ શોક ટળે સંતાપ;	
વચનોત્તમ રાજાનાં મુણી, શુક દેવે વાણી ત્યાં ભણી.	૪
સાંભળ રાજા કહું વિસ્તાર, પ્રહ્લાદે ચલાવ્યો બચકાર;	
મહાપ્રતાપ મર્યાદા ધણી, આણુ વર્તાવી નૃસિંહતણી.	૫
સિંહાસનપર બેઠા પ્રહ્લાદ, સંત સમાગમ હરિ સંવાદ;	
મહા ભાગ્યવન્ત મહારાજ, કોય ન લોપે તેની લાજ.	૬
ભક્તરાજ શિરોમણિ સહી, સત્ય સત્ય એ વાણી કહી;	
પુત્રોપેરે પાળે લોક, સ્વપ્નમાં નવ આવે શોક.	૭
આધિ વિયોગ સમૂળાં ગયાં, ચાર પદારથ વળતા રહ્યા;	
ભક્ષ ભોજ્ય અઢારે મળે, બારે માસ વનસ્પતિ ફળે.	૮
હરખે નગર રહું છે હસી, સોળ કળાનો ઉગ્યો શશી;	
શોભે કાન્તિ નગરની કળા, પાવન લોક ત્દેહે જીજ્ઞા.	૯
મણિ માણિક રત્નભંડાર, પાંચ પીરોજનો નવ પાર;	
મુક્તાફળ બહુ હીરા ધણા, પદ્મરાગતણી નહિ મણા.	૧૦
સોમ કાન્તિની શોભા સહી, સૂર્યકાન્તિ મણિ ઝળકે રહી;	
ધર્મ અર્થ મુક્તિ ને કામ, દુઃખનું કોય ન જાણે નામ.	૧૧
કામદૂધા દૂઝે બહુ ભોગ, નગરમધ્ય સુખના સંયોગ;	
ઉત્તમ નગર અનોપમ સાર, મણિ રચિત કનકના પ્રકાર.	૧૨

- નગરતણા તો નૃસિંહ ધણી, વિખણુ ભક્તિ ત્યાં વાધી ધણી;
એવું રાજ્ય કરે પ્રહ્લાદ, શ્રવણભક્તિ ગોવિન્દ ગુણવાદ. ૧૩
- નિત્યે સંત સહુ ત્યાં મળે, કથા પુરાણ પ્રેમે સાંભળે;
અનેક સાધુ મળે સંવાય, ગીતાતત્ત્વની ચરચા થાય. ૧૪
- એમ કરન્તાં બહુ દિન ગયા, હરિચરણે અવલંબી રહ્યા;
એક સમે બેઠા પ્રહ્લાદ, મનમાંહે ઉપન્યો આહ્વાદ. ૧૫
- તત્ત્વજ્ઞાનીને મળવા તણી, મનમાંહે ઉત્કંઠા ધણી;
તેજ સમે તો થયા અસવાર, નગર તણ આહ્યા તેવાર. ૧૬
- ગુફા પરમ સુંદર છે ધણી, નીરખીને આદ્યો વનભણી;
નદીતટે દીઠી શુભ શાળા, સૂતા'તા અજગર રઠિયાળા. ૧૭
- દૂરથકી દીઠા જોડલે, રાજા મન રીઝ્યા તેડલે;
દેખીને રળિયાતજ થયા, દર્શન કરવા પાસે ગયા. ૧૮
- સકળ મુખ લઈ પોઠયા સન્ત, નિર્ભય પદ પામ્યા નિશ્ચિન્ત;
પ્રસન્ન વદન ને સુંદર કાન્ત, કોટી શશિપે શીતળ શાન્ત. ૧૯
- એકે વેશ નહિ કો લિફ્ફ, આપો આપ ન કોનો સક્ક;
દિગંબર તાપસ અવધૂત, મુખ ઝળકે શોભા અદભૂત. ૨૦
- નયણે પ્રહ્લાદે નિરખિયા, હૈયામાંહે તો હરખિયા;
પ્રેમ સહિત બહુ પૂજા કરી, કર જોડી વાણી ઓચરી. ૨૧
- સ્વામી મુજને કહોની વિચાર, અહીં ક્યાંથી પામોછ આહાર;
ઉદવસ્ત ઉદ્વેગજ થાય, મહા ભયંકર રહ્યું ન જાય. ૨૨
- મનુષ્યતણા ત્યાં નહીં પ્રવેશ, સુખસાતા ક્યાંથી લવલેશ;
વાઘ સિંહ વનમાં વિકરાળ, વિષથી ભર્યા ભયંકર વ્યાળ. ૨૩
- આહાર મળતો કંદમૂળ, તોપણ તમો થયા કયમ સ્થૂલ;
ક્યાંથી નિધિ પામ્યા છો ધણી, આવી રહ્યા છો આ વન ભણી. ૨૪
- જ્ઞાનાનંદતણા ભંડાર, શાન્તિ સંતોષનો નાવે પાર;
સુખ દુઃખથી અજગા આનંદ, ત્રિગુણાતીત મળે નહિ કંદ્ર. ૨૫
- આનંદ તે પામ્યા છો તમો, તેમણે પૂછ્યું અમો;
કોણ સ્થળે વરતોછો નાથ, તે માંડી મુજ કહો વાત. ૨૬
- મુજ કહેવા જો હોય ગ્રાહ્ય, મુજને તો કહિયે ઋષિરાજ;
કહેવા સરખી હોયે વાત, મુજને કે'જો દીનાનાથ. ૨૭

તમારોજ હું હું નિજદાસ, મુજ આગળ કરિયે પરકાશ;	
એવાં અનેક કહ્યાં વચન, તે સાંભળિયાં અજગર મુન્ય.	૨૮
નેત્ર ઉઘાડી નીરખી જોય, એમ કહે પ્રહ્લાદ ન હોય;	
એ વાણી એતા મુખતણી, બીજો કેા નાવે મુજભણી.	૨૯
પરમ ભાગવત જન્મનો સાધ, તત્ત્વજ્ઞાની છે પ્રહ્લાદ;	
જે કારણ અવિગતિ અવિનાશ, નૃસિંહરૂપ ધરણું પરકાશ.	૩૦
રૂપ રંગ જેને નવ ઘટે, સગુણ થયા સ્વામી એમટે;	
હૈયામાંહે હરખ્યા ધણું, દર્શન પામ્યો હું એતણું.	૩૧
હૈયામાં રિજ્યા ઋષિરાજ, સફળ જન્મ થયો છે આજ;	
એ સરસો કરણું સંવાદ, ભક્તરાજ મોટો પ્રહ્લાદ.	૩૨
આદર કરી આપું આસન્ન, સ્વસ્થ થઈ ખેઠા હરિજન્ન;	
કર જોડી પૂછે પ્રહ્લાદ, મુજને આપો મહા પરસાદ.	૩૩
પરમ જ્ઞાન પરમાત્માતણું, તે વિસ્તારી કહોને ધણું;	
ભક્તિ સહિત ઉત્તમ અતિ સાર, કૃતર્કવાદ નહિ નિરધાર.	૩૪
મહા જોગી તમો પરમ દયાળ, તેમાટે કહિયે કિરપાળ;	
હું તેનો અધિકારી નાથ, તેમાટે પૂછુંહું વાત.	૩૫
ભક્તિ જ્ઞાનતણોજ પ્રબોધ, જેમાં ન મળે વચન વિરોધ;	
વળતા ખોલ્યા અજગર મુન્ય, પરમાત્માથી ઉઠેછે ધૂન્ય.	૩૬
તેનું અમૃત કરવું પાન, હું કરતાં પુષ્ટ થયો રાજન;	
તેથી હું પામ્યો સંતોષ, ગ્રહેતો નથી કેના ગુણ દોષ.	૩૭
આશા તૃણા માયા મટી, ઉર્ભાં અંતરથી સૌ ઘટી;	
રાજદ્રેષ ત્દેથી ટળ્યા, કામ ક્રોધ સધળા નિકળ્યા.	૩૮
શોક મોડ ગયા સંતાપ, મદ મચ્છર મમતા નહિ આપ;	
એકે અવગુણ મારે નથી, દોષ મળે નહિ એકે રતી.	૩૯
તેં મુને પૂછ્યું હતું એમ, આવાં સ્થૂલ થયા છો કેમ;	
તેનો ઉત્તર દીધો સહી, સત્ય વાત મેં સાચી કહી.	૪૦
ત્રિવિધી તાપ જ્યારે પરજળે, આશા તૃણા મનમાં બળે;	
એક એકમું સ્પર્ધાં ધણી, વૈર વિરોધ અસૂયાતણી.	૪૧
અંતરમાં દાઝીને રહ્યા, રૂપ કાન્ત લાવણ્યથી ગયા;	
લાવણ્ય તેજ વિના દૂબળા, સૂકાં મુખ એકે નહિ કળા.	૪૨

એ વિકાર મારે નહિ લેશ, મનથી નાઠા કોટી કલેશ;
ભમરી ને અજગર ગુરુ કસ્યો, મહા વિદ્યા પામી દેહ ઠસ્યો. ૪૩
ત્યાં નહિ નીર મળિયું ફરી, ઉત્તમ વૃત્તિ અજગરતણી;
કહ્યું નહિ ને કહીં નવ ફરું, જે આવે તે મુખમાં ધરું. ૪૪
અમૃત કરી આરોગું તદા, પ્રસન્ન વદન પોતાનું સદા;
મોટી પદવી છે નીરાશ, અવિલોકે આતમનો પ્રકાશ. ૪૫
આત્મા જ્ઞેતાં આત્મા થયો, આત્મતત્ત્વ વિષે ભળી ગયો;
અમૃત પદ અજરામર લહું, તે તો મેં તુજપ્રત્યે કહું. ૪૬
એ છે તત્ત્વ અનોપમ જ્ઞાન, અનુભવજ્ઞે ધરજ્ઞે ધ્યાન;
વળી વળી કરજ્ઞે અભ્યાસ, કર જોડીને કહે ભાણુદાસ. ૪૭

કડવું ૨૦ મું—દોહરા.

ઉત્તમ વાણી ઉચ્ચત્યા, અજગર ત્યાં અવધૂત;
સાંભળ સાધુ કહું તુને, અકળ કથા અદ્ભૂત. ૧
સારતણો એ સાર છે, ઉપનિષદનોજ અર્થ;
ગુણથકો એ ગુણ છે, ગ્રહેશે તે સમર્થ. ૨
હું નથી ને તું તો નથી, જગત નથી સંસાર;
મૃગજળ સરખો માનજે, દીસે છે આકાર. ૩
પુણ્ય પાપ એકો નથી, નથી ત્યાં ધર્મધર્મ;
જન્મ મરણ એકો નથી, બંધ મોક્ષ તે ભર્મ. ૪
દિવસ ને રજની નથી, અર્કતણો કો કાળ;
બંધ મોક્ષ તે કલ્પના, કેવળ વસ્તુ નિહાળ. ૫
બંધ મોક્ષ કો'ને કહું, વસ્તુ નિરંતર સોય;
વાચારંભણુ જીવ છે, જ્યમ દીસે મૃગ તોય. ૬
અનુભવ દષ્ટે ઉપન્યું, સકળ પદારથ ફોક;
દ્વીપદ આદે ચરાચર, સ્વપ્ન સરિખો લોક. ૭

ચોપાઈ.

ધર્મ અર્થ મુક્તિ ને કામ, દ્વીપદરૂપ ચરાચર નામ;
મારા મનથી છૂટી આરા, મૃગ તૃણા માંનો આભાસ. ૧

- સકળ ધ્યાન મેં તજ્યાં રાય, કર્મ શુભાશુભ જે કહેવાય;
ત્યાગતણે મેં ત્યાગજ કર્યો, મેલ કક્ષા મનનો ઉતર્યો. ૨
- તે તો સુખ મેં નવ કહેવાય, મગ્ન થયો અમૃતપદમાંય;
આપોઆપ રહ્યા પદ એક, હું તું જગત નથી ત્યાં શપ. ૩
- ઘાત ઘાતીને ક્યમ કહેવાય, જીહ્વાથી બોલ્યું નવ જાય;
કાલો સાકર ભાવે ખાય, તેણે સ્વાદ કહ્યો નવ જાય. ૪
- ઉત્તમ સ્વપ્ન મુંગાને થયું, કોટી સ્વર્ગતણું સુખ લહ્યું;
હરખ ભર્યો મન જાગ્યો સહી, મનમાં આનંદ માયો નહીં. ૫
- કહેવાને ઘણુંએ આગમે, મનમાંનો મનમાં વીસમે;
ધાવે વચ્છ અંખાને ઘણું, પૂછ હલાવે પોતાતણું. ૬
- તેનું સુખ તો તેહજ લહે, મહા પુરુષ રાજાને કહે;
શું કહું શું કહું શું કહું રાય, તું મન કરીને જો મનમાંય. ૭
- મન જોતાં મન જાએ ટળી, એટલા ઉપર શું કહું વળી;
ક્યમ કહું ક્યમ કહું ક્યમ કહું ભૂપ, આદ્ય અનોપમ અકળ સ્વરૂપ. ૮
- ઉપમા એક દેવાતી નથી, સત્ય સત્ય એ વાણી કથી;
વાણી વિના હું બોલ્યો સાર, તુરીયાતીત અપારાવાર. ૯
- એ બોલ્યું એ બોલ્યું રાય, મહા મોટી શમશ્યા કહેવાય;
હવે કહેવાને હારી વાણ, કહ્યા મધ્યે લી વાળી જાણુ. ૧૦
- મનના કદખા ચૌદે લોક, વક્તા શ્રોતા બન્ને ફોક;
કોણ કહે ને કોણ સાંભળે, આપોઆપ નિરંજન મળે. ૧૧
- શાસ્ત્ર પુરાણ નથી ત્યાં વેદ, તારૂં માંડું ન મળે ભેદ;
કાળ કર્મ નહીં છાયા ધૂપ, રાજ રંક નથી કો ભૂપ. ૧૨
- સુખ ને દુઃખ લગારે નથી, મૂરખ પંડિત નહીં કો જતી;
ચન્દ્ર સૂર્ય નહિ દા'ડો રાત, વરણ ચાર નહિ એકો જાત. ૧૩
- એકો ત્યાંજ નથી આશ્રમ, જ્ઞાનાજ્ઞાન નથી કો પ્રભ;
કો જન નહીં કરે અહંકાર, આપોઆપ નિરંજન સાર. ૧૪
- તે તો નથી લગારે દૂર, આપોઆપ રહ્યા ભરપૂર;
સૂર્યમંડળમાં એની જ્યોત, ચન્દ્ર વિષે એનો ઉદ્યોત. ૧૫
- અગ્નિવિષે એનો પરકાશ, એને નહિ કોનો આભાસ;
ચન્દ્ર સૂર્ય વડે ન જોવાય, અગ્નિવડે દર્શન નવ થાય. ૧૬

- તેને તેજવડે સોધીએ, જેમ હીરે હીરે ભેઠીએ;
તેને તેજવડે દેખીએ, કોટી પ્રકારે નવ પેખીએ. ૧૭
- સાંભળને સાચું મહન્ત, તું છો મહા શિરોમણિ સન્ત;
મહા વાયક મેં કહ્યાં અનેક, પરમ હંસને એ વિવેક. ૧૮
- પરમ હંસ એવું કહી ગયા, અમો ત્દેહેમાં રાખી રહ્યા;
લોભી ધનને રાખી ગ્રહી, ત્યમ એ નિત્ય મેં રાખ્યું સહી. ૧૯
- જ્ઞાન વિજ્ઞાનતણી છે ગોષ્ઠ, પાત્ર વિના નવ આણું ઓષ્ઠ;
તમ સરખા વણુ નવ ઓચરૂં, મૂરખ આગળ મૌનજ ધરૂં. ૨૦
- અજગર મુનિ કહેછે પ્રજ્ઞાદ, તુજ સરખો કેો આવે સાધ;
ત્યારે મુક્તા કરૂં ભંડાર, અનેક જ્ઞાન રજ અંધાર. ૨૧
- સન્ત મળે મુને વાઘે શૂર, જાણે મહાસાગરતું પૂર;
મુજને અંતર વહાલા ધણું, સંત સદા જીવન આપણું. ૨૨
- જે દિન સન્ત મળે હરિતણો, હૈયે હર્ષ તે વાઘે ધણો;
સાચા સગા અમારે સાધ, સાચી વાત સુણો પ્રજ્ઞાદ. ૨૩
- મળે તમો સરખા મન ઠરે, તમ સરખાની સજ્જત કરે;
ધન્ય ધન્ય તેનો અવતાર, સત્ય વચન કહું વારંવાર. ૨૪
- અજગર મુનિયે કહી એ વાત, તમ આવે હું થયો રળિયાત;
અલભ્ય લાભ થયો અમતણે, અહીં આચ્યા આદર અતિ ધણે. ૨૫
- રાખી વાત નથી કંઈ રાય, જીએ વિચારી અંતરમાંય;
સારતણું મેં સારજ કહ્યું, એક અપૂરવ અમથું રહ્યું. ૨૬
- વારંવાર કરૂં વીનતિ, દેહનો આશરો કાંઈએ નથી;
વાત કરતાં શીટી જાય, ક્ષણભંગુર એ ખોટી કાય. ૨૭
- ઝખકીને જાણે વીજળી, જળ પરપોટો ફાટે વળી;
ફૂંપો કાચનો ઠબકે ટળે, ત્યમ એ પિણડ પલકમાં ઢળે. ૨૮
- ધૃત માંખણુ કેરી પૂતળી, તાપ મળે જાણે ઓગળી;
ધૃત પોતાને રૂપે થાય, ઘટે વધે નહિ આવે જાય. ૨૯
- અંતર્યામી દેહજ થયો, દેહ ગળતાં આતમ રહ્યો;
પિંડ બ્રહ્માંડ આત્માથી થયાં, આત્માને વિષે ભળી ગયાં. ૩૦
- તેમણે આ પિંડ બ્રહ્માંડ, એક આતમા અકળ અખંડ;
આપકરૂપ સનાતન સાર, પૂરણુ બ્રહ્મ અપારાવાર. ૩૧

- ઉત્પત્તિ સ્થિતિ લય હોય, જળ લેહેરી દૃષ્ટાન્તે ભેય;
 લેહેરી ભતાં જળ નવ ટળે, લય પામી લેહેરી જળ ભળે. ૩૨
- મહા ઋષિ રાજને કહે, જ્યમ છે ત્યમનું ત્યમ તું ગ્રહે;
 ઉમેરવા ઉચ્ચારવા નથી, વિણામણુ લાઘે નહિ રતી. ૩૩
- નાલિકેર ફળ સાકરતણું, બાહ્યાભ્યન્તર મીઠું ઘણું;
 મીઠું પડ મીઠી ત્રોટલી, મીઠી ઉપરની ચોટલી. ૩૪
- બાધ્યું કંધ્યું સાકર જાણુ, નિશ્ચય તું ત્દેહેમાં આણુ;
 પિંડ બ્રહ્માંડ તે બ્રહ્મ સ્વરૂપ, અંતરમાં અવિલોકે ભૂપ. ૩૫
- સલંગ સૂત્રે રહ્યા છે રામ, હરિ વણુ ઠાલો નહિ કંઈ ઠામ;
 ચૌદ લોકમાં આપક જેહ, તે તું હું ને હું તે તેહ. ૩૬
- આ હું ટળતાં તે હૂં રહ્યો, હું પલટાતે તે હું થયો;
 એવી બુધ કરો હરિદાસ, સઘળો તેહતણા પરકાશ. ૩૭
- તે તે, તે તે, તે ને તું, આઘેરૂં હવે ક્યમ કરી કહું;
 કહેવું હું તે પૂરણુ થયું, હદ વળી ને હવે તે રહું. ૩૮
- વંધ્યાએ એક જન્મ્યો પૂત્ર, દેશ વિદેશ ચલાવે સૂત્ર;
 એક સમે થયો અસ્વાર, શશક શૂંગનું ધનુષ હથિયાર. ૩૯
- અણુજન્મ્યો માળી આવિયો, વ્યોમતણું કુસુમ લાવિયો;
 તે લેઈને તો મસ્તક ધસ્યાં, મૃગજળમાંહે મજ્જન કર્યાં. ૪૦
- ચરણુ વહોણા ચોદિશ ફરે, વદન વિના બહુ વાતો કરે;
 વળી એક અનોપમ વાત, અમાંસની અંધારી રાત. ૪૧
- સોલ કળાનો ઉગ્યો ચન્દ્ર, ત્યાં અજવાળું દીસે આનંદ;
 કહેવા માત્ર વચન એ રાય, એમ કદાચિત કેમ ન થાય. ૪૨
- જ્યમ એ વચન મિથ્યા નિર્ધાર, ત્યમ એ જગત નથી નિર્ધાર;
 હું નહિ તું નહિ નહિ કો લોક, જે દીસે તે સર્વે ફોક. ૪૩
- સત્ય સ્વરૂપ રહ્યો ઝળહળી, વેદ વાણી તો ન શકે કળી;
 સાચાનો સઘળે પરકાશ, કર જોડીને કહે ભાણુદાસ. ૪૪

કડવું ૨૧ મું—દોહરા.

સાચા એક સદા હરિ, અન્ય પદારથ ફોક;
 બ્રહ્માંડો રોમે વશ્યાં, ભાત ભાતના લોક.

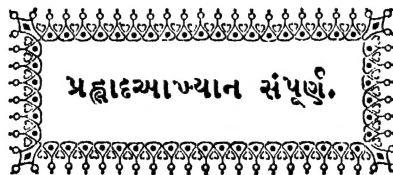
મોટમતા હરિની કહી, ભક્તવત્સલ ભગવાન;	
થિરદ ન મૂકે આપણું, એ મોટું વરદાન.	૨
પ્રહ્લાદે પરબોધિયા, દૈત્યતણા બહુ બાળ;	
કશ્યપસુતને નવ ગમ્યું, કોપ ચઢ્યો મહા કાળ.	૩
આઘ નિરંજન અવતર્યા, ધરિયું નૃસિંહ રૂપ;	
સ્તંભ દ્રાડીને નિસર્યા, નખે વિદાસ્યો ભૂપ.*	૪
જે જન હોયે હરિતણા, અનુભવને આખ્યાન;	
પાવન કથા પ્રહ્લાદની, ગાઈ ધરને ધ્યાન.	૫
શુદ્ધ વૈરાગ તો વર્ણુઓ, કહ્યું મેં કેવળ જ્ઞાન;	
ભક્તિ કહી ત્યાં નિર્મળી, ઉત્તમ એ આખ્યાન.	૬
રૂપ કહ્યું સંસારનું, જેતું છે પરમાણુ;	
મૃગતૃષ્ણાનાં ઝાંઝવાં, જે ને જાણુ સુખણુ.	૭
દુર્લભ દેહ મનુષ્યનો, હરિ ભજવાને કાળ;	
પશુતણી ગત પરહરો, મનમાં આણો દાઝ.	૮
સક ચંદન વિનતાતણાં, તે સુખ મિથ્યા જાણુ;	
આતમ સુખ અળગું પડે, ત્યમ છે મોટી હાણુ.	૯
લક્ષ ચોરાસી તું ફર્યો, માયા કેરે સાથ;	
કો અવસર માનવ થયો, હીરો પામ્યો હાથ.	૧૦
એ એળે ના નિર્ગમો, એ છે ઉત્તમ નંગ;	
માન વડાઈ મૂકને, કરને સદ્ગુરુ સંગ.	૧૧
જતન કરીને રાખને, એ અવસર નહિ થાય;	
ભવનાં બંધન તો ટળે, સેવો સદ્ગુરુ પાય.	૧૨
સંત સમાગમ જઈ કરો, સુણને કથા પુરાણુ;	
ભક્તિ જ્ઞાનજ પ્રગટશે, પામો પદ નિર્વાણુ.	૧૩
અકળ નિરંજન એક છે, સકળ નિરંજન સોય;	
વાણી અજગર મુખતણી, સાંભળને સૌ કોય.	૧૪

ચોપાઈ.

અકળ અનોપમ ઉત્તમ કથા, અજગર મુનિ બોલ્યા સર્વથા;
પર ઉપકારતણા હિત કાળ, અલૌકિક કહ્યું ઋષિરાજ.

- હરખ ભરે હૈયે ઉદ્ધાસ, પરમ તત્ત્વ પ્રીછ્યા પ્રહ્લાદ;
પરમ હંસ તમોછો રાય, માટે મુજને ઊજમ થાય. ૨
- પરમ હંસ જે પૂરા થયા, આગે ચરયા કરીને ગયા;
ચરયા કરીને દિન નિર્ગમ્યા, સે'જે સે'જ શૂન્યમાં શમ્યા. ૩
- શૂન્યવત ધ્વજને વર્ત્યા સાધ, છૂટી ગયા સધળા વિખવાદ;
થયા છતી દેહે અણુછતા, અણુજન્મ્યા સરખા શોભતા. ૪
- જગતમાંહે સરખ્યા નથી, કોથી તાપ ન પામે રતી;
કોને તાપ ન આપે લેશ, હર્ષ શોક નથી લવલેશ. ૫
- સાધુ પુરુષ સાંભળે વિનતી, તેની દશા દીસે દીપતિ;
સફળ જન્મ તે શોભી રહ્યા, ગગન સરખા તે નિર્મળ થયા. ૬
- અનુભવની તે અર્થા કરે, શમ ને શાન્ત પુષ્પ એ ધરે;
સદા કાળ સેવે આતમા, હસ્તામલક હરિ હાથમાં. ૭
- સુખ શાન્તિ પામીને ઠર્યા, નિર્મળ નર વસુધા વિચર્યા;
તમ સરખા મોટા ગંભીર, મહાનુભાવ ધુરંધર ધીર. ૮
- તત્ત્વજ્ઞાન કહુંજી અમો, તે અનુભવ પ્રીછોછો તમો;
ઉત્તમ જ્ઞાન સકળ તમતાણું, રીઝ્યો હોય તે રીઝે ધણું. ૯
- મૂરખ તે મનમાં નવ ધરે, એ ઉપર આદર નવ કરે;
વળતા વચન કહે પ્રહ્લાદ, તમારા ચરણુતણો પરસાદ. ૧૦
- કિરપા સન્ત કરે જેવાર, ત્યારે એ મુક્તા ભંડાર;
સન્ત કૃપાએ શું નવ હોય, જીવ બ્રહ્મ તે થાયે સોય. ૧૧
- એટલા ઉપર કિરપા કશી, સુખ લીજે આતમપદ વશી;
દુષ્કૃત કૃત્યજ ત્યારે થયો, સંશય રોગ સમૂળો ગયો. ૧૨
- સંશય ટળતાં હું કો નથી, પંચીકરણે નેયું મથી;
સ્વામી સફળ થયો અવતાર, જ્યમ છે ત્યમ પ્રીછ્યો નિર્ધાર. ૧૩
- સ્વામી સફળ જન્મ તે આજ, કૃપા તમારી થઈ ઋષિરાજ;
જપ તપ તીરથ વ્રત ફળ જેહ, તમ દર્શને પરિપૂરણુ તેહ. ૧૪
- વળી વળી શું કહિયે ધણું, શીતળ ત્દદ્ય થયું અમતણું;
મહાનુભાવનાં દર્શન થયાં, ભરમ કરમ ભય સધળાં ગયાં. ૧૫
- મહાનુભાવનાં દર્શન થયાં, જન્મ કોટિનાં પાતિક ગયાં;
મહા મુનિ અજગર અવધૂત, આતમ ચરયા થઈ અદ્ભુત. ૧૬

- અષ્ટાંગે ક્રીધો નમસ્કાર, પ્રદક્ષિણા બહુ વારોવાર;
પાય લાગી વળિયા પ્રહ્લાદ, પહોંતા નગર ઘણો આહ્લાદ. ૧૭
- કહે શુકલ રાજા તેમો લહું, તમો પ્રશ્ન કરયું તે કહું;
વિષ્ણુ ભક્તની પૂછી વાત, તે મેં તમને કહી સાક્ષાત. ૧૮
- શ્રીનૃસિંહતણું પાવન ચરિત્ર, ભરપુર હરિચશ પરમ પવિત્ર;
નિર્મળ નામતણી એ કથા, ભક્તિભાવે શુણો સર્વથા. ૧૯
- ઉત્તમ કડવાં છે એકવીશ, અનુભવતાં પામો જગદીશ;
દશ સે ને સીન્તેર પદ સાર, ભક્તિ જ્ઞાન વિવેક વિચાર. ૨૦
- એક મના આદર જે કરે, તે જન ભવસાગર ઉતરે;
યોગ યાગ તીરથ વ્રત કરે, શમ દમ દાન દયા આચરે. ૨૧
- સકળ શાસ્ત્ર ને ચારે વેદ, વ્યાકરણ વિદ્યા જાણે ભેદ;
સકળ સાધન ક્ષણ બોધ્યા જેહ, એ ગાતાં ક્ષણ પામે તેહ. ૨૨
- શ્રીગુરુ કૃષ્ણપુરી પરસાદ, ગાયા પરમ ભક્ત પ્રહ્લાદ;
સદ્ગુરુ સન્ત કૃપાએ કરી, ગાયા નરહરિ નરકેશરી. ૨૩
- કહેવા માત્ર કહું ભાણુદાસ, કર્તા આદ્ય પુરુષ અવિનાશ;
અંતર્યામી અંતર રહ્યા, પોતે ગુણ પોતાના કહ્યા. ૨૪
- એ અનુભવશે આદર કરી, અચળ ભક્તિ દઢ આવે ખરી;
બ્રહ્માણી વીશી વિષે, વિકારી સંવત્સર લખે. ૨૫
- સંવત સત્તર છાએતરો, માર્ગશીર્ષ મહિનો તે ખરો;
શુકલપક્ષ દશમી સોમવાર, પૂરણ ગ્રંથ થયો અતિ સાર. ૨૬
- એક મના જે કો વાંચશે, તત્ત્વજ્ઞાની તો તે નર થશે;
શીખે ગાયે ને સાંભળે, અહંકાર તો આફેડો ટળે. ૨૭
- જે કો સાંભળે નર ને નાર, તેને પુનરપિ નહિ અવતાર;
કૃપા કરે તેને અવિનાશ, કર જોડીને કહે ભાણુદાસ. ૨૮



આજ અંથકારકૃત અન્ય ગ્રંથો.

	સંસ્કૃત.	કીમત.	ટપાલ.
૧ વેદાંતચિંતામણિ.	૦-૮-૦	૦-૧-૦
૨ શ્રીવલ્લભસ્તુતિ રત્નાવલિપર ટીકા	૧-૦-૦	૦-૧-૬
૩ ઘટસ્વર્પરચંડકાવ્યપર ટીકા	૦-૪-૦	૦-૦-૬
૪ સત્સિદ્ધાંતમાર્તંડ	૧-૦-૦	૦-૬-૦
૫ મારુતશક્તિ (સહસ્ત્રાક્ષનું ચંડન)	૧-૦-૦	૦-૮-૦
૬ કચ્છમહોદય (ચંડકાવ્ય)....	(શિલક નથી.)	
૭ સત્ત્વેહ્માજન....	} (છપાયછે.)	
૮ માવવિવેક		

વ્રજ.

૯ ગુજરાતી શ્રીનવાલ્યાનની શ્રીજીવણજી

મહારાજકૃત ટીકાપર ટીપણ.	૩-૦-૦	૦-૬-૦
૧૦ વૈષ્ણવસાંપ્રદાયિક વ્રતોત્સવની ટીપ (વાર્ષિક) ૦-૧-૦	૦-૦-૬	

ગૂજરાતી.

૧૧ ભુકુંડચરિત્ર. (શિલક નથી)	
૧૨ સુમનો વિનોદ (ગદ્યપદાત્મક વિષયો.)...	૧-૦-૦	૦-૨-૦
૧૩ હૃદયહૂત સાર. (અંથકારના ચરિત્ર સાથે).	૦-૪-૦	૦-૦-૬
૧૪ નીતિનિદર્શન....	૦-૪-૦	૦-૦-૬
૧૫ સમશ્લોકી શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા (ન્યાસધ્યાન સાથે)	૧-૦-૦	૦-૨-૦
૧૬ કામન્દકીય નીતિસાર (સાર્થ અને સટીક)...	} છપાયછે.	
૧૭ વિદ્યાવારિણકર. ...		
૧૮ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યકૃત તત્ત્વદીપ નિબંધ (સટીક)		
૧૯ અપ્યયદીક્ષિતકૃત વૈરાગ્ય શતક ભાષાંતર. ...	૦-૪-૦	૦-૦-૬
૨૦ કચ્છમહોદય ભાષાંતર. ...	૦-૪-૦	૦-૦-૬
૨૧ બૃહત્કથાસાર લંબક પહેલો કથાપીઠ. ...	૨-૪-૦	૦-૨-૦

ઉપલા ગ્રંથો મુખ્યમાં પં. જ્ઞેષ્ઠરામ મુકુંદજી વગેરેની પુસ્તકોની દુકાને તથા પુસ્તકપ્રસારક મંડળીમાંથી વેચાતા મળશે.

